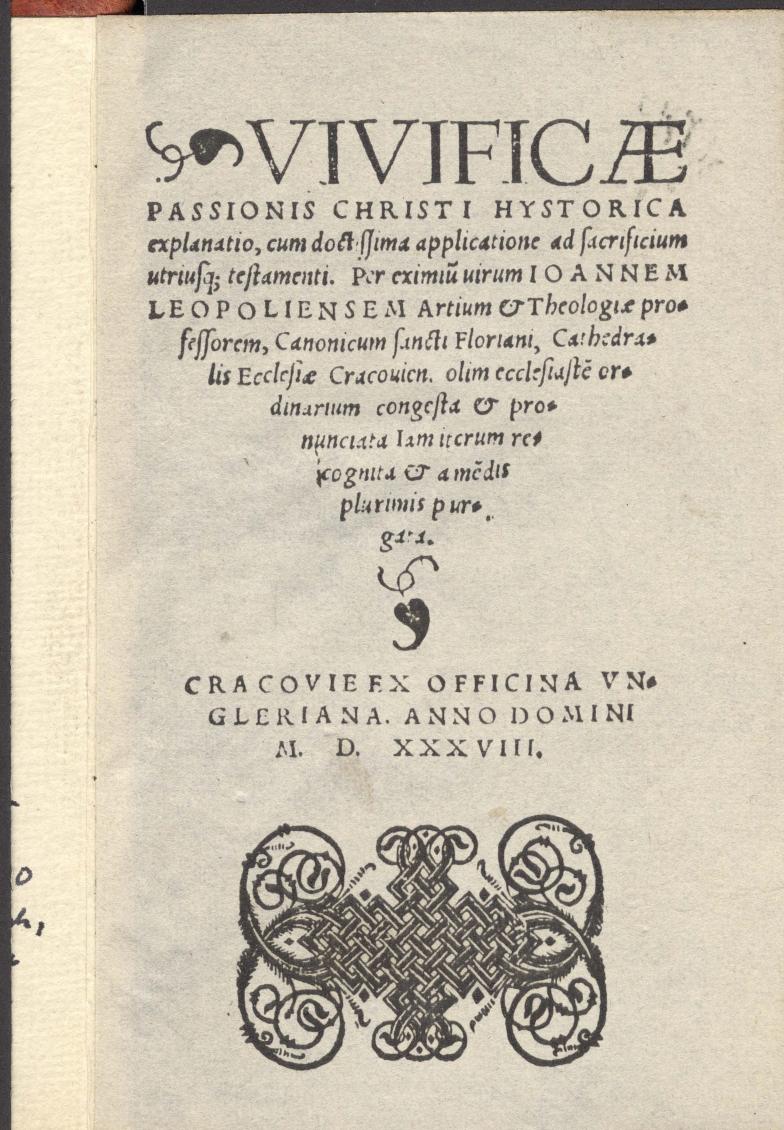
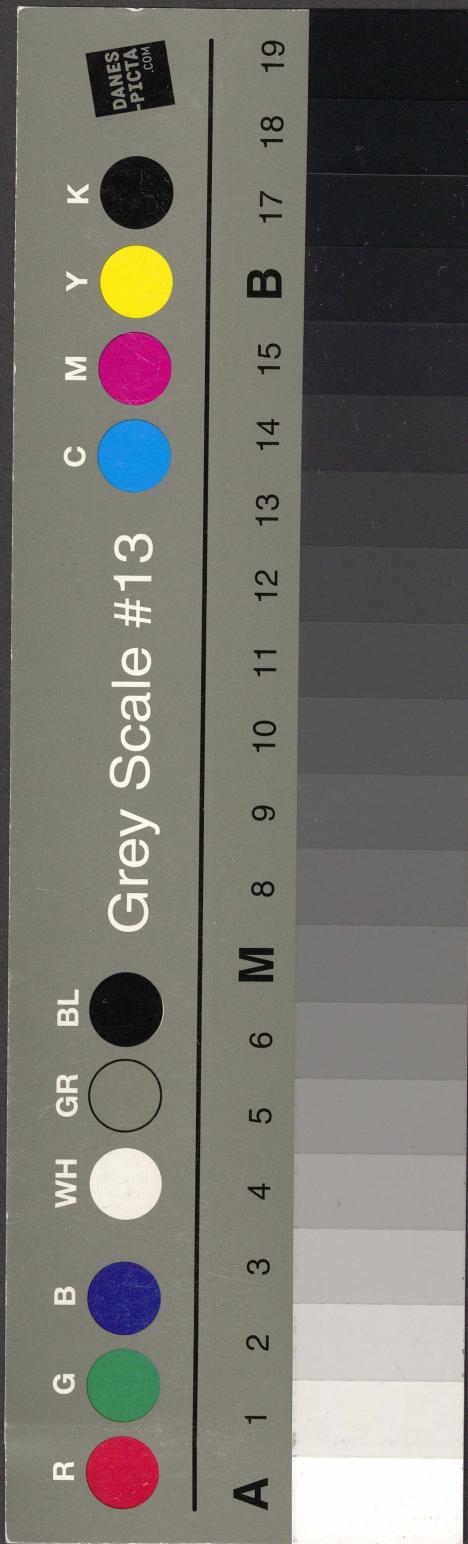

Otrzymaniem w Krakowie
w darze na ten Bibliotekę
im. Zichinińskich TNP -

od laurera nagrody nauko-
wej TNP im. Władysława Smo-
leńskiego

p. STANISŁAWA CIEŚLAWSKIEGO
seniora antykwariatu krakowskich,
10 kwietnia 1986 r. w dniu
wyszczenia Mu w/w nagrody

Józef Olszański

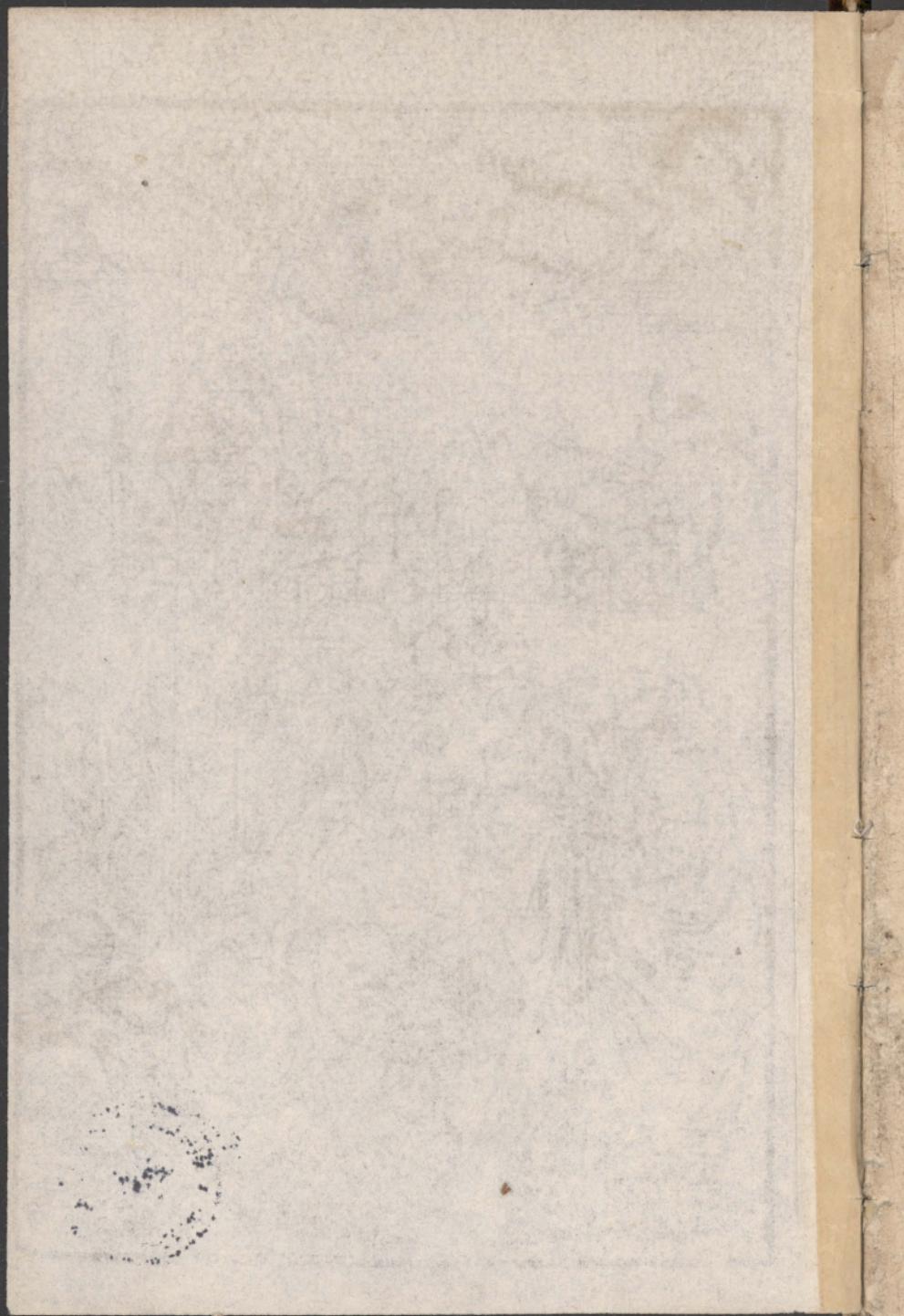

XVI,55

D 142/86

PIO SACERDOTI.

Huc p̄pere cupiens popl'm informare Sacerdos
Unica qđ Christus vic̄ma grata Deo est.
Ut p̄prio & duram compleuit sanguine legem,
Victima quodq; vetus facta figura noue est.
Contulit imir'rita & Christi quid passio nobis,
Quo pretio ie suas ipse redemit oves.
Quas sana quum nunc doctrina pascere debes
Huc sancto officio congruet iste liber.
Librum seruasset nisi cura fidelis amicum.
Nunc eius fieret copia nulla tibi.
Atq; igitur duplici causa grateris oportet,
Illi & qui peperit, qui reparantq; modo.
Immo ut vera lo. uar triplici grateris oportet,
P̄x̄sul eñi moluit, quo struat autor opus.

C VI QZ CHRISTIANO LECTORI.

Quin etiam Christi quicunq; es verus amator
Huc p̄pere venias sanctaq; scripta lege.
Et facito noscas veteris mysteria legis.
Umus ut est Christus spes : via : vita : salus.

Doctores in hoc opere citati.

Albertus.	Hieronymus.
Ambrosius.	Hilarius.
Augustinus.	Leopapa.
Beda.	Origenes.
Bernardus.	Pius papa.
Chrisostomus	Platina.
Beron.	Simon de cas.
Gregorius.	Theophilactus.

REVERENDISSIMO IN
Christo patri & domino, domino Iohanni
Lboieński J. V. Doctori, Episcopo Vlocensi,
inclitiss Polonie regni cancellario supremo,
studiosorum decennari maximo, &c. fce-
licis memorie D. Doctoris Iohannis
a Leopoli, candidi qdam amici,
Salutē, & indecessi obsequiū
famulatū offerunt.

V I demortuis homi-
nibus aliquando iniuriati
fuisse leguntur. Quidamissime
presul, & impios indicatos, &
parum strenuos viros puta-
tos, pueriliā cum larvis lu-
ctari, & iugulare mortuos, si-
dem faciunt. Contra, qui digno honore defun-
ctos prosecuti sunt, vere pietatis, & sincere reli-
giōis habiti sunt cultores. Enimvero, qui viuis
decernuntur honores, interdū formidinis grā-
fiunt, persepe assentationis & alieni studi. Que
vero defunctis dantur, mera pietas est, merus
amor, & anteacte virtutē testimonium. In quo non
spectatur, quid velit is cui bonos exhibetur, sed
quid meritus sit, non quod alij dandum putent
sed quid quisq; datum velit. Dorro, multis va-
rijsq; modis malevoli homines, vita functis in-
iurij esse noscuntar, nō solum quim diris & ma-
ledictis denouent defunctorum manes, sed etiā
dum labores, egregia facta, lucubrationes, vi-
gilias & sudores alienos, vel omnino supprimunt
(quod est vere iugulare mortuos) vel Alesopicā

imitantes corniculam, alienis plūmis sese venitare, non sua sibi adscribendo pergunt. Ab exemplo horum, sane quemuis cordatum cū lōge abesse maxime conueniar, tum prēcipue amicos minime fucatos decet, non solum illibatum in vita custodire amici honorem, sed in ipsa morte, imo post mortem etiam sacrosanctum retinere. Ait nāq; Solomō in parcerijs suis, capite xvij Omnis diligit tempore, q; amicus est. Quod vt palam omnibus conspicuūq; foret, nos non nostra querere. Hoc quicquid est libelli, nō sine tñ ingenti labore cōflati, sub sui autoris nomine in lucem deponere, simulq; amplissimo nomini tuo multis de causis, dedicare potius visum est. Tum, quod nuper summo cum omnium p̄bōꝝ applausu, nec min⁹ nostrę Achademię Eracot studiorumq; desiderata expectatione, incliti huius regni, et terreni regis Lancellarius es p̄nuntiatus, vt coelestis etiam regis Christi Iesu Euangelion, inter tot terrenorum negotiorum impendentia monstra, locum inueniat. Tum vt qui extitisti laboris huius inhortator, idem sis patronus atq; defensor. Defendes aut̄ cōtra eos quibus aures tñ delicate sunt, ceteri corporis sensus stupidi. Quibus labor iste non satis quantum augurari licet p̄habitur, q; parū accurato verborum lenocinio sit expolit⁹ et ornatus. Sed meminerint, diuini verbi oracula, plano a spū sancto esse conscripta silo, nimirum, vt sciamus falsa et suspecta egere fucis, et coloribus, vera aut̄ minime. Quādōqdem veritas ornari nō cupit, contenta voceri. Accipe igit̄. Ornatisseme Id̄ sul, vniuersitatem passionis dominice historiam, olim dum declamaretur auditam, nūc vero efflagi-

cantibus, immo vrgentibus multis, typis e-
cusam, vt quod olim deuote ac benigne audi-
uisi, nunc flagrantius lectitando medite-

ris expendaſq. Vale decus sacerdotū.

Eraconię ex qđib⁹ nostris Collegij
maiori, sexto id⁹ Marcij Anno

Christi humanati. M. D.

x x v i.

AD LECTOREM.

AB E S homo Christiāe
piam iuxta ac doctam cōcio-
nem, quę deuotis mentibus
Christi Iesu domini ob oculos
amarām ponit passionem
Hanc tibi typis excudendam
in publicumq; edendam chri-
stiana charitas imperauit: vt p̄e mambus ha-
beas vnde eius passionis historiam (per quam
deus salutem vniuerso mortaliū generi statuit)
et cognoscere, et ononibus diebus vite tuę memi-
nisce possis. In eius namq; pia et sancta medita-
tione p̄cipuam huius vite delectationem po-
nendam esse oportet, ei qui verus cultor Christi
esse voluerit, et eterne felicitatis gaudia se con-
secuturum sperauerit. Ad quam meditandā ani-

modis recolendā nos maxime ex pergefacere debet, quod is qui extra omnem culpā erat, ex flagrantiissima charitate, pro nobis nihil pmeritis immo transfugis ac hostibus, et a quibus nihil omnino mutui beneficij redire poterat, vinciri, trahi, damnari, conspici, vapulare, probris offici, demū et in ara crucis agnus sine macula immolari voluit, ut nos suis vinculis, a satanā ne tyrannide solueret, sanguine precioso lauaret morte sua ad immortalitatem eucheret, atq; ad regni cœlestis gaudium viam nō indicaret mō verum etiam per fractis spoliarisq; inferis, cœlesti virtute aperiret. Hanc igitur a seculo inauditam charitatem, tantam meritorum beneficentiam, per quam sumus reparati, et ad optimas spes vocati, quemq; obliuisci esset ingratisudinis plusquam belluine singularis impudētiq; immo verius dementiē: verum semper meminisse, est hoc summum beneficium agnoscere, atq; gratiā vt cūq; pro virili referre. Qnod etiā nostrę salutis auctor, faciendum nos docuit, dū eiusdem passionis penitentiam repetitis vicib⁹ suis prænunciauit, ut tum in ore, tum in corde Christiani fiat omni tempore. Hec est enim gloria nostra, salus nostra, vita nostra in qua sola, tuba veritatis euangelice diuinissimus Paulus, se exclamat gloriari. Adeius vero mysterij recolendam memoriam, hęc contio inuitat, nec non ad pietatem languēū excitat. Ex eius manu lectio de senties frigidum pectus tuum, ad amorem sui reparatoris ardore diuino inflammari, mente spretis rebus mortaliū ad cœlestia eleuari. Hec insuper te abunde erudit quid ea signa ubi sacrosanctū Eucharistię sacramentum in altari

Conficitur, sibi velint: quod quidem omnes qui
Christo suum nomen dederunt scire tam est sa-
lutiferū, q̄ ignorare quid suę religionis est, tur-
pissimum. Reliquit hāc, atq; publice die sancto
paraschēne, in templo Regie Lracouieū. Anno
incarnationis saluatoris 1531. pronuntianit
Joannes Leopoliēn vir et vītę singularis, et do-
ctrine insignis. Erat enim moribus mira comi-
tate, mira modestia, ac iucunditate conditis, ni-
bil arrogancię, nihil bilis, nihil supercilij ha-
bens, sed prorsus ab omnibus mundi affectib⁹
purus. Cuius ingeniu argutum, acre iudiciu,
infatigabilis industria, pectus semper ardens
ad optima studia. Quę em̄ pars philosophię esse
poterat, in qua non ira versatus sit ut in ea sola
versatus videaſ. Aut quis omnino liber est seu
veterum seu recentium, quem non euoluerit, nō
introspererit, non imbiberit. Mouerat enim a-
cumē dyalecticorum, admirandam doctrinam
philosophorum, subtilitates Metaphysicorū,
mysteria Theologorū, in quorum palestris ni-
hil inerat quod illi non erutum, nou. excussum
fuisse ac meditatum. Hic tanta cū laude Theo-
logię lauream assecutus, inexplebili auiditate
in euoluendis Christianis autoribus versabat
quasi non dimissus a studijs, sed nunc demum
ad seria studia admissus fuerit. Adox veritatis
euangelicę p̄co a proceribus ecclesię eligitur,
vbi moderatis rationibus, diuinis p̄ceptis,
plebem Christi instruit: euangelica mansuetu-
dine, atq; miti modestia vicia hominum, mo-
resq; corruptos arguit. Cuius tādem cita mors
omnes in luctum coniecit, hic non iniuria illud
vici possit, quod de Marcello Maro cecinīt,

ostendit terris hunc tantum fata: nec ultra es-
se sinent. Sed hec non est ignota satorum ini-
dia, que pulcherima quoq; tñ ostendunt terris,
deterioribus ad tedium usq; relictis. Quamuis
vero tam subito ex hac lachrimarum valle, fle-
biliq; Aegipto ad coelestem Jerusalem raptus
fuérit, glam tñ nunq; intermorituram ex
studis, atq; sanctis in vinea domini labo-
rib⁹ reportauit, quem, pr̄ter plurima
studiorū monumēta egregia, hic sacer-
libellus, quo Christus in suis illu-
strabitur, in eterna hominum
vixisse faciet memoria, huc
tu optime lector non
ingrato suscipe
animo,

Oblatus est quia ipse voluit. Esa. 53.

In signis valde nobis adest dies,
Dies magna, misericordie dei: gratia,
et diuinę bonitas dies. Dies in-
q̄ passionis, qua deo patri in recon-
ciliationem peccatorū sacrificiū ob-
latum est acceptissimum. Hac die ni-
mirum, Dns noster, creator noster,
Rex noster, vita nostra, amor noster, immo fra-
ter Christus Jesus, p nobis mortuus est; et mor-
te qdem ut abiecrissima, ita crudelissima, nobis
vero omib⁹ vrilissima. Ait em̄ BE RNA R-
DVS. Nihil in mundo poterat melius fieri, q̄
quod factum est a domino his diebus tc. Non
mediocre quidem bonū tunc percepit homo. dñ
a deo optimo maximo cōditus esset, insup prin-
ceps omnī ante se creatarum et dñs esset cōsti-
tutus rerum, dum illi omnia subiiceret cœlestis
pater sub pedes, ut cūcta vſibus eius inseruirēt
Et si conseras recōciliatiōis opus ad creatiōis
beneficiū, longe hoc et multis de causis, ab illo
superabitur. Quod em̄ cōmodum aut que cōso-
latio homini futura esset ex eo, q̄ ut esset factus
est: nisi ut bene esset sibi: prospectum fuisset, si em̄
alterum defuisset, in scelip plane et miser esse ne-
cessē habuisset: ppter quod melius esset si natus
Marsi. non fuisset homo, quemadmodum et Dns de Ju-
da dixit, Bonū erat ei, si non esset natus homo
ille. Nec satis scelip et beatus futurus erat ho-
mo, esto delicijs et voluptatibus omib⁹ afflue-

ret, mundanis, ac temporaneis, interimq; a deo
maximo & precipuo bono suo destitutus, perpe-
tuo puniretur. Nam quia per mortem Christi &
passionem eius (que holocausti ratione habuit)
a miseria & morte eterna liberati sumus, palam
est: passionē Christi lōge fructuosiore nobis fore
creationis nostrę dignatione.

Incarnatio etiā filii dei, secundū quam naturā
in se assumpsit humanā, non mediocre bonū ex-
titit: & res quidem stupenda, quam nec angeli
capiunt. Sed si filius dei natus: mortuus non
fuisse, generi humano (quod lapsum erat in p-
toplasto) utilitatis & fructus modicū peperisset
Naturam siquidem illam diuinitati copulatā,
magis honoratā fateri necesse haberemus, cō-
solatiōis tñ & bñficien̄iē dei ratiōm, in alios ho-
mines effusam nō persensissemus. Gaudiū an-
geli anunciauit, non ideo solum, q; natūs es-
set Christus, sed quia idem saluator mundi nat⁹
esset. Nam si alia ratiōe quam vt saluaret mun-
dum genitus esset ex tpe, non plus gaudij attri-
buīsse mundo, quā natūs cuiuspiā alterius, q; nūc
in Iudea vel in remotissimis partib⁹ nascereb⁹.
Saluatoris em̄ officium ipse nascēdo aggressus
est, absoluit sūt paciendo. Nam mortis & sue
passionis tpe, chyrographum peccati cruci sue
affixit, atq; de manu dyaboli nos perfecte libe-
ravit: Et id quidē nō nascendo, sed paciendo.
Omnibus fidelibus notum est, ppter inobediē-
tiā genus fuisse perditū humanū, ac in pot-
estatem & tyrannidem incidisse dyaboli, a cœle-
sti exclusum gloria, visione dei priuatū, Justoq;
dei iudicio in hanc deiectū miserię vallem. Pa-

ter aut̄ misericordiarū Deus, qui nescit etiā in
media ira suas continere misericordias, placa-
bilem se exhibere promisit, si sacrificiū aliquod
se dignū, p̄ seducti hominis excessu immolaref.
Verum cum nec ad id sufficeret totū genus hu-
manum, iterum pientissima sua bonitate dedit
hominem, filium sc̄z suum incarnatū p̄pter ho-
minem. Quod expressit Ap̄lus dicens. Proprio
filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus
tradidit illum: Misitq; eum in mundum, nō vt
iudicet mundum pro iniquitatibus in eo inuen-
tis, sed vt saluetur mundus per ipsum.

No. 8. Iudeoinde Paulus gratulabundus loquitur.
I. Thib. fidelis sermo z omni acceptiōne dignus, quia
mc. I. Christus Jesus venit in hunc mūndum, peccato-
res saluos facere. Nunquid aurū vel argentum
dando: aut sanguinē byrcorū vel thaurorū esfu-
sum offerendo: non hęc reuera aut his similia.
Sacrificiū em̄ seu res immolanda p̄toto poplo
debuit fore minus deo, z maius. i. maioris pre-
ciū z estimatiōis quam totus populus: ita v̄czt
vt mediū quoddam haberet inter deū z om̄nes
homines, pro quibus offerri deberet. Nam nul-
lum pecus tale esse poterat, cum naturę dignita-
re longe incōparabiliterq; minus est quocunq; homine, qui est imago dei. Nam igitur ob cau-
sam, ex animalibus brutis diuinę iustitię con-
gruū sacrificiū, p̄ hominibus fieri potuit mini-
me: se ipsum ergo, saluatorus z liberaturus ho-
minem, obtulit deus, Precipiebat quidem lex
vetus, pro peccato hominis mactare pecora,
que tamē peccatum (attestante ap̄lo) non expia-
bant. Impossibile quippe est sanguine byrcorū

aut thaurorum auferri peccata. Qui sentencie
subscribens. I E R E M I A S Ait. Nun- Jere. II.
quid carnes sancte auferet a te malicias tuas?
q. d. nequaquam, virtute sacrificij illius propria.
Si enim dimittebatur peccatum, illud siebat virtute
et merito Christi Iesu sanguinis, cuius typum
et umbram tenebat ille qui ex animalium effunde-
batur corporibus sanguis. Terribile est non
nullos idolatras, hoc aut agnouisse, aut aliun-
de haudissem, deum humano non brutorum placan-
dum cruento, quemvis multi circa hoc institutum
grauius errabant: Alii namque hospites et pere-
grinos mactabant. Nonnulli proprios liberos im-
molabant, Christus autem veniens non aliud he-
minem sed seipsum offerre voluit.

Quapropter merito dies hodierna, dies magna
insignis dies, misericordie dei et gratiae dies ius-
tre vocatur, quia in ea magna et ineffabilis misericor-
dia dei nobis exhibita, ac utilitas non vulgaris
nobis concessa sit.

Tam excellentis facti huius memoriam agens
ecclesia anniversarium, in admiratiōm procul-
dubio tantę bonitatis, gratię et misericordię dei
patris erga hominem, et ex admiratiōe in amo-
rem inflammare nos satagit. Admirabilis
est enim, ne dicā stupenda res est, ut seruum redime-
ret deus, filio non parcit proprio, ut per quem
mundum condiderat, per eundem et collapsum
restitueret. Multoque id facit nunc mirabilius
quam olim dum omnia imperio verbi sui crea-
uit, dicens et mox facta sunt omnia. Si quidem
in reparacionis tpe, non imperio verbi restau-
ravit hominem, sed admirabili filij sui tollerā-

tia, per Triginta et plures annos multa ipsius
agere et sustinere voluit, ordinans mirabiliter
ut filii sacerdotis, offerentis, et hostie oblate, fun-
geret munere. **E**t enim **AUGVSTINVS**

Li. 4. de tri. ca. 14 Quatuor in sacrificio consideranda admoneat.
Mimum cui offertur: Secundum quid offertur
Tercium a quo offertur: Quartum pro quibus
offertur: Voluit tamen deus, ut idem ipse unus ve-
rus mediator, per sacrificium pacis reconcilians
nos deo, maneret unus cum illo cui offerebat: unus
in se ficeret pro quibus offerebat (per consonan-
tiam scilicet et conformitatem charitatis) unus ipse
esset qui offerebat, et quod offerebat. Nunquid
ergo non admirabilis dei pietas: quia cum san-
ctior et iustior sacerdos esse non posset, quam uni-
cus dei filius, qui non opus haberet per sacri-
ficii sua purgare peccata. Nec sacrificium esse pos-
set aptius quam caro mortalis, aliena ab omni
contagione carnalis concupiscentiae, voluit ut ca-
ro sacrificij nostri, corpus esset sacerdotis nostri,
ut sic idem esset et sacerdos et hostia.

Multo mirabilius et illud cœlestis patris no-
bis exhibet pietatem, et filium ad redimendum
præordinauerit, non simplici et qualicunque obla-
tione immolandum. **M**agnus quidem fuisset si sic
dedisset filium, ut quemadmodum omnia verbo co-
dedit ita et verbo intercedendo placauisset deum:
Istacuit autem diuinus sapientia redemptionis no-
stræ mysterium, per filium sic pro nobis traditi ver-
bera, ignominiam, mortemque turpissimam perfice-
re. Per ignominiam inquit: quis enim unquam fuit di-
gnior homo, sublimiorque ipso Christo in mundo?
Et tamen ita disponete patre die hodierna, nemo il-

Io abiectior fuit. Non semel quidem, sed mul-
tociet Christus a suis in honoratus fuisse legit
quēadmodum et ipse confiteat apud Iohannem.
Tos in honoratis me, Potorem vini, hominem Iohn. 8.
remulentum, comedonē, publicanorū et sutorē Luce. 7.
- socium appellantes. Ecce inquietū homo po- Maib.
rator vini. Jam talia et huiusmodi viro hone- 11.
sto et graui adscribere dedecorosum esse quis ig-
norat? Signa prēterea omnia que edebat, non
spiritu diuino sed malignorum demonū artib⁹ Iohn. 8.
ad instar prestigiorum fieri, non sine grandi
dignitati maiestatis offensione calumniabantur.
In honorabant et ipsum, dum tanq⁹ blasphemū
lapidibus obruere attenteret, et de rupe altissim⁹ Iohn. 8.
ma precipitem agere meditareretur, atq⁹ tanta Luce. 4.
actalia Christus Jesus diuersis in locis et tem-
poribus ante suę passionis certamen sustinere
voluit. Die autē hodierna, permittente patre,
quicqd usq⁹ ignominie, levitatis, acerbitas et
passionū, calamitatūq⁹ et tribulationum, morta-
lis homo excogitare posset, ad instar torrentis
validissimi in ipsum confluxisse, et congregata
esse certissimum est, iuxta illud: Congregata sunt p. 34.
super me flagella et ignorauī.

Si quidē inē innumera alia, die hodierna, Rex
regum et dñs dñanticum, preōcio vilissimo vendi-
tus est. Ipse bonus dñs qui omnia beneficēt, tā-
q⁹ malefactor captus est. Ipse mansuetissimus,
tanq⁹ furiosus vinculis ligat⁹ est. Saluator om-
nium, ad instar pestilentis hominis et sediciosi
accusatus est. Ipse qui est iusticia, cui iniquus et
latro, iudicibus iudicandus rapitur, veriusq⁹
trahitur quam prēsentatur. Qui cum sit sapientia,

tia dei, cui fatuus et vecors homo, scurritus mos-
rionis ad instar, irrisio propinatur. Dator et
humane conservator vite, tanquam homicidi re-
us morti adiicitur. Ipse qui est criminum mun-
dator, tanquam leprosus et immundus, extra vi-
bis menia ad locum abiectissimum cum inquis
crucifigendus educitur. Atque ibidem, qui venit
omnia, denudatur, crucifigitur, et subsannatur.
Non parcitur etiam mortuo, seductoris eum di-
gnantur nomine. Nunquid rogo hec non sunt
vel non videntur ignominiosa, que Christus fi-
lius summus patris die hodierna pertulit? Mo-
p. 68. tuit illud Davidicum dixisse: Tu scis imprope-
rium meum et confusionem meam.

Ultra hec omnia cœlestis pater filium non solum
subsannariodi et irrisioni, ac alijs id genus mole-
stias, quas procaecis membris lingua humana effun-
dere solet obiecit. verum ultra hoc, tormentis
varijs et cruciatibus innumeris, ipsum exponere
non dubitauit. Rapiens, impellens, mitissimus agnus
caput sanctissimum spinea laceratur corona.
Elegatissimus vultus eius conspuens, alapis ce-
ditur, tornatile collum crebris ictibus defatiga-
tur. Oculi sacri lachrimis exundant: Dorsum
flagellis impetratur: Scapule pondere ligni cru-
cis deprimuntur: Manus et pedes clavis con-
figuntur, Totum insup corpus varijs torturis
exponitur: Ita ut iure illud p̄si dñs dicere po-

p. 37. tuit. Vim faciebant qui querebant animam
meam. Maximam siquidem vim faciebat, non
solum in illis corporis partibus, que ad decorum
vel ad opera vite exercenda concessa sunt, sed in

illis quoq; vim faciebat in quibus vita ipsa tam
quam in radice & fonte esse a philosophis credi-
ta est. Quidam enim sapientum vitam hominis
in capite: in corde alij: in epate nonnulli, reliqui
in sanguine consistere assueverat: in omnibus
pariter his vim faciebant multo maximam. Al-
tissime itaq; prouidentia diuinæ placuit ut sicut
totum hominem saluum fecit, sic de toto se face-
ret hostiam salutarem. **H E L I S E V S.** *Figura.*
olim Typum huius retulit, dum mortuo incu- *4. regū. 1*
buisset puerō, membra viua mortuis adaptādo:
fecitq; illa omnia ideo ut spiritus in mortui cor-
pus pueri remigraret. Non secus Christus do-
minus noster facit, quo omnia vivificaret mem-
bra, se totum quantus quantus fuit exposuit.
Fuit itaq; passio eius non solum in omnib; mē-
bris & per omnia mēbra sparsissima, quin insup-
erat acerbissima. Dolor nanc; in singulis ipsi-
us membris, intantum fuit acerbus, & intēsus
ut nulli dolori alterius hominis conserri posse-
cum apter complexionis nobilitatē & teneritu-
dinem cum apter sensuum vivacitatem, maxi-
me aut ob consolatiōis defectum. Solēt enim ple-
rumq; dolores nonib; remitti, consolatiōis ad-
hibito remedio, si adsit vel interne vel externe
consolator, id quod sanctis martiribus nunquā
deceatum fuisse credimus. Christus autem do-
minus extra hanc cōmunem sortem fuit: Dicit
enī scripture. Singulariter sum ego donec tran-
seam scz ex hoc mundo ad patrem. Solus ipse
morti subditus non erat: Solus ipse peccata
mundi tulit, torcular calcando solus: et enī om-
nes derelicto eo fugerunt. Laruit & interno cō- *p. 140.*

B

solatore? Clires etessi superiores sanctissimę ans-
mę illius, diuinę vacantes cōtemplationi, suum
non esfundeant inferioribus partibus gaudiū
sed permiserunt eis pati, iuxta modum suū ip-
sis possibilem. Certum est in alijs hominibus
absorberi et immergi usum rationis, et tūc vide-
m̄ eos in stuporem totos conuerti: Tel si adeat
rationis facultas, sensui tñ compatit, vel sug-
gerit spem de cito finiendo dolore: aut aliquam
aliam adserendo cōsolatiōis lenitatem. Om-
nibus istis dñs noster deſtitutus fuit leuaminib-
us, adeo ut clamaret in cruce. Deus deus me-

p. 21. us ut quid me dereliquisti: nullam vezt conſo-
latiōm reliquam faciendo, tam in genere quā
in specie, que alijs hominibus per cōpassione
superiorum cōceditur virium. In signum isti-
us euangelista narrat, dominum dum oraret,
auulsum et segregatum ab apostolis quātū est
ictus lapidis: Ad indicandum, tantam esse inf-
cruciatum eius et aliorum electorum distantia
quantum distat purus homo a Christo. In ho-
rum omniū admirationem et contemplatiōm sa-
cro sancta Ecclesia nos manuducit, proponens
nobis memoriam passionis Christi, et sue obla-
tionis beneficij,

Hęc memoria non tñ dei patris erga nos, sed
etiam filij eius admirabilem nobis contemplā-
dam exhibet charitatem. Quod csm pater fieri
sapienter preordinauit, filius grataanter et obedi-
enter suscepit et ptulit. Pertulit sane paupertate
miserrimam, ac deiectiōm abiectissimam.

Ex tribus porissimum colligere licebit quā inſi-
me deiectus, quam contemptus et humiliatus
fuerit dominus.

P R I M O. quidem ex alaparum & colaphos-
rum percussione. Quicqz essi abiectissime sortis
homines, ut sunt mimi, ioculatores & scurrae,
si quidpiam designant seu admittunt, alapis &
colaphis inflictis cedi solent.

S E C V N D O. Ex sputorium fōrdida & pu-
trida in eum ejectione, tanquā in rem execrādā
que horrore & nauseam suo aspectu hominibꝫ ex-
citare cōsueuit. Et hic cōtēptꝫ priore maior fuit

I A M T E R T I O. Ex eo qꝫ cum latroni-
bus, hominibus flagiosis & nefariis, morti
adjudicatus fuerit. Et hic multo maximus pro-
cul dubio fuit contemptus.

Habuit prēterea cruciatum & p̄c̄naliatatem gra-
uissimam & hanc quidem triplicem.

P R I M A. Fuit in spineꝫ coronę capitū eius
crudelissima impressione. **A L T E R A.** Fu-
it, & illa maior, in totius corporis alligatione,
denudatione, & acerbissima flagellatione, ad sa-
guinis & scrophulusionem largissimam.

T E R C I A. Maxima in omnium membro-
rum corporis sacri in cruce violentissima disten-
sione, potissimum accidente huic dolori, pedum
manū ac lateris crudelissima clavis cōfossione.
Unde licet per compassionem ad membra sic ex-
tēta se deflecteret, dolorem nihilominus, in vul-
nerum loco sensibilissimo, & causam mortis sibi
augmentaret. Esto dum distenta membra sic fie-
ri permitteret, dolorem in grauissimum ex dislo-
catione totius corporeꝫ compaginatiōis, sentire
necesse haberet.

Eulit vltra hęc p̄dicta omnia, triplicem etiā
paupertatem.

QVARVM PRIMA Magna fuit,
q̄ ubi sine dolore, caput grauatum spinis, defle-
cteret non inueniebat. **ALTERA** Ma-
ior q̄ iuxta crucem stans, spoliatus vestibus su-
is, quo nuda substantię nostrę membra tegeret
non habuit. **TERTIA.** Maxima, q̄ nec
vestigium pedis in terra habuit, sed ascendens
in aera ibidem corpus exanimé aliquādiu pen-
dere permisit. Hęc t̄ multo plura Christus Je-
sus hodie pertulit: quę omnia multo ante tem-
pore propheta lucide t̄ copiose cecinit dicens.

p. 21.
Circumdederunt me vituli multi, Tauri pi-
gues obſederunt me. Aperuerat super me os su-
um, sicut leo rapiens t̄ rugiens. Sicut aqua ef-
fusus sum, t̄ disp̄la sunt omnia ossa mea. Factum
est cor meum tanq̄ c̄ tra liqueſcens, in medio vē-
tris mei. Aruit tanq̄ testa virtus mea, t̄ lingua
mea adh̄esit fauicibus meis, t̄ in puluerem mor-
tis deduxisti me. Quoniam circumdederunt me
canes multi, cōciliū malignatiū obſedit me,
Foderunt manus meas t̄ pedes meos, dinume-
rauerūt omnia ossa mea. Ipsi vero cōſiderauerūt
me t̄ inspexerunt me: diuiferunt sibi vesture-
m̄a mea, t̄ super vestem meam miserunt sortem.
Nam curiosus quispiam scire cuperet, vt quid
tanta perpeti voluit gratia nostri? Peccata no-
stra, t̄ delicia nostra, tantis malis t̄ cruciat̄i-
bus Christo causam dederunt, ipse namq̄ solue-
bat quę non rapuerat, vnde iure illud psalmiste
dicere dominus potuit. In me transierunt ire
tuę, t̄ terrores tui cōturbauerunt me. Huc re-
z. Cor. 5. spicit t̄ illud apostoli. Eum qui nō nouerat pec-
catum, pro nobis peccatum fecit. Hoc est nostra

p. 87.

peccata in eum posuit, ut nos efficeremur tustitia
dei in ipso. i. ut iustificemur per ipsum.
Hoc etiam expendens BERNARDVS
in hunc loquitur modum. O bone Iesu quid ti
bi et morti? Nos delinquimus et tu solus. Nos
peccauimus et tu luis. Opus sine precio, gratia
sine merito.

Ecce dies inefabilis, misericordie et bonitatis
dei. Dies, qua ostensum est quia copiosa apud
eum redemptio. Et vere copiosa, quia per quin
que corporis partes riuis sanguinis profluxerunt
Copiosum inquam emanauit flumen, non in parte
vna tantum, sed per quinq[ue] torrentes diuisum.
De manu dextera, ut simus filii dextre dei. De
manu item sinistra, ut nos a dyabolo vindica-
ret, cui ignis eternus (ire seu vindicta dei que
sinistra dei dicitur) paratus es. De pedibus,
quatinus mortem et dyabolum sui exemplo co-
culcaremus. Emanauit et id quod reliquum erat
sanguinis vacuum aqua, de latere atque corde,
in redemptionem et ablutionem nostram. Fuit insu-
per tam copiosa, quia totius sanguinis et hu-
morum illic erat euacuatio. Quam ad sui erga
nos immense charitatis et dilectionis ostensio-
nem factum est, cum interim ad nostre redemp-
tionis restorationem gutta unica preciosi sui
sanguinis satis esse potuisset. Aldin star libe-
ralis magnifici negotiatoris egit dominus,
qui inuenito precioso margarito, quicquid peccu-
m consignatum in reposito habuit, saccum
non religat sed rumpit. Non poterans nec pec-
cuniam numerans, sed venditor totam expo-
nit summam, ut quantum velit sibi capiat.

B ij

Corpus illius , quid aliud q̄ sacculus precioso
sanguine plenus fuit : quem non expectauit vt
morte cōmuni dissolueret (quę fit per diuortiū
anīmę cum corpe) quin ipsum in partib⁹ quinq̄
discidit, vt precium ⁊ thesaur⁹ pro humani ge-
neris redēptione, verius effunderef q̄ numer-
raref. Omnia quidem in pōdere ⁊ mensura
deum fecisse sacrę testant̄ litterę , sanguinis sui
effusione excepta. Nam numerum non seruat,
quia non guttam vñā aut alteram effudit. Nō
pondus custodit, quia non vñiam vnam, non
libram appendit pro hominis salute: Nec attē-
dit mensuram, calicē vnum offerēdo, verum to-
tum sanguinem, nibil reseruando , vbertum ef-
fundere pcurauit: quo cognosceret homo qua-
ntum domino, quantum suo deberet redēptori
qui hominis grā , nibil reseruare tam preciosi
thesauri studuerit. Igitur quę die ista cum dño
xp̄ nos acta sunt equum omnino est in iugi nos
habere memoria: Misi ingrati ⁊ beneficiorum
unmemores exhibere nos velimus. Atqui te-
nemur omnium indiscriminatim bene memores
esse officiorum, a maioribus, ab equalibus, a iu-
nioribus etiam pceptorum. Multo validius
peruo memorari oportet, eius in nos exhibita
beneficia, qui ⁊ benefactor maximus ⁊ sup̄mus
existit. Homines reliqui pleriq̄ sua cōmuni-
care solēt beneficia, contemplatiōe retributōis
Nam ēttusq̄ est, qui solius dei habita ratiōe
id faciat: ⁊ non obsequij gratia vel humānę
laudis cupiditate pcollectus, aut auaricia , siue
vtilitatis cuiuspiam alterius, auida ratione:
Christ⁹ aut̄ dñs non nisi, in his quę egit; nostri
habuit rationem commodi.

Solent contribuerē alij his qui olim de se bene
fuerunt meriti, vel quem ipsi suo dignū iudicāt
munere. At Christus nihil horum vel aduer-
tere vel facere voluit, q̄ omnia indignis, sua cō-
ferendo. Dant alij bona sua, nēpe possessiones
externas, nobis Christus contulit seipsum totū
et cum antea omnia dedisset nobis, tandem et se-
metipsum dedit pro nobis. Conuenit omnino,
Et reuera, ut plus dicā, tenemur de tanto no-
bis exhibito beneficio ceteris omnibus sanctis
et dei electis vtpore veteris instrumēti patribz,
magis grati esse. Illi nimirū pmissionem
rūm ipsius habentes, non accipientes aut (dum
interim in patrum limbum descenderēt) de dei
pollicitatione illis facta, q̄ desiderij eoz que, p-
mittebāt exhibitionem: gratos se exhibuerunt
et multo magis nos oportet esse gratos: q̄ pmissi
onum facti sumus compotes, ne illud nobis di-
catur. Obliti sunt benefactorum eius.

In horum omnium signū, dñs noster, inclinato
capite anteq̄z egisset animam, dixit, consumatū
est. Non debebūt nos ab omniū horū que dicta
sunt contēplatiōe auocare, terre naꝝ rex moles
et occupatiōes. Nō difficultas, nō molestia, quā
ex eoꝝ horrore que Christ⁹ passus est causari pos-
simus, ex tali meditatione posse nos incurrere.
Credamus pocius illis, qui contra omnigenas et
admodum periculosas temptatiōes: mirificas
inde consolatiōes, et remedia, ineffabilesq̄ cor-
dis iubilos, reportarunt.

Sunt namq; res et cause multe, que nos inuitare
ad hęc debebunt: potissimum tñ illud vnum es-
q; se spontaneꝝ (vt verba thematis habent) pro-

ps. 77.

B. iij

nobis offerre voluit. Quam rem magnus ille in
Lib. 4. ecclesia doctor **AVGVSTINV**S expēdens
de Tri. ita dixit, neq; em̄ iure cuiusq; potestatis exu-
ni.ca. 13 tus est carne, sed ipse se exuit. Nam qui posset
non mori si nollet, proculdubio quia voluit mor-
tuus est. Neq; em̄ cogentem se, dei verbū ha-
buit, sine cuius potentia nec verbo concepit, nec
peperit virgo, nec magos stella deduxit ad pse-
pium. Sine illius qui dei verbum est virtute
nec invalidorum defſicientiūq; mēbrorū facta
est et consolidatio et innovatio, nec cęcorum il-
luminatio, aut resuscitatio mortuorum.

Dic queso, quis omnipotens verbum per omnia
patri ēquale cogere potuit? Nam et humana in
ipso carnis conditio, non passa aliquid est neces-
sitate, sed omnino libera voluntate. Sed nec pater
compellebat ad passionem pręcipiendo. Repu-
gnās quippe iusticie erat paterne, exigere a filio
mortem, cuius non erat ille debitor alioqui iu-
sticię inuerteret ordo et regula, si iustus cōpula-
sus aliquid paciatur. Logi ad paciendū nulla
ille ratione potuit, q; diuinitatem sibi presentē,
et passionem refugientem omnem, ad manū ha-
beret, iuxta illud, A dextris est mihi dominus
ne cōmouear. Propterea omnia egit libere,
atq; lussulit, quia quod patri placere, et omnibꝫ
pſuturum esse agnouit, id sponte suscepit.
Nec obedientia illa qua patris obsecundare se
dicebat beneplacito, coactionem habuit, sicut
nec patris mandatū coactiōis et compulsionis
necessitatem. In hoc namq; pater filio manda-
tū dedisse intelligitur, q; sibi, ut pro homine pa-
ceret, inspiravit, beatissimęq; illi indidit animę

charitatē erga hominem, bonamq; voluntatē
id faciendi, quę omnia ille acceptauit, hęc autē
perfecta est et liberrima humānę obediencia na-
ture, quando voluntatem suam liberrime diu-
nę subq;cit et contemp erat voluntati, et dum ac-
ceperam bonam voluntatem sine omni exactiōe
spontanea libertate opere perficit. Licet igit̄,
quę faciebat Christus, secundum mandatū pa-
tris fecerit, libere tamē omnia fecisse censendus
est. Psaltes siquidem id ipsum alludendo ex-
pressit. Sacrificium et oblationem noluisti, au-
res autē perfecisti mibi, Holocaustum pro pcc.
cato nō postulasti, tunc dixi ecce venio.

In capite libri scriptū est de me, ut facerem vo-
luntatem tuā deus meus volui, et legem tuam
in medio cordis mei. Hinc est, postq; vti com-
monstratum abunde est, dominus hęc indigna,
libere et volens nostri gratia perferre voluit, ob-
ligamur, obstringimurq; plurimū, memores il-
lius esse beneficij. Et id quidem et si pro omni
tempore, sigillatim vero die hodierna. Inquit
etem L E O P A P A. Summū hoc et po-
tentissimum diuinę misericordię sacramētum,
scu mysterium, semp quidem in cordib⁹ nostris
cum tota sui dignitate retinendum est, sed nunc
vivaciorem animi sēnsum et puriorē exigit mēq;
intuitum, quādo nobis non solum recursu tem-
poris, sed etiam texu Euāgelice lectiōs, omne
opus nostre salutis ingeritur, hęc ille.

Non solum autē euangelica lectio sed totum ec-
clesiasticū officium passionem Christi nobis ob-
oculos reposuit, ac sermonem specialem ecclesia
facere consuevit, et licet alias crebrius eiusdem

Sermo 5
hodier-
ne diei.

Sermo.

I. I.

dominiꝝ passionis memoriōem facere soleat, die
tāmē hodierna attentione ⁊ deuotiōe maiori tā
rum beneficiū nobis expēdendum venit, Eodē
LEONĒ dicente, Et si difficile sit de eadē
solemnitate sepius digne apteq̄ dissērere, nō est
tm̄ liberū sacerdoti in tāto diuinę misericordię
sacramēto, fidelibus populis subtrahere sermo-
nis officium, quū ī p̄a materia ex eo q̄ est inessā
bilis, fandi tribuat facultatem. Nec possit defi-
cere quod dicatur, de qua nūq̄ potest satis esse
quod dicit: succubat ergo humana infirmitas
glorię dei, hęc ille. Quia ppter non aliud reser-
q̄ ut digne discam⁹, ⁊ fructuose audiēmus mo-
dum ⁊ seriem passionis dominicę ⁊ reparatiōis
noſtre, mirabili ordinatiōe diuinitus factā.

Exodi. 3. Legimus in Exodo, Mōsi mādatū fuissē a deo
(dū ſe illi in mōte cōſpicuum exhiberet, Et ille
gregē ſoceri ſui Jetro i interiora deserti ageret
volenti viſionē rubi ſine ſui cōbūſtione ardenq̄
cognoscere) calceos pedum deponere.
Erudit⁹ porro hoc p̄cepto dei fideliſ quilibet
anima, quo ſe a terren⁹ evoluere ſtudeat affecti-
onib⁹, gregemq̄ cogitationum animam a con-
templatiōe remoratiū ad penetralia ⁊ pecto-
ris interiora appellere ſatagat, nō permittendo
mentein p̄ exteriora diuagari, quin ſeipam re-
colligere ſtudeat ad cōtemplandā viſionē hanc
magnam cū Mōſe, dominum vcz in rubo cruci
igne charitaꝝ ſuccenſo, residentem, ⁊ humanī
generis ſalutem operantem. Quia vero nō ſu-
muis ſufficiētes quaſi ex nobisipſis hoc efficere
Ad fontē igitur om̄is gratię recurramus deum
patrem ſcz, vt per filij ſui amarā paſſiōem can-

Nobis gratię sue largitatem iūpartiri dignaret,
Ea ppter deuota mente dicamus Pater noster

Oblatus est quia ipse
voluit. *Esa. 53.*

Esa. 53.

Nter plurima aut potius in
numero alia bona, que Iesu Christi
domini nostri glorioſa nob̄ cōtulit
passio, non mediocre proſecto illud
est bonum, q̄ cœleſtis illā accepta-
uerit pāt, placidissimi vice ſacrificij
q̄ diuina placata eft offeſa, attēſtāte *Ephes. 5*

Apoſtolo, Tradidit ſemetipum pro nobis obla-
tionem et holiſtiam deo in odorem ſuauitatis.

Et ob id de Christi paſſione diſſeremus ut ē ſa-
crificium, hystoricamq; narrationem eiusdem
paſſionis, in tres diuidemus partes.

P R I M O antecedentia ſacrificij seu obla-
tionem conſiderabimus.

S E C V N D O oblationem in ſe, cū ſuis
attinentijs, cōcomitantijſve, proſequemur.

T E R T I O que hāc conſequēt oblatiōm
ſiuſ conſequētia eiusdem oſtendemus.

CUm autem multipliciter Christi paſſio, oſlim
in veteri teſtamento adumbrata varijs vni-
bris et figuris extiterit, ita q̄ nihil actum eſt cū
Christo, qđ nō p̄diciū lōge ante fuifſet: Nec
aliquid p̄dicium de paſſione eius, quod nō eſſet
completum. Unde et in cruce ſuſſixus pendens

dixit consumatū est. Iccirco in pgressu conciōis
omni explosa curiositate multarū allegationum
contextum euangelij pse quemui: cū insertione
tamē scripturarum ap̄heticarū, quē in Christi
passione complete sunt. At quia huius passiōis
memoriam, iugiter representat et agit, iuxta
Christi dñi institutum ecclesia in officio misse,
innixa verbo diuino, hoc facite in meā comme-
morationem, obiter indicandū erit, ubi aliqua
pars Christi passionis in missē sacrificio repre-
sentatur, cum annexione eorum in quibus imi-
tari Christum pacientem debeamus, atqz hoc
imitationis modo illi nos conformare.

Neqz em sufficit per fidē apprehendere Christū
tanqz redemptorem et mediatorē nostrū, nisi
etiam studuerimus vitam nostram ad vitā ipsi⁹
I.petr. 2. componere, idipsum Petro testificante, Christ⁹
passus est pro nobis, vobis relinqueus exemplū
vt sequamini vestigia eius.

Circa primum considerandum est q
in veteri testamēto, oblatiōm antecedentia.

Quēdam fuerunt ex sacerdotis parte,

Quēdam ex parte hostie.

Eodem modo in nouo testament o, secundū con-
sonantiam quandā, p tempe passiōis Christi
Quēdam p̄cesserūt oblatiōm ex parte Christi
tanqz ratione ministri, seu sacerdotis.

Prepara Quēdā ex parte hostie, q̄uis idem fuerat, vt di-
tio sacer- ctum est, sub illo tempore sacerdos et hostia.
dotis le- Ex parte sacerdotis quidē in veteri testamento
galis. plura fuerunt antecedentia.
Talis enim sacerdos si erat extra locum sacrificij

hoc est habitans extra Ierusalem (vbi tantum
lege præcipiēt, sacrificia offerre phas erat) exi-
bat e domo mansionis suę et ibat in Ierusalem,
ibiqz p̄ totū sacrificij tempus morabat, vt dicit
I E R O N I M V S aduersus Jouinianū Lib. I.
Neqz em̄ in omni loco offerre sacrificiū licitum
erat in hibente deo, Laue ne offeras holocau- Deut. 12.
sta tua in omni loco quem videris, sed in eo quē
elegerit dominus. Quod etiam per Zacha-
riam Joannis baptistę patrem, obseruatū le-
gitur, Qui quum implesset dies offitiū sui abiit
in domum suam. **A**danētes itaqz Jerosolimis Luce. I.
sanctificabant se, id est in speciali sanctitate vi-
uebant, abstinētes a vino et uxoriibus, mandate
domino, Sancti estote quia ego sanctus sum. **E**ccl. 11.
Hinc ascendebant ad templum, canticum gra-
duum occidentes, ex institutione David.
Deinde lauabant manus et pedes, cui⁹ rei ḡia
lauacrum hoc est lauatoriū dispositum et or-
dinatum fuerat in tēplo. Atqz bēc veteris le-
gis sacerdotes sacrificaturi pr̄mittebant.
Consona hijs, sacerdos noster homo Chri-
stus Jesus, ingruente passionis hora, quam ab
eterno pater pr̄esignauerat, accedere et appro-
pinquare ad locum voluit passionis.
Intrauit namqz Ierusalem, Typicum mandu-
care agnum, quem in memoriam ex Egiptiaca
liberati seruitute, quotannis edebant, qui etiā
adumbrabat Christi futuram immolationem,
pter liberationem a dyaboli tyrannie et serui-
tute. Ibiqz existens, sacramentum nouę legis
instituit, nouum et admirabile. Ibi humilitatē

exhibuit et docuit ineffabilem, discipulorum pes-
des lauando, et sigillatum proditoris sui, quem
tanta magistri humilitas ad penitentiam ne-
rantillū quidem emollebat, ut etiam inde ma-
ximam dñs habuerit animi molestiam, idcoqz
omnem quasi mouens lapidem, omnibus in cō-
mune audientibus, proditori dixit.

Amen dico vobis quia unus vestrum me
traditurus est. Et licet probe nos sit proditorē,
eque ut factum eius nebandum, non tū malis-
ciam eius aut nōmē perstringit, publicando p-
sonam ipsius, Conscientiā tantū illius tangit,
ut sic vel a nefario consilio desisteret.

Deinde. Hymno dicto, id est facto sermone
consolatorio ad apostolos, et oratione, partū gra-
tiarumactoria et cōmendatoria, qua patri com-
mendauit apostolos et totam ecclesiam, Quem
hymnum representat prefacio quam sacerdos ca-
noni misse premittit.

D̄efacio
qd rep̄sē-
rat i mis-
se officio
Joan. 18. De ciuitate tādem Ierusalē Egressus est cum
discipulis suis trans torrētem Cedron, ubi
erat hortus i. ad mōtem oliuarum in quem
introuit ipse et discipuli eius, non proprie-
ter ocultationem, sequit̄ em̄ in contextu. Seiebat
autem et Judas qui eradebat cum locum;
quia frequenter Jesus conuenerat illuc,
cum discipulis suis. Sed ideo introuit ibi,
ut sine tumultu et seditione capi posset illic, ubi
eset absqz turba solitarius. In ciuitate siqui-
dem timentes turbam, quū attentassent in eum
in̄cere manus, qā sicut p̄phetā cum habebant,

Math.
21.

Vlm inferre non audebant. Solitarium ergo
locum querit dñs, vt ne vnam quidem eius oc-
cidendi tanq; sediciosum, haberent occasionem
Et exiuit, non in quolibet locū, sed in mon-
tem olivarum vt ex ipso captionis loco ostend-
deret, q; virtute & affectu misericordie, oparetur
generis humani redemptionem, quam quidem
misericordiam oliua significat, iuxta illud apo-
stoli, secōdū suā misericordiā saluos nos fecit. ad titū. 3
Prīusq; eo ad locū pueniret, ad disciplos dicit.
Omnes vos scandalum paciemini in me matb. 26
in nocte ista. i. omnes vos qui adhuc pusilli marci. 14
estis in fide, ruine occasionem accipietis, ex his
que sient meū, vnde **B E R N A R D V S**
Scandalum pati in Christo, est cadere ab eius
fide & sequela.
Et dicit in me i. ex mea infirmitate, qua tanq;
ignarus futurorum tradar, Capiar tanq; im-
potens presentium, Illudar & accusabor tanq;
reus malorum. In ista nocte, quando nō solū
lucis exterioris occasus, sed vera lux que illu-
minat omnem hominem venientē in hunc mū-
ndum, sue claritatis videbitur pati occasionem, hec
A L B E R T V S. vt aut̄ huic prædictioni
fidē adhiberet adduxit ap̄phete vaticinū dicens
Scriptum est enim, Percutiam passorem
i. percuti Christum permittam, qui est verus
pastor & bonus et dispergentur oves gregis
sic q; humano timore, unusquisq; recipiet se in
viam suam, nec remanebit unus cum alio.
hoc aut̄ secundū **I E R O.** Christus ex spe-

Zachas.
130

ciali sua predixit misericordia, ut cum id passi
fuisserent, salutem non desperarent, sed agentes
penitentiam reuerterentur. Unde et pro eorum
consolatione adiunxit Postquam autem sura
rexero præcedam vos in Galileam. Sed
ut H Y L A R I V S ait, Petrus int̄im⁹
et affectu et charitate Christi esserebat, ut et im-
becillitatem carnis suę et fidem verborū dñi nō
contuerebat, quasi dicta eius efficacia nō essent,
ideo respōdit Et si omnes scandalizati fue-
rint in te, ego nunquam scandalizabor.
Quod Petrus loquit̄, mendacium non est, sed
temeritas quedam, ex seruore dilectionis, mi-
nus sapienter loquentis. Accepit enim fiduciam

Joan. 6. ex eo, q̄ quū multi retro abirent, dicente Iesu
paucis, qui remanserant, Numquid et vos vul-
tis abire? cui Petrus, ad quem ibimus, verba
vitę eternę habes. Et quia tunc quod promis-
erat prestiterat, putabat se in eternum non com-

ps. 124. mouendum, quia scriptum est. Qui confidunt
in domino sicut mons Syon non commouebit
in eternū. Amor nanc⁹ dei int̄im⁹ inflamerat
eū, ut de nullo alio min⁹ q̄ de abnegādo Christo cogitaret. Sed tñ ut inquit B E D A
dum hoc Petrus ex ardore fidei promittebat,
saluator utri deus futura nouerat, vnde ait illi
Amen dico tibi, quia hodie in hac nocte
prius quam gallus cantet, ter me negabis.
Quorum verborū hęc est summa, Tu petre pre-
sumptuose promittis, cauere scandalū et ruinā,
me relinquendo apter humanum timorem, Ego

vero dico tibi, q̄ tu hac nocte, ter me es negatus.
In hac nocte sūt, non post annum aut
duos, Et id quidem priusq; gallus primam vo-
cem dederit, negare me incipies, semelq; et iterū
ac tertio hoc facies. Nec attendit Euangelista
quo tpe negatio cōpleta sit, sed quādo inchoata
fuerit, Nam ante primum galli cantū negavit
semel, Iterum post primum et ante secundū ne-
gavit eum bis. Petrus autem importunita-
tis temeritate laborans, amplius loquebatur
Etiam si oportuerit me mori tecum non
te negabo. Idem seruor et reliquos tenens a-
postolos, ad cōmendandam suam constantiam
incitabat. Unde sequitur Similiter et om- math.26.
nes discipuli dixerunt. Tunc veniens cum
illis in villam quæ dicitur Gethsemani
reliquit ibi octo discipulos dicens eis. Se-
dete hic donec vadam illuc et orem. Sedere
ingt prestolates meū ad vos redditū ab oratiōe,
Non moueamini, sicut nec corpe ita nec mente
Discipuli eīm indiuisibiliter Christū sequebant
nunq; illum nisi iussi relinquere volentes.
Porro q̄ secedit ad locū sequestrando se ab alijs
docet nos in oratione quietem querere mentis
ēū dixit sedete Et assumpto Petro et duo- math.26.
bus filiis Iebedei coepit contristari et moe-
sus esse. Tres nominatos secum accepit, tanq;
magis secretorum suorum cōscios: quibus ecia
in monte Thabor claritatem vultus sui ostendat:
vt qui gloria viderat, videret et tristia:
Qui alta cōspexerat, et humilia quoq; cerneret.

E

Quibus dixit. Tristis est anima mea usq; ad mortem/ id est Tristitia multo maxima, quæ morti persimilis est, quæ etiam ad mortem articulum & non amplius durat, me afficit.

Figure i Mplef hoc loco Typus in David adūbras plerio. **I**rus, dum persecutionem filij sui Absolomis fugeret: ait nāc sacra hystoria. Egressus est rex & vniuersa domus eius pedibus suis, & omnes flebant voce magna, & vniuersus populus transibat. Rex quoq; transgrediebat torrentem Ledrō. Et infra: Porro David ascēdebat clinū oliuarum scandens, & flens, nudis pedibus incedens & opero capite. In hunc fere modū licet iam non vmbriatice, sicut in dauid agitur cum Christo. Exit em trans torrentē Ledron, apte maliciam populi sui iudaici, quæ filij vice semp amabat, ille tñ supplantare Christum conabat. Exiuit de Jerusalem, cum domo sua, idest apostolis, flentibus id est tristibus. Et ipse ibat recto capite, occultando diuinitatis vigorem, que fuit superior, & latuit in passione Christi: prout ps. 139. cōcinerat idem David. Obūbrasti super caput meum in die belli. Pedes autē detexit, quia infirmitates humanitatis suę manifestauit.

Rep̄sen- **H**ec meditanda in officio sacrosancte missæ tato supi nobis offeruntur, quando sacerdos finita us dictio presatione (quæ vt dictum est Christi sermonem rū in mis̄ post ceenam significat) & se se sacerdos a dextro sa. altaris cornu versus sinistrum procedendo profunde inclinat. Ibat namq; Christus demissō vuln̄, pallescēs & tremēs p̄e passionis horrore,

Super meditandum, quomodo Sacerdos
noster Christus, se preparabat ante Immola-
tionem hostię, hoc est sui ipsius, exequendo. Sed
multo alter ille ac veteres exhibant sacerdotes
legis, ut se sanctificarent. Exhibant quidē illi de-
domibus, valedicentes filijs familię in domo
Et cum alij ibant, fiebatq; istud cū gaudio.

Iabant nempe ad honore, ad officiū honorificum
implendum: ita q; etiam rex Dñas illud sibi
v̄surpare contenderet. Erat pr̄terea utile os-
ferenti: Tollebat nanq; sacrificans commoda,
et oblatiōes, quę obueniebat ex p̄scripto legali.

Moster aut̄ sacerdos valedicēs patri familię
octo sc̄z apostolis, quos ad montis radicem reli-
querat, cum tribus ibat: et quidem cum tristitia
tā sua quā ap̄stoloz, qui ipsum erāt ammissuri.

Agnoscentes eīm veritatem omnīū eius ver-
borum ex p̄ecedentibus actis, haud poterant
dubitare, sufficient omnia que p̄dixerat cōpleri.
Tristabat etiā et Ch̄rūs, qđ ex verb̄ et testio illi
notū est. Meditabat anima nostra redēptiōis nr̄e
modum: Intatutum nanq; voluntarie Christus
passus est, vt a se pati inciperet, voluntarie m̄
tristiciam suscepit. Prima nanq; peccarum
fuit tristitia et paor, testificante Euangelista
Coepit contristari et moestus esse. Verisimi-
lc est dominum p̄pter tristicię magnitudinem,
nunc ad hunc, nunc ad aliū se conuertisse apo-
stolum: cū facere solēt egrē adfecti, q ex odio
nunc hunc nūc illum capiūt locum: replicasseq;
verba ista, Tristis est anima mea usq; ad doctrinā
mortem. Discamus et nos in his per medita-
tionem Christo conformari. Postquam enim tōnis.

L q

sacerdotes euāgelici sacrificaturi sūt de cīitate
exire stu deāt, hoc est de tumultu cogitationum,
habeātq; pro peccatis tristitiam p̄prijs, per con-
tritionem veram & confessionem. Gerant etiā
pro peccatis alienis luctū, ipsorū em̄ est peccata
populi portare. Meditandum est. Quid de-
signet q̄ Christus oblatus sacrificiū voluit
ire in hortum per torrentem Ledron.

Sane per hoc ostendebat, quid satisfaciebat
pro peccato in horto paradisi cōmissō. Ibatq;
p̄ torrentē Ledrō ad innuendum q̄ ad delicias
paradisi cœlestis, non nisi per torrentē tribu-
lationum & luctum peruenit, iuxta illud.

Actu. 14. Per multas tribulationes oportet nos intra-
re in regnum dei. Nec solis sacerdotib⁹ hoc
faciendum iniungitur: Iniungitur omnib⁹ in
commune, qui missę assistimus, Et spirituales
offerre hostias intēdimus, Sacrificium laudis
scz & iusticie, operaq; bona: alioqui non p̄derint
nobis hec nisi etiam carnem nostram mortifi-
care studuerimus,

Petri: ia Insuper quid est q̄ Christus tres nominatos
cobi & io- secum adesse voluit: nisi q̄ hec trinitas Petri
annis no Jacobi & Joānis nomine significata necessaria
mine qd est homini in arduis constituto negotiis. Ne-
significe cessaria em̄ est agendoz noticia que perfundat̄
tur. vero lumine fidei, Petri nomine expressa. De-
inde debellatio & supplantatio viciorum id qd
Jacobi signat vocabulum: ac assistens grā spi-
ritus sancti quam Joannis nōmē denotat. Quis
em̄ iussa diuina pficiet nisi pri cognoverit quis
impedit in p̄gressu, quia satban: Et nisi cogno-
uerit alia necessaria. Sed id sine grā dei fieri
nullo potest modo, que scientiam adiuuat.

Mec illa sufficiunt, sed requirit mortificatio
carnis, et abnegatio proprie voluntatis.
Hoc erat itaque menti nostrae hic exitus Christi
dolore plenus, cum egrederetur de Jerusalem cum di-
scipulis suis.

S E C V N D O legales sacerdotes preparabant se, psallentes cantica graduum, iuxta secunda. Preparato-
rabant sese, psallentes cantica graduum, iuxta secunda. Quindecim gradus, quibus in templum ascen-
sus patebat. In quolibet enim gradu, inchoando
a psalmo Ad dominum cum tribularer, quia in
primo gradu decantabat, usque ad quindecim psal-
mos, a levitis et sacerdotibus successive ascendendo
depromebanter. Eodem quoque modo et Christus
sacerdos noster preparabat se se orando, ante pas-
sionis suae agonem. Narrat namque Lucas, ex Luce. 22.
Christus colloquendo cum illis tribus, venit in
montem, ibique iterum ab illis secedit quantum
iactus lapidis, eo quod orationis tempore ab amicis
simis et intimis recedendum est, ne gementem
et suspiria alta trahentem audirent.

Et sicut Moyses, quasi tribus ad deum gradi-
bus appropinquabat: prescripsit enim ille circa montis radicem certam intercapelinem seu di-
stantiam in modum limitis, prohibens populo ap-
propinquationem, dicens in hunc modum.
Figura. Exo. 9.
Eauete ne ascendatis, omnis enim qui ascenderit
morte morietur.

S E C V N D O cum paucis concendit montem.

T E R C I O etiam ab illis auctus, caliginem
solus ingreditur. Sic et Christus.

P R I M O populum totum, se comitari soli-
cum dimisit, apostolos tantum accipiens. **F**igura
daptatio.

S E C V N D O paucos , q[ui] tres ex eis accepit. **T E R C I O** illos etiam dimittes solus ad orandum patrem accessit, quib[us] ita dixit, sequestrando se ab eis. **Sustinet[ur]e hic et vigilate mecum ut sciz percipiatis omnia sa-**

Mat. 26. **Luce 22.** lu[is] vestre mysteria. **Orate ne intretis in tentationem** Dyabolus enim adest paratus ad tentandum, habens se instar venatoris extensis rhete, ad capiendum feras: pinde ne in casses eius incidamus, instantum est orationi.

B E R N H A R. Non ait ut nō tentemini sed ne intretis in tentatiōem: id est ut tentatio vos non supereret, nec tencat intra suas casses: Vnde tunc orandum est. Sicut enim fur auditu clamore fugit, viciniq[ue] ad auxilium ferendum excitant, ita clamor orationis dyabolum fugat & angelos atq[ue] sanctos adsuccurendum incitat.

Unde qui in temptatione non orat, socius furū est, intelligētiā habēs cū eo, & p[ro]ditor dñi sui, videns enim fures & insidias paratas ad oppugnandā dñi sui arcem, nec tñ amicis vel ipsi domino arcis denūctiat insidias, qno veniant ad defendendum arcem. Proinde sic dixerunt se mores Jabels Galaad ad Maas obsidērem eos

I. reg. 11. Lōcede nobis septē dies ut mittamus nūctios ad vniuersos terminos Israēl, Et si non fuerit qui defendat nos, egrediemur ad te. Et misserunt nūctios suos ad Saul & liberari sunt.

Ita nobis instantum est in temptationis certamine. Orationibus vacandum, que quanto sunt secretiores tanto sunt acceptiores, Et idco dñs,

Luce 22. Annul[us] est ab eis quantum iact[us] est lapidis

Quasi dicat euangelista discipulos non sponte **Mat.** 16
relinquisse dominum, sicut dum dimitteret eos per
cedere trans fretum

Et positis genibus procidit in faciem suam
orans et dicens. Pater mi si possibile est
transcat a me calix iste. Verum non si-
cuit ego volo sed sicut tu.

L E O P A P A. non est estimandū, quod do-
minus Jesus passionem et mortem (cuius iam di-
scipulis sacramentū tradiderat) voluerit decli-
nare, cum ipse beatū Petrum Apostolū deuota
fide et charitate feruente, aduersum p̄secutores
uti gladio vetet, dicens: Calicē quem dedit mihi
pater non vis ut bibā illum. Certumque sit quod **Joan.** 3.
Dns ipse testatus sit dicens. Sic deus dilexit
mūndum ut filium suum unigenitū daret, ut om-
nis qui credit in eū non pereat sed habeat vitā
eternā. In saluandis hominibus cōmunitas
erat voluntas patris et filij, cōmuneque cōsilium,
Nec potuit ratiōne turbari, quod ante eterna se-
cula et misericorditer erat dispositum, et incom-
mutabiliter dissinitum. Sed quia ille sicut verū
totūque assumpsit hominē ita assumpsit veros et
corporis sensus et animi affectus. Et propter hoc
dicens, pater si possibile est, nostre vtitur voce
nature que fragilis etre p̄sistans in aduersis,
vultus naturali appetitu priuū cōmodū adesse
Sed quia iterū voluit Christus, quod licet voluntas
priuata aliquid priuatū velit, tamen voluit quod homo
sit rectus et ad deum directus, ideo subdit.
Non sicut ego volo secundū vēct humānē na-

turę affectum naturalem. Sed sicut tu hoc es
fiat voluntas tua. L E O P A P A.
Discant ergo hanc vocē omnes ecclesię filij mag-
gno precio redempti, grati iustificati: et cum ad-
uersitas violenta alicui⁹ tentatiōis incubuerit
pr̄esidio potentissime oratiōis vtant̄. Ut separa-
to tremore formidinis, accipiant toleratiā pas-
sionis. Et surgens ab oratione. Venit ad di-
scipulos suos et inuenit eos dormientes, et
dicit Petro Corripiēs eum, quia p̄e ceteris se
non scandalizādum gloriabat. Simon dor-
mis sic non potuisti una hora vigilare me
cum. Simon quod interpretat̄ dolor meroris,
nō Petre, nō em agis id qđ solide petre ē, si id qđ
est merore grauati. Qm̄ vero oēs alij discipli id
dicebāt om̄i infirmitatē arguit dices. Ut quid
dormitis, surgite, vigilate et orate, ut non in
fretis in tentationem, spiritus quidem q̄ est
superior pars hominis ad imaginē dei insignita
Promptus est ad tolleratiā caro autem in-
firma quę corrupta sit, deprimit, et aliquan-
do vincit spiritum. Et hec quidem secundum.
H I L A R I V M nō de se vixit, sed ad eos
hic sermo conuersus est, quia in ipso caro nō de-
primebat spiritum, sed subdita fuit ei in omnib⁹
Nec quicqđ in eo fuit infirmitas, nisi inquantū
spiritui placuit. Iterum secundo et tertio a-
bīst et eunde in sermonem oraūst.

Doctrīa.

H Ac p̄emissa admonitiōe, docet nos orare qđ
Iseu eranter, ut liberemur a malis, et ut obti-

neamus a præteritis peccatis venia a presentib⁹
malis tutelam, et a futuris periculis cautelā seu
acutatam et diligentem custodiam.

figu.ora
tiois Lri

Ecce quomodo propheta magnus qui in nobis fit.
surrexit, repetitis vicibus cum Ihesus instantis. 3. reg. 19.
sime procumbit.

Ecce David speciosus pre filijs hominum, et sor figu.ad-
tis viribus, Petrum cum suis cōdiscipulis dor monito-
ritate velut alterum Abner cum cōmilitonib⁹ nis aplo-
obiurgat severius.

rum.

Quisq; fidelis profundā hanc Christi humilitatem 1. reg. 26.
meditari studeat ad inclinatiōem sacerdoti post absolutam presatiōm, et crucis osculum, dum medita-
stando incipit canonē orare sursum eleuatis ma tio humi-
nibus dicens Te igitur clementissime &c. sti i missa litatj Lri

Vide o anima devota flectentē et geniculatē
Jesum, in cuius nomine legim⁹ vniuersam mū
di machinam, celestium terrestrium et inferno-
rum sc̄e incuruantem. Respice in facie Christi
tui, prostratam in puluere, in quam tanq; in
lucis eternae candorem et speculum sine macula,
desiderant ipsi angeli prospicere. Vide domi-
nū cœli in terra reptantē, ut merearis illum in
cœlo super Cherubin residentem: et cum Ste-
phano a dextris virtutis dei in cœlo statem, cō-
templari.

3. petri. 1

Acto. 7.

Conformemur Christo ut peracturi passionis Doctri-
mysteria vel Eucharistie suscepturi hostiam na cōfor-
(que dilectionis Christi precipuum est monumē. matiōis
tum) orationes nostras, que sunt quēdam ppa in ofone.
ramenta, obmittere caueamus. Lenturionis p.

sertim illam humilitatis plenam pre^cationem,
Mat. 8. Domine nō sum dignus ut intres sub tectū meū
Luce 18. um rc. Uerū caueamus in orādo, ne instar pha-
risei iusticias nostras iactitem⁹ presumētes de-
nobis. Ne insuper vota nostra a patre luminū
Marci 6 cum filia Herodiadis, plus iusto extorqueam⁹,
quēadmodum nec Christus id fecit, sed humili-
me ut decuit, paternę submittebat voluntati.
Uideamus intime aduertētes, q̄ nec nostri in
tot angustijs, ut mater filiorū vteri sui, obliu-
sci potuit. Visitabat nāq; discipulos, docēs nos
sibi in hoc cōformari dcbere: quatenus sc̄t nos
vicissim dei non obliuiscamur, nec mutuo alter
alteri⁹: sic em̄ grata ⁊ accepta futura est oratio
nostra. Et hēc de secunda p̄paratione.

Tertia p̄ T E R C I O Sacerdotes Mosaici ad offere
paratio. dum se accingentes, in aeneo lauabātur labro,
sine labio. Idē fecit suo more sacerdos Christ⁹
lauit nāq; se ante victimam. Uideamus autē
⁊ penitus introspiciamus, quale lauacrum ha-
buit: Sudor nāq; sanguine⁹ illi lauaci vice
extitit. Narrat em̄ Euangelista q̄ inter orādū
Luce 22. tertio Apparuit ei Angelus de coelo con-
fortans eum. Et ex ista quidem confortatiōe
tristitia sua imminuta nō fuit sed factus est in
agonia id est, affectus fuit ⁊ circūdat⁹ magna
angustia: ut exemplū relinqueret agonisantib⁹
puer. 18 recurrendi ad orationis suffragium. Prolixius
orabat. Scriptū est em̄ turris forūssima nomē
domini, id est, ihuocatio nominis diuini ē sicut
fortitudinis turris. Ad ipsam currit iustus ⁊
exaltabitur,

Et factus est sudor eius ex angustia agonie
expectate mortis, profusus emanans guttae sa-
guini, unde subdit sicut gutte sanguinis que
angustia de ipsis etiam venis extorserat. Decur-
rentis in terram Fuerunt namque tam multe gut-
te, ut per vestes eius stillaret in terram. Et hec
fuit secunda effusio sanguinis, quem pro nobis
saluator fudit. Prima enim fuit in circuncisione,
Hec Secunda. Tertia in flagellatione et spinarum
impressione. In conclavatione quarta. Quin-
ta in apertione lateris. Nec solum in horto suda-
uit dominus, sed etiam lachrimas fudisse cum legimus.
Nam Glosa super illud Trenorum 3. Diui-
niones aquarum deduxit oculus meus, dicit, quod
Christus in passione lachrimas fudit, quoniam factus
in agonia prolixius orauit. En Christi domi-
ni nostri preparatio ad sacrificium per lotionem.
Fuit tamen hec diuina lotione a sacerdotiis legalium ba-
ptismatibus, lotionibus, valde diversa. Illi
namque manus et pedes lauabant, hic totum irri-
gat corpore. Illi aqua, iste sanguine preciosissimo
quem tam copiose ut praetacrum est effudit, quod in ter-
ram uberrime deflueret per vestes inadefactas.
Illi sorores detergebant, suaque inhabilitates ad
ministrandum eluebant, et pulchiores ex hoc ho-
minibus conspicendi reddebat. Iste nullas sor-
ores quas elueret proprias habuit, totus enim ca-
andidus et rubicundus per charitatem, sororis tamen tur-
pior factus est hominibus per sanguinei sudor
expressionem quisquis eum pro illo cum intuitus
fuisse tempore, speciosum iudicare ob sanguinis
tincturam non valuerit. Illi iocundiores redi-

1.

2. 3.

4. 5.

Treno. 3.

debantur ex lotione. **I**ste mentis ingentem patitur concussionem tristiciam ve, que sudore sanguineum eliquavit. **O** Christe quam abominabilis tua extitit hominibus oblatio et quā exacerabilis, te deturpās in cōspectu hominū, cum tam horrēda et tristis, p̄cedens eam, tē facit ita abominabilem lotio. Adiuuare igitur digneris nos p̄fissime Iesu gratia tua, ut accessuri ad celebrandū exhibendūq; tibi sacrificiū, vel p̄ nos, vel p̄ ministros tuos sacerdotes. Lauem⁹ nos ante: non tam aqua lauatorij, q̄ lachrimarū fluminibus ex intimis pectoribus nostris p̄ manantium. Largire p̄fissime Iesu, ut huius tui sudorū, in hora nostrę mortis meminisse pos simus, quo cōtra horrorem mortis animari valamus. Et quo cōtra omnes tentationes dyaboli securi tunc existamus Amen.
Et bēc de preparatiōe ex parte sacerdotis ante oblationem.

TN nunc videndum est de antecedētibus oblationem ex parte hostiæ offerendæ.
In veteri lege hostia immolāda adducebat̄ in Ierusalem. Probabat̄, et suscipiebatur. De agno quidem paſchali habet̄. Quod sumebat̄ decima die mensis primi, et seruabat̄ usq; ad quatuordecimā diem ubi immolabat̄.
In alijs aut̄ oblationib⁹ animal seu hostia sumebat̄ de armēto vel aliunde, p̄ eum qui offerere voluit sacrificium, et adducebatur ad ostium tabernaculi: ponebatq; manum sup caput hostię illius, ad ostendendum, q̄ offerens illud animal renunciabat iuri quod habebat in eo,

Figura.
Exo. 12.

Per hoc insuper ostendebat suam oblationem esse
spontaneam et voluntariam. Vel ponebat manum,
ad denotandum quod homo dignus esset occisiōe pro
suis peccatis, cuius loco tale offerendū erat oc-
cidendum. Secundo probabatur hostia illa
per sacerdotes, an oblationi fieret apta, siquidē
animal immolandū per omnia mundū, integrum
in membris, non languidū, non debile (non co-
taminatū per concubitum cum animali alterius
speciei, vel inquinatum ex contactu immundae
rei) esse debuit. Inducebatur autem in unā templi
exedra seu cameram vel caulam secretam, ubi
animalia munda asseruabantur, tamen autem, usque
venire tempus et hora, mactandi illa in holocau-
sum aut sacrificium domino.

Consimili instituto Christus vera hostia, qui per Adapta-
spūm semetipsum obrulit immaculatum deo, du-
ctus est, instar animalis immolandi in Ierusalē Hebre. 9.
quamvis non eodem intentiōis proposito. Brutū
enī ex eo quod ratiōis lumine careret, et voluntatij
ysum non cognosceret, ideo nec volens deduce-
bat ad victimam. Christus vero voluntarie
se duci permisit, immo ad deducendum se obrulit

Animali mactando nulla vis irrogabat dum
ducere vel portaretur ad immolandū, Christo
autem vis et quidem maxima inferebatur. De qua
re Euangeliſta in sequentibꝫ narrat. Tunc ve-
nit ad discipulos suos. tunc videlicet cum co-
gnouisset et certus esset de omnibus que in cui-
tate de ipso tractabantur, et quoniam Judas iam
iam appinquaret cum cohorte geritilium militum,
quorum partes erant cōquirere sones, et cōqui-

Mathe. 26

sitos mancipare per manū publicam, et offerre
præsidi, qui etiam cohoret Judæ tradidit suam
In maius q̄nt fulcimentū sacerdotes atq; pō-
tifices, ministros suos eidem adiungunt: Et ne-
quispiam tāq; seruantibus publice potestatē le-
gittimū ordinē, obſtēre auderet. Venuit ergo
Ioan. 18 cum lathernis et facibus ut Christū intra no-
ctis tenebras agnoscere possint, et ne ipſi impin-
gerent in caligine nocturna. et armis pro defen-
ſione aduersus obſtētes. Christus aut̄ sub id
Luce 22. temporis remens ad discipulos Inuenit eos
zdat. 26 dormientes pre tristitia. Et dicit illis domini
Luce 22. te iam et requiescite. Et iterū ait illis. Quid
dormitio sufficit. neq; em dorminēdi tempus
Mat. 26 est, inimico a, pinqāte Ecce appropinquat
hora et filius h̄ominis tradetur in manus
id est potestatem peccatorum Dicens manus
peccatorum, palam innuit, hoc opus quod ipse
faciebat erat ipsorum nequitie, et non q; ipse de-
licio obnoxias esset. Dicit noranter in manus
peccatorum: ob hoc q; ipse ppter peccatores trade-
retur. A peccatore Iuda traditur in manus pec-
catorum, incircūcisorū corde iudeorum. Tradit
et deinde ab eis in manus peccatorū gentilium.
Surgite ergo eamus nō dicit, fugiamus ini-
micos, sed eamus, cōstantiā p̄fſerētes et oſte-
dentes, ne nos inueniant inimici quasi latitan-
tes ex timore. Ulro p̄gamus ad mortem,
cōstantiā et gaudium mei passuri videat, ut pas-
signem omnino voluntariā esse meam agnoscat
de me liquidem scriptū est p̄ prophetam dicente,

Oblatus est quia ipse voluit. 7e.

Talis promptitudo et constantia omnino no**n** doctrina
bis est necessaria, ppter hostes inuisibiles, qui si
faciem animi per exteriora signa agnoscere pos-
sunt, palete scit ex timore. Et occasioe huiusmodi
trepidationis nostre, animant, sumuntq; au-
daciā, credentes et sperantes nos in tentatioe
victuros. Ubi vero nostram perspexerint, au-
daciā atq; constantiam, de sua illico spe cadē-
tes, animū deiciunt, audaciaq; ipsorum depri-
mitur. Per sepe cū cōpertū est, plus pr̄stis-
se in bellicis congressibus audaciā, quam fer-
reos ictus timore percussū. Omnem quippe
confundit demonem promptitudo bene agēdi
et animositas a maloq; cauēdi diligētia: ac oia
pacienter tollerādi audacia, infirmat et cōterit
eorum machinamenta: ppter ea Christ⁹. Surgi-
te inquit eamus, vt tam visibiles quam inuisi-
biles inimici confundantur. Et adhuc eo lo- Mat. 26
quente ecce Judas vn⁹ ex duodecim venit
Non frustra aut Euangelista Judam vnum ex
duodecim adducit, Id quidem facit ad maiore
p̄ditoris redargutionē, qui cum esset de primā-
rio discipulorum ordine, cōtra dñm impie in ra-
biem versus est. Iste ergo venit, Et cum eo
turba multa cui dederat signum dicens,
quemcumque osculatus fuero ipse est tene-
te eum Habebat vel in hoc, quantū colligere
licet, aliquid de verecūdia discipuli, q; eum non
palam tradidit sed per signum osculi.
O R I G E N E S. Dignū inquit est querere
quam job causam cum palam docuisset Jesus

per singulas ciuitates: et vicos et sinagogas p-
dicans Euangeliū verbum, ita ut fama eius exi-
ret in omnem regionē, et secundum faciem mani-
festus esset omnibus habitatib⁹ in Iudea: qua-
si non cognoscentib⁹ effigiem eius dedit signū
Iudas his qui missi fuerunt a principib⁹ sa-
cerdotū. Nō aut̄ et ipsi qui venerāt cū Iuda ad
comprehendendū eum, frequenter eum vidissēt
manifestat̄ ex eo quod ipse domin⁹ dicit: quasi
ad latronem venistis cum gladiis et fustib⁹, cō-
prehendere me, quotidianē vobiscum sedebam in
templo docens, et non tenuistis me. Similiter
Joan. 18. et Joannes narrat Christum dixisse. Ego palā
locutussum tecum.

Et subdit ORIGENES.

Venit traditio talis ad nos de eo, quoniam nō
solum due formę in eo fuerunt una quidem, se-
cundum quam omnes eum videbāt, alia vero
secundū quam transfiguratus est coram disci-
pulis suis in monte, quādo resplenduit facies
Notāda eius sicut sol: sed etiam vnicuiq; apparebat se-
de vultu cundum quod fuerat dignus. Et cū fuisset ipse
Christi ī quasi non ipse omnibus videbatur, secundū qđ
manna p̄ de Manna est scriptū, quādo deus fili⁹ Isræl
figurati. panem misit de cœlo, omnē delectationem ha-
bentem et ad omnem gustum conuenientē, quā-
do desiderio comedentis obsequēs ad quod qđ
voluerat vertebarū. Et non mihi incredibilis
videtur hęc traditio, siue corporaliter ppter ipsū
Jesum, ut alio et alio modo videreb⁹ ipsis homi-
nibus: siue ppter ipsam verbi naturam quod
non similiter cunctis apparet, qđ si ita est: tunc
facilis est solutio questionis. Quoniam et si fre-

quenter eum viderunt turbe venientes cum Ju-
da, Nibilomiuus opus habebant, ppter trans-
formationes eius, qui eum indicaret eis, habens
noticiam eius familiarem, per multam com-
morationem cum eo, vt intelligeret transforma-
tiones eius, secundum quas suis apparere sole-
bat. Et hoc videtur insinuare Joannes cū nar= Joan.18.
rat, q̄ Jesus sciens quę superuentura erant pre-
cessit obuiam zc. Et ipsi ceciderunt retrosum.

Ecce vides quia eum non agnoscebant, etiam si
frequenter vidissent eum, ppter transfiguratio-
nes eius. Unde z inuisibilis de medio eorū fre-
quentius exhibat. Quare aut per osculi signum
tradidit eum Judas. R̄ndet ORIGENES
Quoniam secundum quosdam, voluit reuerētiā
quandam ad magistrum seruare. Non audens
manifeste in eum irruere z impudenter profiteri
se proditorē magistri. Vel hoc fecit ideo, nesfor-
te si manifestum se aduersarium prebuisset z pro-
ditorem magistri, ipse ei fieret causa euasionis,
cum posset quantum ad ipsius Iudez opinionē ex
quibusdam secretioribus disciplinis effugere, z
facere se imperiū. Ut ergo nihil tale suspicans
Jesus (secundum quod Judas opinabatur) sed
putas eum amicum, insperate quasi nesciens ca-
peretur. Ideo dedit hoc signum.

Beniens ad Jesum dixit/ Aue Rabi.
C H R I S O S T O M V S. Sicut insa-
nabilia vulnera nec austoris medicinis obediunt.
nec demulcentibus : sic anima ubi semel capti-
uata est, z scipsam dederit cuiuscunq; peccato, nul-
lum emolumentum ex admonitionibus cosegt.

Id quod et Iude accidit a proditione non ces-
santi, quāuis omni modo doctrinę esset a Christo cohibitus, Unde sequitur **E**t osculatus
est eum Quid aut̄ Christus tunc egit? Acce-
denter ad osculum sanctissimi ori cruentam
bestiam sanguinem sicientem, non est auersa-
I. Petr. 2 tus: sed os in quo dolus invenitus non est ori
quod abundauit malicia applicuit. Et q̄a non
doctrina est discedētū secundum **C H R I S O S T O.**
fraterne a fratre trum admonitione, quanq̄ nihil propter
admoni- verba nostra eveniat, nam et riuiuli et si nullus
tionis. bauriat fluunt. Et si forte non persuaseris ho-
die, poteris forsitan cras. Dic̄tor es̄ per totā
diem vacua trahens rhetia, circa serotinū rā-
dem tempus pīcem capit. Unde dominus et
si sciret Judam non cōvertendum, non destitit
tñ faciē que sua intererant. Nam ad emoliē-
Mat. 26 dum cor eius veteris amicicię eum admonuit
dicens Amice ad quid venisti id est, qua in
rézione, secundū **T H E O P H I L A C T V M**
Et quia propter verbum amicicię non resilijt a
malo proposito, ideo dominus manifeste eius
maleficium expressit dicens **J**uda osculo tra-
Luce 22 dis filium hominis Nomen posuit proprium
quod erat magis dolentis et reuocatis quā ad
izam provocantis. Dicens aut̄ osculo tradis,
hoc est amoris pignore vulnus infligis et paci
instrumento mortem irrogas. Non dixit tra-
dis magistrum tuum, dñm, et benefactorē, sed
filium hominis, mansuetum sc̄t et mitem, qui
etiamsi non esset magister et dominus, quia tñ
tam suaviter se erga te gessit, non erat a te pa-

dendus. At quia immundus spiritus cū Se Actuū s.
prem nequioribus se ad Iudā redierat & fel-
le amaritudinis ac obligatione iniquitatis
eum repleuerat, ideo non aduerterit ad mansue-
tissima L̄christi verba, sed deterior facius re-
trocessit ad turbam. Cum enī staret turba q̄si
attenta, ipse post datum osculum retrocedens
animauit eos ut ceptum prosequeretur facin⁹.

G E R S O N Ecce q̄ horrendum scelus per. **Gerson.**
petrauit Judas. Omnesq; iudicamus illū dā-
natione dignum, sed quotusq; nostrū est qui
non solus meruerit reprobari saltem secundū
iustitie rigorem. Exprobramus & detestamur
Iude peccatum, nec immerito quidem, quot-
tidie tñ & nos ipsi peccata Iude peccato similis
hoc vel alio modo committimus.

Judas avarus fuit, quantus & talium nunc
est numerus, palam est Judas ob avariciam
magistrum vendidit & dñm, quoad humanita-
tēm, Nos quotidianē Christi diuinitatem ven-
dimus, dum pro peccato cōmūramus Christū
ipsumq; negamus & prodimus. Judas ele-
mosinas & bona pauperū surabatur, vt vxori
sue & filijs daret. Nunquid nōnulli proch do-
lor Ecclesiastici aut testamētorū executores nō
sic, aut peiora faciunt? Judas nō uit Iesu p-
dicatione conuerti. Et hodie licet multas & fre-
quentes audiamus cōtiones, rarissimas tamē
videmus emendatiōes, plurimos nec publi-
cas nec priuatas admonitiones curantes.

Judas recepit preciosissimū corpus dñi, in
statu existens mortalis peccati. In peruerso p-
posito, ppter quod & Sathan fortius cor occu-

X. Oct.

1.

2.

3.

4.

5.

pauit illius. In festo Pasche dic rogo: dum omnes Christiani hostiam salutarem, aut presbyteri quoddam mensē dñi astantes accipiunt, nunquid non multos huiuscemodi reperies?

6. Judas prodidit magistrum suum et dominum osculo, amoris signo. At nos osculando signum pacis in Ecclesia, aut sacrum altaris sacramentum percipiendo, aut fingendo exteriorem bonitatem, prodimus Christū in suis membris mysticis, per odium vel inuidiam, exemplo Iude qui osculi signo tradidit Christum, his qui postea illum crucifixerunt: quod forsitan preter cogitationem et intentionem eorum innito postea evenit. Neque enim opinabatur rem eosque progressuram (sicut innuit Euāgeliū textū de peccatūtā eius, licet inutili) ut crucifigatur

7. Crucifigimus deinde eū quoddam, q̄ morib. Hebre, 6 talia crimina. Apostolo, non mihi, fidem facito. Ait enim ille, rursum crucifigentes filium dei. Et id sit per opera mala, ex eo, q̄ quantū est ex pte peccati obligam⁹ Christū denuo mortem pati, et similiē passionem subire, ad peccati ipsius abolitionem: nisi ipsa passio semel facta sufficiens fuisset ad omnium peccatorū tam presentium q̄ preteritorum et futurorum expiationem. Cur igitur non contremiscimus super tantis parratis malis, Iude similitudine scelerum associati: ne efficiamur illi in peccata et obstinatione similes: sed ad hystoriam redeamus. Christus ut deus verus.

Ioan.18. Sciens omnia que ventura erant super eum ad generis humani redemptionē Processit et dixit eis quem queritis? Respondē

derunt ei Iesum nazarenū/dixit eis Ie-
sus/Ego sum Nomen diuinę essentię sue re-
spondit, prout de hoc apertius Moysi indica-
tum est. Ego sum qui sum, sic dices filijs Isra= Exod. 3.
el, qui est misit me ad vos. Stabat autem
et Judas qui tradidit eum cum ipsis / ut
ergo dixit eis ego sum/abierunt retrorsum
et ceciderunt in terram deiecti vct̄ potentia
deitatis ipsius. In hoc enim erat certum diuinę
potestatis indicium, quę impiorū conatus et po-
testatem non armis contrarijs visibilibus, ne-
q; ullius creatę potētię auxilio, sed sola virtute
verbi prosterneret, audito hoc verbo sum.

Igneum quoddam ut ait A L B E R T V S
et diuinum micans in eius vultu perpendentes,
abierunt a conspectu eius, vultum eius ferre
non valentes. Ne vero quispiam obſtrepere
audeat, dicens Christum occidendi se et male
tractandi iudeis prebuisse occasionem, ex eo q;
se sponte obtulit in eorum manus. Ecce exhibet,
et omnia acit, nihil negliendo eorum per
quę potuissent renocari a malo si voluissent.
At quia persistebant in malo suo pposito, nullā
malicię sue possunt pretexere excusationē, ideo
concessa illis surgendi facultate a terra, seipm
tradidit manib; eorum, rursum interrogans
eos sicut dicit Euangelista Iterum ergo in Joan. 18.
interrogavit eos quem queritis? Non secus
atq; in hunc modum eis diceret. Videntе quem
queritis, Eum sc̄t qui innocens est, unde in-
rito conuenit vobis esse temperandum ab eius

persecutione. Qui etiam si vellet elabi ex ve-
stris posset manibus. Proinde tam presum-
ptuosa audacia et temeritate desistite.

Ioan. 18. Illi autem dixerunt Iesum Nazarenum
Et quis tenere eum voluntibus et non valentis-
bus, iam ostenderat potestatem suam. Nec tamen
voluntas eorum mutata fuit, ideo permisit ut
tenerent eum, ut faciat de nescientibus volun-
tatem suam, ideo dixit eis. Dixi vobis quia
ego sum si ergo me queritis finite id est, pa-
mittite hos abire A V G V S T I N V S.
Inimicos iubet, et hoc faciunt quod iubet: si-
num scit nunc eos abire, quos non vult perire

Unde et Euangelista ostendens, qd hoc non
erat eorum propositi, sed virtutis eius qui com-
prehensus erat, subdit ut impleretur sermo
quem dixit quia quos dedisti mihi non per-
didi ex eis quenq; Quia viuente Christo nul-
lus morte corporali obiit, potissimum autem pas-
sionis tempore. Quia si aliquis eorum pro tpe
illo et viuis migrasset, etiam preter Iudam, pa-
cul dubio mortem oppetisset, non tamen regale sed
etiam eternam, que est mors anime, nondum enim
credebant in eum ut humani generis redemptorem.

Mat. 26 Tunc accesserunt et manus iniecerunt in
Iesum et tenuerunt eum.

Luce 22. Videntes autem hi qui circa ipsum erat
illi nempe qui actibus Iude non consenserant
quod futurum erat. Dixerunt ei Nam ad
imperium eius omnia agere consueverat. Ideo
etiam nunc querunt Domine si percutimus

in gladio. Respondens Jesus dixit / finite
usq; huc id est, permittere preualere maliciā
et potestatem ipsorum usq; ad captionem: nam
eorum voluntati me tradidi ut implerent scri-
pturę et redemptio vestra. Petrus autem eo-
dem mentis seruore q; cetera faciebat et loqba^t
habens gladium eduxit eum / et extendens
manum ut scz extensa manu ictum ficeret
validiorem Percussit seruum principis sa-
cerdotum et amputauit auriculam eius
dextram forte Petrus hoc licere sibi pa- nume. 25
tabat, sciēs qm̄ Phinees vidēs vergere in cō-
temptum dei nequam facinus, accensus zelo
iusticie, sacrilegos puniuit, et apterea mercede
iusticie et sacerdotij perhennis dignitatem ac-
cepit, sic scz q; de sua progenie semper sacer-
dos esse debuit. Sic et Petrus egit, ex seruenti
amore ad Christum. Sed quia cōtra sacra-
mentum seu mysterium redemptionis nr̄e erat
ut qui mori pro omnibus venerat, capi nollet
vel recusaret. Nam dilato crucis triumpho
et dyabolica damnatio fieret lōgior, et captiu-
tas humana diuturnior. Ideo dñs Petri faciū
improbauit, et progredi vitra venuit. Xlvi
dit Joannes Dixit ergo Jesus Petro mit- Joan. 18
te gladium tuum in vaginam id est, cesset
vindicta, exhibetur patientia. Omnis enim
qui acceperit gladium / gladio peribit. Qui
scz acceperit gladium ad vindictā : et sua au-
toritate non amore iusticie nec iusti principis
aut legis, gladio peribit, id est ipse gladius seu

Vindicta facta gladio erit causa perditiōis ei⁹
quia pro peccato gladio perpetrato, punicitur
eternaliter nisi penituerit. Qd si defenden-
do me hoc facis, tunc Calicem quem dedit
mihi pater non vis ut bibam illum hoc est
non vis ut patiar mortem, quam pater preor-
dinavit me passurum. Qd si defendi nunc
liceret nescis quia tuo non indigeo auxilio.

Mat. 26. An putas quia non possum rogare patrē
meum et exhibebit mihi modo plus quam
duodecim legiones Angelorum. Facies do-
minus mentionem legionum, insinuat nobis
q secundum mundialis militię similitudinē, or-
dinatē sunt legiones Angelorum, militantū
contra legiones demonū habitantium in aere

Luce 2. caliginoso. Nam ⁊ Lucas dicit auditā esse
multitudinem cœlestis exercitus laudantium
deum propter Christum natum.

Sene. 32 E T I A C O B locum quendam vocauit
castra dñi, qm̄ militiam illic conspexerat an-
gelorum. Unde dicens dñs sibi exhiberi
a patre plus quam duodecim legiones Ange-
lorum, si rogasset eum. Insinuat q non erat de
hoc sibi dubitandum. Quia scriptum est.

Angelis suis mandauit de te, vt custodiant
te in omnibus vjs tuis. Qui em̄ hoc facit

Reg. 6, seruis (vt scribitur in libro Regum) Ecce mōs
plenus equorum ⁊ curruū ignitorū in circuitu
Helisei Multo magis si voluisset faceret
id pater domino ⁊ magistro seruorum,
Quomodo ergo implebuntur scripturæ.
Si me defendero. Dicunt em̄ quoniam sic

Opportet fieri hoc est, q̄ pax & reconciliatio hu-
mani generis p̄ meam captionē & mortem fieri
debeat. Sinite ergo usq; huc.

In illa hora postq; amputatam auriculā re- Mat.26.
fecit domin⁹. Quod summe benignitatis in-
dicium fuerat, & diuinę potestatis, vt si prete-
rita beneficia non recordarētur extunc saltē
pr̄sentia cognoscant, tunc dixit turbis tanq;
ad latronem existis cum gladijs et fustib⁹
comprehendere me / quotidianie apud vos se-
debam docens in templo et non me tenui-
stis Secundum ORIGENEM sen-
sus est, si quis latronem velit tenere non est in-
congruum cū gladijs & fustibus venire ad eū
quia talis est & latro, vt omnia audeat dum-
do nihil mali patiatur; & si potest paratus est
& gladio uti & fuisse, aduersus cōprehendentes
se, potius quam vltro se tradat in manus eorū.
Ego aut̄ non sum latro. Latronis officiū est
nocere. Ego vero nemini nocui immo profui,
sanando, docendo, quemadmodum omnes qui
sunt in Iudea sciunt, quoniam quotidianie sedēs
in loco sancto in templo, tanq; congruo ad do-
ctrinas hominum, manifestabam quę pertinē-
tia erant ad pietatem seu seruitium dei, & vitā
sanctam secundum legēm dei. Et per hoc cō-
mendabam me pacificum esse non latronem.

Cum ergo me tunc non tenuistis, videntes
me docentem & nihil facientem dignum reatu
quomodo ergo nunc agitis, vt quasi latronem
debere me comprehendendi putetis. Sed hac

Xotz
est hora vestra id est, voluntati vestre diffinita. Et potestas principis tenebrarum Unus postquam dixit ad Petrum, recorde gladium tuum quod est patientie, postquam auriculam restituit, quod est summum benignitatis et divinæ potestie indicium, tunc ista verba locutus est ad turbas ut fidelia viderentur ex precedentibus verbis et factis, ut etiam si posterita beneficia non recordentur, vel presentia recognoscatur. Hec Origenes. Tunc discipuli omnes relicto eo fugierunt. Timentes turbas, et eorum principem Iudam. Hec fuga discipulorum, perdit eos suisse socios mens. Joan. 2. se. Non enim fugierunt quando vocatus fuit ad nuptias, sed cum tractus erat ad passionem.

Jaco. 1. Consumiliter hodie fieri videmus, haec enim quod dominibus regum et principum assistunt, alacres adsunt principi dum ad venationem, coniuvia, choreas, capienda que bonorum possessioe eundum est. Porro dum contra hostes procedendum est, pauci admodum comparent. Nec aliter agunt plerique sacerdotum et monachorum visitant enim alacres viduas, diuites, et iuniores. Pauperes autem et inopes, et semino consecitos negligunt, cum tamen Jacobus dicit. Religio misericordia et immaculata apud deum et patrem hec est visitare pupillos, et viduas in tribulatiōibus earum. Ja in tribulatiōe raro inueniuntur, atque in epulis quam frequentissime adsunt.

Joan. 7. Fecerunt autem hoc discipuli Christi, quia spiritu sanctum nō dū acceperāt, quoniam Jesus nō dū glorificatus fuerat, nec spiritum virtutis et charitatis hactenus acceperant, quem si ha-

bussent, non sufficerent infirmati, nec aliquid extra diuinam charitatem egissent.

Peractis ergo cunctis que sufficienter ostendebant eum voluntarie se offerentem, et que sufficiebant ad prohibendum Iudeos a coepita nequitia, cum illi nequaquam hoc attendere vellent, tunc duci se permisit. Unde dicitur in Evangelio. **C**ohors scilicet militum que operas pro pecunia locare consuevit et tribunus qui presul cohorti et ministri Iudeorum **C**omprehederunt Jesum et ligauerunt et duxerunt scilicet ad civitatem.

Mpletur hoc loco quod adumbratum fuit figura. **I**n I O Z E P H quem ligatum fratres Bene. 37 in Egiptum vendiderunt. Consimiliter in J E R E M I A qui arreptus ductus in Ie Zere. 37. rusalem fuit et ibi caecus, et in carcerem intratus, propter predicationem verbi veritatis. **E**n verus Ioseph Christus dominus, a nequam fratribus venditus, captus et ligatus est.

Significantur hec que dicta sunt in Missa, In missa quando post inchoationem canonis osculat osculum et altare sacerdos, tres faciendo cruces et dicens talis cum hec dona Propter hec munera Propter hec sancta sa- triplici cristicia illibata. Osculum altaris designat crucem quod Iudeum osculum. Tres cruces trinam Christi signis traditionem representant. Traditus est enim certa patre, iuxta illud. Proprio filio non peper Rom. 8. cit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Traditus est a Iuda discipulo, Iudeis, A Iudeis traditus est Pilato presidi.

Medita- **S**editemur igitur, quomodo ille q̄ est summa sapientia, summa bonitas, traditus est a proditore. Quomodo agnus ille immaculatus, pro nobis inuentus est in horto, in quē intravit, non fugiendo sed expectādo inuētus. Captiuatus est ille qui est summa libertas. Captiuatus est ille, qui pro omnibus liberatis venit. Nec captiuatus solum, sed etiam ligatus, ligatio enim addit quidpiam ultra captiuationem. Aliqui namq; captiui non ligantur, licet sub custodia detineantur, hic autē quidem durissime ligatus est. Ut em̄ dicit
B E R N A R D V S Prostrauerunt Iesum super terram, sicut ipse prostrauerat eos, et pessundauerint pectus eius, et spuerunt in faciem eius, Et diuersimode strinxerunt collum eius, et ligauerunt manus eius ad inuicem. Ligauerūt autem non tantum ut sic ligatus non effugeret, sed etiam ad denotādum q̄ dignus erat morte; Mos em̄ erat Judeorum, ut quē dignum morte indicarent, vincū presidi trāderent. Conuenir nos gemere, considerando quid ligauit illum, qui omnipotēs est. Neq; em̄ intantum Judeorum ligatus est manibus, quantum nostris cōstrictus est peccatorū fūibus, propheta id vaticinante, Funes peccatorū circumplexi sunt me. Et trenorum 4. Jeremias dicit. Spiritus oris nostri Christus dominus captus est in peccatis nostris. Ex ea hāc die qua genus humanū vitale occēpit carpare auram, miseri protoplasti nectere cōperunt funiculos, quibus in carne mundi conditor ligaretur. Et ipsi genimina, pro horū mate-

ria primitus producerunt, et ex eis vanata paga huiusmodi herbam que cōtorqueri possit ad vincula, velut campus reprobus cōtinue germinat, nec germinare desistit, ut inf peccata precedentium atq; sequentium hominum velut in quodam funis medio, Christus dominus vincularetur, Hec S I M O N nisi em huius peccatorum funes circūplexi fuissent Christum, certe Iudeorum funes nunc ipsum cōtingissent, merito ergo gemere debemus qui huius causa sumus. Meditemur quia ligatus fuit non nisi pro nostra liberatione. Fuerat enim praevisum ab eterno, ut ex iniustis vinculis Christi, iusta vincula nostra soluerentur. Quam p̄uisionē siue precognitionē diuinam nō disseniendo laudemus, nostris namq; profectibus ipsa seruinit. Meditemur quia sic ligatus ducebatur imo verius trahebatur ab uno iudice ad alium, atq; sic vltro citroq; tractus in via aspera et lapidosa frequētius impingebat. Sequamur eum ad ciuitatem per deuotā meditationem, videbimus illic iniurias innumeras atq; penas, quas mitissimus pro nobis patulit agnus. Audiemus clamores tumultuatis populi, mortem Christi sicutientis quem ipse sanare et saluare venerat.

Meditando hec ipsa studeamus nos Christo conformare, in hoc ut simus ligati sumbus et vinculis præceptorum dei. Nos enim ligauimus ipsum funibus peccatorū, propterea ediuerso ligari tenemur funibus præceptorū eius, ut sc̄ omnia membra nostra vacuū lin-

Confor-
matio.

Xan.
guia sunt constricta, ne claxentur ad aliqua contraria preceptis diuinis vel diuinę voluntati repugnantibus. Ecce Christus, qui tamē sponte se in manus tradidisset iniquorum, ligatus tñ est, ita vt in eo excruciatō vota expleret sua. Linguam vero eius quia ligare nō poterant, ipse dñs sic eam ligavit, vt nullum verbū nisi qđ utile foret eloq voluit, tā turbis se captiuatibus, quā reliquis Iudeis et pontificibus, atqz Pontio presidi. Ita et nos, licet potestatem habeamus loquendi, vel etiā operandi malum vel bonum facultatem, linguam nostram et cetera corporis membra sic ligare debemus, vt nullum verbum eloquiamur, aut operemur tale aliquid qđ deus aut proximus ledit et offendit possit. Sic ligati, Edformemur Christo et suo modo, in ductione, vt sc̄t de facili ducibiles simus ad viā iusticie, sicut Christus magno enim desiderio se duci permisit ad passionem, non repugnans, neqz renitens, nec remurmurans, sed sicut ouis non aperiens os suum, cum dicitur vel portatur ad victimę locum. Et hęc de adductione hostię.

CQuia vero hęc prima pœna quam dñs nocte bodierna pertulit pro nobis, dum post trinā orationē et sanguineū sudorem, traditus, ligatus, pessimatus, violentię impetu ductus seu tractus est Propterea gratias agentes gratitudinem ostendamus, inefabili suę erga nos clementię flexis genibus orantes. **P**r. nř.
CSed quia ut premissum est, sacerdotū legium intererat, probare munda animalia oblationi deuota, mundis inqz, immunda emi ut sus

canis, lupus, asinus et similia, non offerebant. Item inter munda non omnia absq; delectu oblatiom cuilibet conueniebant, sed tam certe speciei, iuxta distinctos offerendi ritus, per diversis scz causis et rebus deputabantur. Nam, per pace, pro gratiarum actione, pro Principis sacerdotum et communis populi, priuatiq; hominis peccatis, et pro mundatice leprosi, sicut in leuitico per varia capitula videre est, alia et alia immolabantur, igitur &c.

C Tertio sacerdotes, post probationem oblatorum apta suscipiebant, reicientes inepta.

Dicitur enim per prophetam. Maledictus dominus Mala. 1. Iosus, qui habet in grege suo masculum, et votum faciens imolat debile domino. Sic nouem leges sacrificium probari debuit, ut omnibus contaret dignum et aptum esse. Quo vero uoui testamenti sacrificium aptum esse cognosceretur, debuit probari esse dignissimum; succedere namque debuit in omnium sacrificiorum precedentium locum. Omnia siquidem talia fuerunt typus et umbra huius sacrificij unici, ideoque debuit esse omnibus alijs figuralibus sacrificijs nobilius et probatum magis. Item tale esse oportuit quod contineret infinitum preium, seu ut esset electissimum nulloque estimandum prelio, ac per omnia quodlibetum et immune. Nullo ite obnoxium peccato, et ex se deo acceptissimum charissimum quoque, medium tenens in dignitate inter deum et hominem. Patet, quia tale sacrificium, debuit esse sufficiens ad redimendum totum humanum genus et diuinę offense placationē; quod non esset, si non contineret infinitum

precium, aut si de se non esset liberum. Unū re-
quirebatur ad sacrificium noui testamenti, q̄
esset res rationalis, ideoq; nullum animal bru-
tum pro tali erat aptum sacrificio. Omnia nā-
q; bruta, sunt minora & inferiora hominibus,
in precio & dignitate. Nō cōtinebant igit̄ insi-
nitū precium, sed requirebatur q̄ sit hō imo
omni homine nobilior, si victima illa fieri de-
buit dignissima. Item requirebatur, q̄
illa res ratiōalis, esset mūda & deo grata, alio-
qui nihil per eam mundaretur, nec deo gratū
redderetur. Homo etiam talis huic apt⁹
sacrificio, requirebatur omni homine imo toto
genere humano nobilior, si totum humanū ge-
nus per ipsum debuit reconciliari deo. Ob id
palam est, q̄ purus homo nobilior toto genere
humano esse non potuit. At Christus talis
erat hostia, nam deus & homo. In eo itaq; q̄
deus, equalis extitit patri. Porro in eo q̄ in-
duerat hominē, siue q̄ esset homo, minor pa-
tre fuit, sed melior virtute & dignitate puro ho-
mine. Precium itaq; eius erat in valore insi-
nitum, ratione diuinitatis. Et in eo q̄ homo
erat liber, & ab omni pētō immunis tā in natura
q; in persona. Et sic Christus erat cōueniens ob-
latio apter innocentia & puritate, atq; ideo cha-
rum & deo acceptum sacrificium, apter immen-
sam charitatem & obedientiam. Et propterea
fuit sufficiens ad placandam iram dei & huma-
ni generis reconciliationē cum deo, & ad satis-
Probatō faciendum pro peccato.
victime. **H**ec aut̄ Christi innocentia, dignitas siue
noui test. **S**anctitas, probata fuit per varios iudices
vgt per.

vcit per Annam Laypham: Herodem: Pila-
tum: apud quos inuentus est verus deus et ho-
et sine animi culpa, omni deniq; macula.

Judeo p.

Digitur ductus primo fuit attestare Joā-
ne dñs, partim qd illi iudicandi auctoritas ceteri chri-
tiani ex parte debebatur, ut pote qui infi-
nagoges primores magnē auctoritatē esset, par-
tim qd Layphe pontificis illius anni sacer es-
set, qui consilium Iudeis depromperat, expe-
dire magis vnum hominē mori pro populo qd
gentem perire vniuersam. Voluit autem euā-
gelista, quod superi⁹ dixerat de prophetia Lay-
phe, cōmemorare obiter: quo scandalum de fi-
delium extirparet cordibus, ne captionē et vin-
culationē Christi quam narrauit, impotentię
et infirmitati diuinę attribuere meditarentur:
sed ideo omnia hęc facta dispensatiue, ut salus
toti orbi inde proueniat, ne scit tota gens pere-
at. Testimonium etem aduersarij nemo nescit
esse qd efficacissimum et ratissimum. Nam veritas
ab ipso etiam aduersario, non vult supprimi et
taceri. Pontifex ergo iste Annas interro-
gauit Jesum de discipulis suis/et de doc-
trina eius de discipulis interrogat, qles ha-
buerit? Cur eos collegerit, et vbi nūc sint? De
doctrina etiam inquirit qualis fuerit? ut mul-
tos alliceret ad auscultandū ipsum, populos:
Et si filium dei, ut fama publica erat, se esse af-
sereret? Num legem Moysi abnegandā et an-
tiquandam proponeret? aut cōtemnendā do-
ceret. Maligna et peruersa iudicis huius
de veritate Christi fuit exploratio, hoc em re-

Annas su-
it.

Joan. 18.

E

uera molliebatur, ut seditiosum ipsum esse con-
uincere posset. Nouorū insuper dogmatū au-
torem ostendere valeret, atq; ita morti esse ob-
noxium: quando quidem legi Mōsaicē ex pre-

Deut. 14 cepto Deuteronomij, nihil addendum vel in-
t̄z. nuend̄ fuit. Et Deuteronomij 13. dicit. Si sur-
rexit in medio tui prophetes, et dixerit tibi,
eam sequamur deos alienos, p̄pheta ille au-
fictor somniorū, interficietur: quia locutus est
ut vos auerteret a dño deo vestro.

Deut. 18 ¶ Itē Deuteronomij 18. propheta qui arro-
gantia deprauatus, voluerit loqui in nomine
meo quę ego non precepi illi ut diceret, aut ex
nomine aliorum deorum, interficietur.

¶ Qd si Christus se filiū dei palam profite-
retur, visus fuisset alienare populū a cultu v-
nius dei, et ita dignus occisiōe. Ipsi em̄ ex hoc

Luce 20. q̄ sumpta parabola de dño vineę et agricolis,
dicebat se filium dei, cōcipiebant consequi ne-
cessario pluralitatē deorū in essentia, iuxta plu-
ralitatem personarum. Christus tñ ita re-
spondit, ut nec taceret veritatē, nec se defende-
re videretur, dicēs Ego palam locutussum
mundo hoc est, in propatulo seu publice oīni-
bus predicaui. Quamuis non palā quo ad ap-
tum sermonem, dñs p̄dicasbat, quia in puer-
bijs multa loquebatur. Ego semper docui
hoc est doctrinam salutarem proposui in Si-
nagogis et in templo quo om̄es Judei cō-
ueniunt ter in anno de p̄cepto, et in occulto
locutussum nihil hoc est doctrinā populo ne-
cessariam tradēdo, clā et occultę, angulariterq;

non sum locutus. Quid me interrogas? in-
terroga eos qui me audierunt. quoru magna est apō te copia. Ecce hi sciunt quid di-
xerim ego. sensus ē. Tu me de meis doctrinis
atq; meo interrogas negotio. Interrogationis
meos q; insidiantur mibi. AVGVS.
Ipsa em̄ que audierūt & non intellexerūt talia
erant. ut ea non possent iuste calumniari repre-
bendere. nec veraciter criminari. Quotiescūq;
em̄ interrogando tetrauerunt Christum. ut in-
uenirent vnde accusarent eum. sic r̄ndit eis
vt omnes eorum doli retulerentur & calūnias
ipsorum frustrarēt. q. d. August. nequitia eo-
rum & dolus innotuit ac in ipsos conuertebat
ita vt calūniæ ipsorum nō poterāt habere locū.
Hec cum dixisset. vntus assistens ministro-
rum dedit ei alapam dicens. sic respondes
pontifici. voluit em̄ iste. vt manifeste conficeret
vel negaret. Respondit Jesus. si male
locutussum. testimonium perhibe de malo.
Si autem bene quid me cedis hoc est. expē
de locutionem meā. si est mala. si aut bona est
sine causa me cedis. quoniā impunis esse debet
qui bene loquitur in iudicio.
En vide probationē agni nostri. coram pri-
mo eius iudice. de sapientia vel doctrina. in q
tunc nihil inuentum est redargutione dignū.
Quoniam inuenta est in eo mira modestia ver-
bo. um in respondendo pontifici. Invenia est &
veritas doctrinæ. quam declarauit nō esse sus-
pectā. sed omnibus in loco sacro aperte palāq;

E q

Dat. 10. promulgatam, et non angularem aut clanculariam. Ita scit ut eam Christus non verecunda-
re tur publice profiteri. Nam et ipse discipulis suis dixit, ut quod audierint in aure predicetur in tectis, hoc est manifeste, toto mundo audiete. Item ita vera et etiam per suos aduersarios eam confirmabat, qui contradicere ei in nullo valuerunt. Quamuis autem hic seruus contradictionis cebat, non humano tam more, quoniam illegitatem et irrationaliter, verberibus non proportionibus medijs, violencia et quadam adulatio- nis insaniam, non iudicio recto id faciebat. Hoc idem de hac ipsa sua irrefragabili ac ne in uno quidem tota immutabili doctrina, discipulis suis promisit dicens. Dabo inquit vobis os et sapientiam, cui non poterint resistere omnes aduersarij vestri. Inuenta etiam est in eo prudenteria et charitas in celando defectu aliorum, nempe discipulorum. Inuenta est in eo et liber- tas in arguenda impudentia serui. Inuenta est et pacientia miraque mansuetudo, modeste signum et mansuetissime respondet suo iniquo percussori. Nam proculdubio tota creatura ipsam ultra fuisset percussionem, nisi ab eo qui percus- sus fuit prohiberetur. Nonquidem legitimus de peccatis in seruos dei celum et elemeta vin- num. **16** dictam sumisse. Si quidem terra absorpsit Da- num. **16** than et Abiron, Chore suosque complices, cum ducentis et quinquaginta viris ignis absum- **Exod. 14** psit. Aqua suffocauit Pharaonem in **Mari**. **Reg. 2.** rubro. Et ursi occiderunt pueros, illudentes Heliseo, dum in sui ignominiam clamabant, as- cende calue, ascende calue. Quid facerent ge-

missa: de iniuria creatoris. Verum non reg-
cussit ipse qui percussus est immo mansuetissi- s. Pet. 2.
me respondit. Non commotus, nō maledicēs
non accusans, nō comminās, sed instruens eū
qui male ageret. Quidam autē et Pilatus alij
quoq; male agerent, tñ ibi non redarguebat
dñs, sicut hic fecisse perhibetur. Nam et si ipe
summe māsuetudinis fuerit, vbiq; omnes fe-
rens iniurias, nusq; tñ seuerior, quam in eos
q; titulo specieq; religio nis et simulatione, op-
pugnarent veram religionem. Nō tulit ta-
citus alapam qui tulit tacite crucem. Hic enim
presidebat Pontifex, examinabatur vincutus
Jesus, Licet ibi iudicij species erat et ostenta-
rio, erat tñ mera impostura seu falsitas ac si-
mulatio. Apud Ethnicum namq; iudicē, au-
ditur vicissim et interrogatur reus, apud pōti-
ficem autē hunc pro responso alapa dāt, ei qui
iudex futurus est viuorum et mortuorum. Et
propterea Christus non tulit tacite, sed respō-
dit, arguendo tam percutientē, q; iudicem pō-
niuentem ac dissimilantem.

Huius figura premissa est et impleta, in tri Figura.
ches propheta. Qui dum veritatē pro- 3. reg. vi.
phetiq; Achas regi Israbel anūctiaret, percuss⁹
est in maxillam per Sedeckia Pseudo propheta-
tam. Ita et hic Christus veritatē confessus corā
Anna alapa ccessus est.

Isactus representatur in missa per statio- Statio
nem erectam sacerdotis post principium canō Ebri co-
nis et premissas tres cruces. rā Anna
cū alijs a
crib⁹ in
missa re-
p̄ntat.

Cubi meditandum est, q; posteaq; domin⁹ missa re-
p̄ntat.
Ei⁹

a Iuda traditus fuerat. Et captus et ligatus, p.
mum ad Annam erat adductus: ibidemque statu-
do humiliter ante pontificem, enormiter ad ma-
xillam percussus est. Meditetur illū tu-
lisse patienter, non solum maxillam, verū et ca-
lumniam verborum a seruo illatam, qui et p-
cussit et calumniatus est Christum de inhono-
ratione presulis. Sic enim ille seruus accepit ver-
ba Christi, quasi Christus nota set pontificem
de stulta interrogatione. Certe calumnia
hęc plurimū molesta est, dum quod ad decla-
rationem adducitur veritatis excusandāqz in-
nocentiam, ad iniuriam retorquetur superio-
ris esse dictum. Atqz hęc Christo contigerunt
in hunc modum.

Doctrīa **C** Docentur ex eo loco subditi famuliqz ne qz-
p famul. piam eorum faciat aliquid indecens in cōpla-
centiam dñi sui, quemadmodum hic seruus fe-
cit. Nam vē ministris, dñorum temporalium
amore male facientibus. Ut mala iusta adim
plentibus, qui vēt ad cumulū glorię diuitiaz
qz, dominorū iniuriam non merentibus irro-
gant, supernam ob hoc perdētes gloriam et di-
uitias regni cęlorum.

Doctrīa **C** Docentur pariter et indices ac dñi, ne corā
p Judici suo iudicio permittant cuiqz inferri calūnias
bus et p- vel iniurias, quemadmodū hic Annas, q nō
fectis. redarguit seruum, sed proculdubio grat⁹ fuit
de illo in prēsentiarum admisso facinore.

Huic Anne persimiles sunt illi indices, q ma-
nifestas calumnias permittunt adduci. Et for-
san apter odium personę illius contra quā ada-
ducuntur huiusmodi calumnias.

Postq; aut̄ Annas examinando Christum Secund
Pin eo nibil dignum morte inuenit (per qd̄ examē &
innovuit ipsum esse agnum dignum pro salute probatio
hominum unimolandum) misit eum ligatum Ch̄ri fuit
ad Laypham. Tum quia erat pontifex anni il apd Lay
liu s. Tum quia asturior, vt sic possit aliqd cōpham.
singere aduersus eum. Layphas em̄ inuesti
gator vel sagax interpretatur. Sagax em̄ fu-
it ad prosequendam & explanandā dolī sui ne-
quitiam sed impudens ad proferendum men-
datum appetendumq; homicidiumz

Et circa hęc narrant Euāgeliste casum Petri
nam scribit Joannes Sequebatur Iesum Joan. 18.
Simon Petrus a longe et alius discipu-
lus qui erat notus pontifici.

Si queras quomodo dicitur Petrus sequi Je-
sum, cum tñ ante dictum sit, omnes fugisse re-
licto eo. Sed dicendū q; primo fugerunt & po-
stea reuersi occulte sequebant eū. Duo aut̄ v̄z
Petrus & Joannes ad litterā describunt, seq
Christum, quia pr̄ ceteris ipsum diligebant.
Unde & post resurrectionē Christi, primi vene-
runt ad monumentū, & propter maiorem vim
dilectionis qua adinuicem vniebant̄ sepi? isti
in Euāngelio & in actis apostolor̄ cōiungunt̄
Tum etiam mystice, quia per hos duos disci- **Actoꝝ. 3.**
pulos, duę ritę que Christum sequuntur, desi-
gnantur. Actiua v̄z per Petrum, Contempla-
tiua vero per Joannem. Actiua sequit̄ Chri-
stum obediendo. Contemplatiua aut̄ cognoscē-
do & contéplando: id quod etiam OSEA S. **Osee. 6.**
expressit dicens. Sciemus sequemurq; vt co-

Eiūq;

gnoscamus dñm. Joannes autem cum Iesu intrat, quia vita contemplativa est ei familiaris Sapi. 8. iuxta illud sapientis. Intrans in domum per quiescam. Petrus autem foris stat quia actiua via circa exteriora occupat: id quod descripsit Luce. 10. Lucas. Maria sedens secus pedes dñi audiebat verbum illius, Marta autem satagebat circa freques ministerium. Ubi similiter per Mariam Magdalenam vita contemplativa, per Martam vero eius sororem actiua designatur. Finaliter tamen per contemplativam vitam, introducit ad Christum vita actiua, sicut enim ratio inferior dirigitur per superiorem, sic vita actiua per contemplativam: quod pulchre hic in textu Joannis innuitur, cum per Joannem Petrus introduxitur. Petrus intrans quia iam incepserat algere, destitutus tunc intus ab igne charitatis, stabat cum ministris ad ignem calefaciens se. Pessima hec flamma Judaica ad quam Petrus accesserat, non enim calefaciebat sed vrebatur. Malus focus ille qui etiam in sanctorum mentibus fuliginem erroris efficit, iuxta quem et Petri (quod ceteris animosior videbat) interiores oculi caligarunt. Non quidem oculi carnis sed mentis quibus antea Christum videbat cum diceret: Tu es Christus filius dei vivi Albertus et Iero. super Mattheum Allegorice.

X
Triplex ignis fuit in atrio illo Pontificis quod et nunc sepe sepius inuenitur. Ignis ire in Christum, et discipulos eius. Ignis cupiditatis in acceptione munerum ad iusticię sub-

uerionē, et Ignis carnalis concupiscentię
in consumptionem castitatis. De primo di-
citur. Supercedidit ignis, et nō viderūt solem, pā. 57.
hoc est lucem ratiōis ad recta iudicia. De scđo
dicitur. Ignis deuorabit tabernacula eorum, Job. 15.
qui munera libēter accipiūt. De tertio. Ignis
est usq; ad consumptionem deuorans, et omnia Job. 31.
eradicans genimina. Circa hūc ignem Pe-
trus negauit dominum ad ancille ostiarię vō-
cem. Deinde cum iuramēto, et postea etiam
cum anathematizatione negauit. Si queras
vbi negauit: non in domo sua, non in monte,
non in templo, sed in domo principis sacerdo-
tum, et non cuiuscunq; alterius. Sed ibi negat
vbi veritas non est, ibi negat vbi Christus ca-
ptus, ligatus, alapāq; grauissimam sustulit.

CQuomodo em̄ non erraret quē intromisit
ancilla ostiaria, et ostiaria quidem in domo
pontificis, vbi difficulter innocentia seruatur
et vbi impudicicia regnat. **C**Ubi de Petri
negatione L E O P A P A in sermone d
passione sic inquit, ob hoc sicut apparet, hēsi-
tare permislus est, ut in ecclesię principe reme-
diū penitentię conderetur, et nemo auderet
de sua virtute confidere, quandoquidem mu-
tabilitatis periculū nec beat⁹ Petrus potuit
euadere: unimo negauit tam diu, qđiu Lhrūs
ad eum non fuit conuersus ut eum respiceret.
CNeq; cessasset negare, et pculdubio pman-
sisset in negatiōe facta, nisi illum respexisset.
CPropterea dicitur in euangelio. Et con-
uersus dominus resperxit Petrum oculo
sc̄t miserationis cor eius conuertit, p̄seruādo

Nota.

Ipsum a peccato ne amplius caderet. **BEDA**

Respicere nanc̄ eius: misereri est, quia nō so-
lum cum agitur p̄cēnitētia, verū metiā ut agat
dñi misericordia necessaria est. Hec ibi. Unde
apheta. Misericordia eius preueniet me.

p. 58. Et ad hunc Christi respectū recordatus est Pe-
trus verbi Iesu / et egressus foras fleuit
amare I E R O N I M V S. Post nega-
tionem Petri et Galli cantum, respexit Salua-
tor Petrum, et intuitu suo, eum ad lachrimas
amaras prouocauit. Non em̄ fieri potuit, ut in
negationis tenebris perma neret, quem lux re-
sperat, vnde et egressus fleuit amare. Egres-
sus de impiorum psilio, fleuit ut pauide nega-
tionis sordes, amaris fletibus lauaret. Et in
hac negatiōe Petri fuit etiam quedam proba-
tio et ostensio abilitatis vel dignitas agni no-
strī imolandi: q̄a ex hoc casu Petri cognosci-
tur, q̄ Christus tanq̄ deus fuit futurorū p̄sci⁹

Item fuit in eo veritas verborum, quia nō-
secus evenit q̄ dixerat. Absoluta negatiōe
Petri reuertamur ad Laypham, examen ibi
habitum prospicientes, longe notabilius quā
apud Annam. Quod patet.

PRIMO. Ex m̄lititudine illic cōgregator̄ ad
examinādū. Quia om̄es ordies statusq̄ regen-
tiū populū, tanq̄ omnia capita populi illo p-
uenerār. Nēpe illicherat quatuor ordines sc̄z sa-
cerdotes, scribē, pharisei, seniores. Sacerdotes
venerant, ut iudicij appareat veritas. Scribē
vt literatur a calumnias inuenire scirent.
Pharisei, qui simulata sanctitate, accusatiōes

factas et conflictas probarent, seu redderet gra-
uiores. Seniores, qui longa experientia, ma-
liciose obijcere sciret, et respōsis obuiare Chri-
sto. Hic omnes illuc conuenerant, qui non fue-
runt apud Annam.

S E C V N D O. Magnitudo examinis
apparet ex magno conatu eorum quia di-
citur de eis Principes autem sacerdotum Mat. 26
et omne concilium querebant fassum testi-
monium contra Iesum ut eum morti ita
derent. Dicitur, querebant, non enim suffecit
eis diligentia prius facta anteq̄ cū Iuda pactū
fecissent: sed etiam postq̄ Christum captū deti-
nuissent, iterum querebant testimonia, volētes
suis insidījs iudicij formam imponere, seu ma-
liciam suam occultare, sub pretextu et pditione
conciliorum, ut tanquā iusti, iuste iniustum et
male actorem condemnare viderentur. Unde
dicit Euangelista, querebant, non enim obuios
et in promptu pro sua habebant intentione.

Potuissent sane sanctitatis, virtutis et benefi-
centie complures inuenisse testes, infirmos sa-
nitati restitutos, tecos luminibus cōdonatos
et surientes pastos. Ast non tales optabant qui
excusarent eum, sed eos qui accusarent deside-
rantes querebant. Non valentes igitur veri-
dicos h̄c, falsos et mēdaces subordinat̄ testes

T E R T I O. Examini illius celebritas
et nobilitas apparet ex fassorum testium
multitudine. Multi namq̄ gratiam princi-
pum venantes veniebant. Non reputan̄, inten-

rim illi miseri quam grandis sit iniquitas fal-
so testimonio proximum ledere, vitam denique
qua homo nihil habet preciosius in discrimen
vocare et periculum mortis adducere, potissimum
cum irreuocabilis sit vita hominis semel am-
misa. Consimiliter dum falso testimonio in-
famie nota inextinguibilis inusta primo fue-
rit, accedente presentim iudicis sententia, hic
iam palinodiam canere seu reuocare non semp
conuenit. Atque inde alia duo mala consequi ne-
cesser est, in persona vel in rebus punitione, et in-
famiam damnati criminis. Utinam aduertis-
sent inselices isti, quantam malorum lernam seu
cumulum secum trahat falsorum testimoniū im-
pudens assertio, nam Primo quidem Deum

I. Joan. 14 peierando contemnunt, qui est ipsissima veritas

2. Secundo Iudici obnoxios se reddunt, que fal-
lunt mentiendo. Tertio obnoxii sunt innocē-
ti, quem falso testimonio ledunt. Quarto et

Sapi. **1.** sibiipsis non mediocriter incommodant, quia
5. os quod mentitur occidit animam. Quinto
obligant seipso ad satisfandum, et restituendū
parti lese, id quod raro fieri palam est. Non enim
sufficit confessio et contrito, nisi restituatur que
proximis ablata sunt et quid inde evenit in-
commodi. Morum omnium scelerati isti atque mi-
seri obliti sunt, impudenter se ingerentes ad fe-
rendum falso testimoniū. Sequitur namque apostolos

Mar. 14. Euangelistam concretus. Veniebant multi
et dicebant falso testimoniū contra
eum et conuenientia testimonia non erant
Non erant conuenientia testimonia, tum quia non
suerunt pro yoto examinatiū. Neque enim lapida-

falsa

re illum, sed abiectissima morte crucis condē-
nare voluerunt. Cum etiam quia honestas fa-
mę falsitatem mentitam exclusit. Permisérūt
etemī sacerdotes inferre illi contumelias mul-
tas, et qui veniebant accusatūri eum, mītis p-
uītq; illi insultabant: secundum quosdam de-
uotos hęc et bis filia opprobribat dño in se-
cīem dicentes. Tu neutiq; vis cedi de malo, n-
si sub testimonio, id quod dixisti apud Annā
Audi igitur testimonia multa. Cum homosis
mortalis diuinitatē tibi arrogas, dicens te fi-
lium dei. Cum sis hostis dei, et legis eius vio-
lator, Messie nomen tibi vendicas. Sabbatū Joan.5.
quod deus sacrosanctū esse voluit, multis mo-
dis prophanare non dubitasti, paraliticū, qui
annis triginta octo ad probaticam decūbens
iacebat piscinā curādo. Aduersariū es Mo-
sis serui dei, cuius legem de lapidandis adul-
teris irritam fecisti, adulteram absoluende.
Insuper quam corruptissima sit vitę tuę ratio Joan.8.
atq; malicia, id quod hinc facile est colligere,
si quis sodalicū et conuersationem tuam inspi-
ciat, dicente Psalmista. Cum peruerso per ps. 17.
uerteris. Mā quis maior peccator, q; prin-
ceps publicanorum Zacheus? Quis manife-
stior q; Matheus? Quis Iuda magis peruer-
sus qui te nobis tradidit. Omnes isti de tua
sunt societate, atq; ita nō vnum sed mltā sunt
cōtra te testimonia. Nec es de doctrina et lege
Mosi contentus, peregrinam et nouam mō
infers doctrinam, qua mediante oīnia confu-
sa nobis inducis atq; facis. Desiciētibus aut
omnibus Nouissime venerunt duo falsi te Mat.26.

stes/et dixerunt/hic dixit/possum destruere
templum dei et post triduum reedificare il-
lud. Reserbat h̄q aliqua ex parte iusticię for-

Deut. 19. **m**am,quia venerant duo, ait nāq; lex, Mō sta-
bit unus testis contra aliquem, quicquid illud
peccati & facinoris fuerit, s̄ in ore duorum aut
tr. um testimoniū stabit omne verbum: hoc est cre-
dendum est duobus aut tribus testimoniis. Duo
ergo falsi testes simul iunguntur, nititur q; te-
stimonio prolatō ostendere, Christum diuinam
sibi usurpare potentiam. Non em̄ rei humanae
est tantam templi molem in trium dierum spa-
cio reedificare. Blasphemię itaq; notam in tē-
plū dñi illi ascribere hoc testimonio pecurabāt.

Et Item quia per hoc videbatur dignus cru-
cifixione iuxta decretum Darii regis. Prece-
perat em̄ ille quōdam incensum templum dñi
reedificare Iudeis, datis sumptib;. Porro te-
nor sententię eius ira habet. Omnis homo qui
hanc mutauerit iussionem, ne scz templum edifi-
cetur domus dei cœli, tollatur lignum de dor-
mo ipsius, & erigatur & configatur in eo, domus
aut eius publicetur, hoc est: confiscentur bona
ipsius. Esto sane iudicij & iusticię formam
illi præcederent custodirentur, a iusto tñ & equo
in multis aberrarunt passibus, iuris ordinē ne-
gliendo, immo contra formam eius egerūt. Te-
stes etem̄ ne iraus & calumnia locum habeat
rogati, vocati, iuramento adacti, nolentes &
scientes deponere debent. Isti aut̄ ingesserunt
se in negotium, ac sacramentum de testimonij
fidelitate non exhibuerunt, & que dicebantur p
eos nesciebantur ab illis ipsis; falsum em̄ iuxta

sententiam A L B E R T I. super Matheū **Mat. 14**
ignoratur. Hęc inquisitio tam curiosa et dili-
gens testimoniū, magnam Christi domini laudē
nobis aperit, in eo, q̄ om̄ia quę fecerit et dixe-
rit ita irreprehensibilia fuere, ut nullam veri-
similitudinem inuenirent in eo reprehensiōis
quamvis illam tā multi, et astuti et inimici, sol-
licite et mira inquirerent diligentia.

QVARTO. examinis agni nostri ma-
gnitudo/ex singulari Caiphe malicia per-
spici potest.

C Interrogauit dolose.

Quia Lb̄num Adiurauit maliciose.

C Condemnauit peruerse.

Dicit nanq̄ Euangelista. Exurgens autem **Mar. 14**
summus sacerdos in medium interroga-
uit Jesum dicens. Non respondes quicquā
ad ea que tibi odisciuntur ab hijs/ hoc est,
quę contra te deponunt testimonia. **BEDA.**

Iratus summus sacerdos et impatiens, nō in-
ueniens calumnę locum, exurgit de solio ut in-
saniam mentis motu corporis demonstraret.

Nihilominus tñ, vt dicit **IERONIMVS.**
Ipse deus et saluator noster, qui mundo salutē
cōtulit, et humano generi sua pietate subuenit
sicut quis ad occisionem ducitur, sine voce, et
obmutuit et siluit, sequitur em Ille autem ta-
cebat et nihil respondit. Nemo arbitret p-

333

peram a dñō id factum esse q̄ siluit, quasi tacēdo approbase videatur calūniosas illas & falsas adtestationes, iuxta illud. Qui tacet p̄sen-
tire viderur, q̄n̄quidem illud intelligit, in cor-
rectione, aut in veritate apto tempore dicēda
Qui em̄ tacet quum loquendum sit, pro se, vel
cōmuni bono, vel p̄ veritatem, hic prebere his
que producuntur in contrarium, p̄sensum, &
ea veluti adprobare iudicatur. Consimiliter &
ille, qui dum potest alterum corrigere & tacet
consentire videtur malefactis. delinquentis.

Verum qui consulto & prudenter subricet, tūc
sc̄z cum loqui plus obesset q̄z prodesset, hic nō
dicitur consentire sua taciturnitate, atq̄ hoc
seruato modo Jesus prudenter tacuit & nihil

Lib. 10. respondit. AMBRO. super LVCAM.
ca. 23.

Non accusationem tacendo confirmat, sed de-
spicit non reuelando. Voluit etiam tacere, vt
per hoc suam ostenderet sapiētiā, sciebat nāq̄
vt deus, quicquid pro sua defensa dixisset, in
calumniam esse rapiendum atq̄ torquendum.

Habuit siquidem Episcopus ille curiam & cō-
sistoriū, quod vocant, tale quale dixit PIVS
PAPA in tempore nostro, simile sc̄z aucupio
vbi litigatores aues sunt, forū area, iudex re-
the, patroni hoc est aduocati & procuratores au-
cupes dicuntur, teste PLATINA. Et ob id
quāto magis Christus tacebat, ap̄d indignos
sua responsione, tam testes ipsos quam sacer-
dotes, tanto magis pontifex furore superatus
eum ad respondendū prouocat, vt ex qualibet
occasione sermonis locum inueniat accusandi.

Mam

Nam sequitur Xursus summus sacerdos Mat.26.
ait illi. Adiuro te per deum viuum ut di-
cas nobis si tu es Christus filius dei be-
nedicti. Jesus autem mitissimus, quamvis pro-
be nosset eos non esse credituros, respondit in iuxta
THEOPHILAC: adiuratus, ne
postea dicendi occasionem haberet si audiuis-
semus aliquid ab eo, cum sic sollicite quesini-
mus, etiam per nomem dei adiurando, credidisse-
mus ei. Et propterea dixit Tu dixisti/ verum
enarr dico vobis/a modo videbitis filium ho-
minis/ quem purum hominem credentes co-
temnitis usquequam, sed entem a dextris vir-
tutis dei hoc est, patris (virtutem namque hic
patrem dixit) ut scilicet cognoscatis tunc infalli-
biliter, me humanatum esse filium dei, unum et
equalem cum patre venientem ad iudicium
scilicet in nubibus cœli videbit enim Christum in
forma humana omnis oculus, bonorum et malo-
rum. Boni quem amauerunt ad gloriam, Ma-
li quem contempserunt ad terrorem et peccatum.
Sedebit autem tunc quiescens, qui nunc laboribus
satigatur. Sedebit a dextris hoc est in potio-
ribus bonis, qui in sinistra iniuste iudicatur est:
Sedebit ad dexteram virtutis dei qui ad sinistram
demoniacæ potestatis nunc adiudicatur est
Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua volens per hoc ostendere, detestationem
criminis blasphemie, unde et dixit Blasphemauit scilicet in hoc, quod se filium dei fecit. Quid
adhuc egemus testibus perinde atque dicere

frustra laborantes insūmimus operam castam
Ecce nunc audistis blasphemiam nam di-
uinitatis sibi arrogat maiestatem. Quid vo-
bis videatur? Querit iudicium ab his qui ei
siciebant sanguinem, sciēs eos cito mortis ac-
clamaturos sentēciam. At illi dixerunt reus
est mortis. Fuislet proculdubio hēc sentēcia
satis iusta, si causa super qua lata est, vera fu-
cislet, et verum respondissent supposita facti ve-
ritate. Omnis ēm qui blasphemat nomen dei
secundum legem reus est mortis violentę. Ta-
lis nanc ex lege lapidari debuit. Aut etēm
lex, Educ blasphemum extra castra et ponant
omnes qui audierūt manus suas super caput
eius, et lapider eum populus vniuersus.

Leuit. 24. 4
z. Ma- chabe. 4
Porro quia factum in quo cardo toti⁹ ver-
sabatur negoti⁹, fuit falsum, et sentēcia fuit fal-
sa: prophana, et iniqua, verificatumq; est illud
Rex Antiochus Menelaum vniuersę malicie
reum criminibus absoluit, miseros autem, qui
etiam si apud Scyras causam dixissent, inno-
centes indicarent, hos morte damnavit.

Layphas in hoc examine, multa videri po-
test bene egisse, at res omnino aliter habet. Ju-
dex nanc sibip̄ fidere non debet. Qui ēm suo
iudicio et nullius cōsilio omnia vult agere, aut
deus quidam inter homines censendus est, aut
temerarius reputandus. Unde ob eā causam,
qui suo assideant lateri sibi adiūdere debet asse-
flores, quo veritatem melius p̄uestigare possit
et discutere, plura enim vident oculi q; oculus

Layphe actio hanc bonitatis for-

nam præferre videtur, q̄ sc̄z scribas contio-
uerit, iuxta illud. Caussam quā nesciebam di- Job 29.
ligenter inuestigabam. Item q̄ noluit sine te-
stib⁹ condemnare, sed vt cōdictum testimonio
Neq; em̄ satis est, factū iudici eſe manifestum,
nisi etiam z alijs innoscere possit, vt sic z ce-
teris, iudicium esse iustum appareat. Item in
eo q̄ inquisiuit dicens, quid vobis videtur:
Item q̄ blasphemus puniend⁹ veniat. Omnia
siquidem peccata quē prohiberi possunt, puni-
enda sunt, ne impunitas p̄beat incentiu-
m delinquenti: z p̄sertim blasphemia vt p̄no-
ratum est. Detestandum etem̄ crimen hoc est,
noſtris tamē temporib⁹ admodū valdeq; fami-
liare z leue habetur, adeo vt z ipsi quoq; pue-
ri citius discant blasphemare q̄ orare, passini-
nanq; blasphemiq; personant, iuxta illud. Ju- Esa. 52.
giter tota die nomen meum blasphematur. Rom. 2.
Quod hodie verificatur dicente IPaulo. Nomē
dei per vos blasphematur inter gentes. In-
hoc ergo q̄ ostēdebat Layphas se detestari bla-
phemiam, bene facere videbatur. Atq; utimā
patresfamilias z rectores discāt ab eo, ne deīn
dū talia fiunt secundū rei veritatem (nā coram
Laypha tunc non fuit blasphemia sed per erro-
rem iudicabat blasphemiā) impune hęc paci-
antur, neq; em̄ frustra additum est in leuitico
lapidet eum omnis populus. Hęc quidem
vt p̄dictum est videbantur recte fieri, sed rc-
uera longe aliter omnia habent. Conuenerunt
em̄ sed maliciose, non vt veritatē agnoscerēt
agnitam prosequerentur, sed vt ipsam verita-
tem opprimerēt, iuxta vaticinum prophetę in

p. 21.
p. 2.

persona Christi. Concilium malignantiū ob-
sedit me. Et item, Reges terre & principes cō-
uenerunt in ynum aduersus dñm, & aduersus
Christum eius.

Apparet prēterea nequitia istorum in eo, q̄ te-
stes querebant contra Christum. Quis em̄ iu-
dicum hęc recte facere potest, nā iste sunt par-
tes actoris, cui incumbit probatio eorum que
proposuit. Hic aut̄ inuerso ordine omnia con-
funduntur, q̄demq̄ sunt actores qui & iudices
¶ Detestādo etiam blasphemā, dolose & ma-
liciose agunt omnia. Viderunt etem̄ opea Chri-
sti, ex quibus credere potuerunt immo debue-
runt ipsum esse filium dei: quēadmodum dixe-
rat eis, vos dicitis, blasphemas, quia dixi si-

Joan. 10. Ius dei sum: si non facio opera patris mei no-
lite ci edere mihi: si aut̄ facio, & si mibi nō vul-
tis credere, operibus credite. Hinc liquet q̄
ante audiuerant ab eo nominari se filium dei
& tñ nunc querebant ex eo si filius dei esset: nō
ad credendum id siebat vel imitandum, sed vt
extorquerent ab eo verbum hoc, tanq̄ causam
ad condemnandum, atq̄ ita huiusmodi blas-
phemie detestatio non fuit ex amore veritatis,
sed ex zelo malo. Interrogans aut̄ Layphas
scribas quid vobis videtur: inique egit: in-
terrogauit eos, quos sciebat cōspirasse in mor-
tem eius. Ubi implet̄ sunt scripture que hęc
omnia predixerunt de testibus. Insurrexerūt
in me testes iniqui & mentita est iniquitas sibi

p. 26.

Figura.
3. reg. 21. Impletur istud in Typpo, ubi
ad condemnandum Naboth iustum & inno-
centem, submissi fuerunt duo falsi testes fal-

se contra eum de blasphemia dei deponentes.
Atq; hęc omnia Christus pertulit pacienter,
vt satisfaceret pro iniusta accusatione dei per
Adam facta. Qum em̄ Adam patrem nostrū
d̄ns perquireret, cur de ligno verito comedis-
set? Improbe et impudenter dixit, mulier quā Gene. 3.
vedisti mibi sociam, dedit mibi: in hoc deum
sui delicti causam constituens, qui tales ei de-
dit sociam, quę illi ruinę fuerat occasio. Injuste
etiam et peruerse Euam accusat cōingem, vir
ēfi ille erat, et potentior ratione, infirmius aut
vasculum mulier. Hanc ergo iniquam dei
accusationem per satisfactionē falsę accusatio-
nis suę dominus abolendam esse voluit.

De impositione blasphemie et falsa condē-
natiōe, implet̄ illud. Captabāt in animā p̄. 93.
iusti: et sanguinem innocentem condemnabāt.
Nam ipsi potius blasphemati fuerunt, blasphe-
mantes et condemnantes eum, quę (iuxta p̄
missionem patribus antiquis factam et in scri-
pturis expressam) misit pater in mundum ut
mundus saluetur per illum.

Hec referunt̄ seu representantur in missa, R̄ntatio
sacerdote memoriam cōmemorationemq; eorum in
viuorum peragente. Nam ibi silentio suo de Missa.
notat sacerdos silentium Christi agni māsue-
ti, nihil respondentis falsis testibus corā Lay-
pha, qui ex impatientia surgēs interrogabat
et adiurabat Christum. Uel hoc silentiū sa-
cerdotis cōmemorantis diuersos gradus sta-
tuum, significat q; Christus diuersa supplicia
quę tacent Evangeliste prulit in illa nocte.
Cultas igitur sacrificio missę meditetur co- meditatio

Sicutq; hęc omnia, quantus dolor cor dñi Iesu
cum occupauerit, quanta tristitia ipsum inua-
serit, quum ille, qui est iudex omnium et veritas
videbat iudicium peruersti quod dei ē, omnia-
q; in eo fieri dolose, captiose ac maliciose. Quā-
tus dolor illi inherat propter falsi criminis impo-
sitionem. Blasphemie siquidem crimen in se
magnum est, intantum q; scriptura illud plus
ries non nominat nomine suo proprio, sed per
antyphrasim sub h̄ndicitiōis nomine, ut habeat
de Job. Neforte peccauerint filii mei et benedi-
xerint deo in cordibus suis. Ac de Iaboth
in loco iam allegato scribitur. Submitte du-
os viros filios Belial contra eum, et falsum te-
stimonium, dicaut, benedixit Iaboth deum et
regem. Est etiam magnum quoad p̄cenam le-
galem, quia talis sine omni misericordia lapi-
dandus erat. Quantus etiam dolor, quum eos
qui populum dei regere debebant, sic errare vi-
deret, quū tāq; leones ferocissimi in ipsum fre-
mebat, terribilibus oculis in eum inspiciebant
et quasi furore agitati frendebant.

Meditetur etiā, quo pacto illud, quod vi-
centes acclamauerūt, reus est mortis, mi-
risice cor dñi Iesu affligebat et perstrinxerat, cū
quia mortem nullatenus meruerat, eo q; omni-
no innocens fuerit, tum quia ille qui erat vita
omnium, ad mortem tñ turpisimam et vilissi-
mam condemnabatur, per eos pr̄cipue quos
venit viuiscare. Tum etiam quia ab omnibus
condemnabatur nullo reluctante, nemo siqui-
dem pro innocentē intercedebat, nemo patro-
cinabat, nemo appellabat, nemo tēmpus de-

Job 1.

3. reg. 21

Joan. 1.

sensionis deposcebat, omnes in malo consenserant, qui nunqz in bono concordabant.

C Nec solum hc meditetur sed studeat etiam doctrina conformari. Quare et iudices studeant habere hanc calumniam Christi pre oculis, cauentes ne aliquem calumnia afficiant neve quempia maliciose sententient. Certum est emq si illum qui malus est non debent malo zelo condemnare, (nam tuc esset iniusta occiso ex parte animi) quanto magis ille qui innocens est condemnari non debet. **E**aveat quisqz proximum mendacio ledere, vel testimonio falso illi iniuriari, habita ratione quod fallacij et mendacij Christus morti addicatus est. Eodem similiqz modo qui falsum testimonium contra Christum seu veritatē (que Christus est) pfert Christum morti addicit quantum in ipso est. Aduertat etiam talis sapientis sententiam dicentis.

Testis falsus non erit impunitus, et qui meda puer. 19
cia loquitur non effugiet vindictam, valde enim perniciosum est proferre mendacium presertim in iudicio.

C Insuper vocem illam (reus est mortis) meditado, studeat quisqz pariter et caueat, ne quod vox illa Iudeorū, que insonuit in auribus innocentis Christi, in auribus mentalibz veraciter insonet. Si queris quando hoc sit? tunc reuera quando quis mortaliter peccat, de quo libet emq tali vere dicitur, reus est mortis, etiā triplicis. **C** Primo emq incurrit mortem Ezech 18 anima, testante scriptura. Anima que peccauerit ipsa morietur. Et item: peccatum quum consumatur suerit, generat mortem. **C** Secdo

Fin

mortem nature sive corporis, que cōmuniſt̄ est
bonis & malis, dicente Apoſtolo, Statutum eſt
hominiſbus ſemel mori. Tertio incurrit mor-
tem eternam, mox acce preeſenti vita.

Jaco. 1.

Hebre. 9.

CNec ſolum ea meditetur que pontiſex irro-
gauit domino iniuste, ſed etiam que impij ſerui
dulcissimo Iesu fecerūt in domo Eayphē, uſq;
mane. Tradidit eñ ſceleratissim⁹ pontiſex mi-
tissimum agnum noſtrum, voluntati ſeruorū
crudelium, qui om̄es irruentes in eum, & om-
nem quam conſingere excogitareq; potuerūt
cōrumeliam inferentes, ac eo amplius gloria-
bantur quo maiora inferebant cōuitia, afli-
cioneſ & flagella. Unde primo illuſerūt ei ſicut
Lucas ait Viri autem qui tenebant illum
illudebant ei Illuſores ut ait A L B E R.

super Lucam, erant, qui actus & verba eius
veridendo peruertebant et ceperunt in eum

Mar. 14. quidam conſpuere tanq; os illud conſpuen-
tes quod immūdicicię blaſphemieq; exposuſ-
ſet. Conſpuebat reuera ſputis non ſimplicib⁹
ſed immūdiſſimis ac fetidiffimis excretionib⁹
ſputorum, propter quod Matheus non dicit

Mat. 26. ſpuerunt, ſed expuerunt in faciem eius, id eſt
quasi excreando cum toto conatu conſpuerunt
Nec unuſ tantū ſed plurimi, ideo notanter
dicit, ceperunt in eum conſpueſe.

Joan. 9.

CIn quo mediteſ q; magna vilipenſio Chri-
ſti Iesu fuerat, cū ſic tanq; in vilissimum que-
piam expuebant. Expuebat quidem & ante
ſaluator in terram & lutum fecerat ex ſputo, ut
viſum reſtitueret homini, cui natura lumē ne-

garat. Nunc vero gens Iudeorum sputis cō-
sputit faciem saluatoris, in eius vilitatem & cō-
fusionem, siquidem conspuebant in eum tanque
maledictum & a deo reprobatum. Nam conspu-
ere alium, est magnum illi vilipendium facere
Unde Job lamentabiliter asserebat id sibi ad
sui fieri vilitatem, cum de abiectis hominibus
ipsi insultantibus diceret. Et faciem meam
conspuere non verentur, ahi amaro animo di-
cat, ita sum ab altitudine status mei deiectus
ad ima, ut ad vilitatis meque exaggerationem
scu cumulum, etiam iudigni homines meam
faciem exprobrando & vilipendendo expuere
non formident.

Job 30.

C Ubi attendendum, secundum quod dicit
C H R I S O S T O. Quod Euangelista cū
summa diligentia que videntur esse probrosis-
sima exponit, nihil occultans aut verecūdans
sed gloriam existimās maximam, dominatore
orbis terrarum pronobis talia sustinere. Unde
prosequitur **Marcus** et velare faciem eius
Conspuitam velabant faciem que saluat intue-
tes, dicente **Mose de Jacob.** Tidi denm facie
ad faciem & salua facta est anima mea. Illius
vero faciem velabant, cuius vultum desiderat
omnis terra, id quod pr̄cessit in figura sive um-
bra. Scriptum est enī. Omnes reges terrarū
desiderabant videre faciem Salomonis. Sa-
lomon vere pacificus erat Christus dominus, cu-
ius faciem nos etiam optamus nobis reuelari
ut in eius intuitu feliciter vivamus.
Alij palmas in faciem eius dabant hoc ē
Mat. 26. f v

Mar. 14.

Gene. 32.

z.para. 9.

alapis cedebant, atq; verisimile est q; sanguis
ex ore eius & naribus largiter profluebat.

Alij colaphis eum cedebant dicentes pro-
phetisa nodis Christe/ quis est qui te per-
cussit? Prophetę munus temere eum sibi v-
sur passę exprobant, q. d. fecisti te prophetam,
popularis aure captator fuisti, oblectabar is in
laude populi, qui te prophetę nomine dignabat
prophetisa ergo quis est qui te percussit?

doctrina ¶ Similimodo, licet dispari ratione nos quo-
q; miseri (qui assidue Christum verberamus
peccatis nostris, tanq; per ipsa excecati, igno-
rantes numerū & quantitatē eorum) dicere de-
bemus, petētes illuminationē: prophetisa no-
bis Christe, hoc est, da nobis illuminationem
& nostrorum peccatorū concede nobis plenariā
agnitionem, ad confitendūq; & recensendū ea
veram contritionem, Vel etiam clamemus ad
ipsum, quo nos necessaria ad salutem doceat,
atq; de rebus agendis utilia pro salute animę
nostrę erudit. Perro hoc facere debemus a-
nimo pio & devoto, quod sceleratos irrisores
Christo fecisse constat animo impio & irreligio-
so. Diuinam etenī illi rem, spiritum videlicet
prophetię in iocum & ludibriū rapiebant.
Quib; persimiles sunt nonnulli leues Christia-
ni, qui verba diuina & sacros cantus, aliasq;
res cultui diuino dicatas, in prophaniū usum
& sepius in iocum ludumq; conuertere non ve-
rentur. Imitantur & istos miseris illi, qui pa-
phetias vel miracula tentatiuo animo petunt
atq; postulant, vel aliqua curiose interrogant.

Et Christus illisibus suis nihil respondit,
Instruens nos ne indignis sacramenta pandamus,
Et proieciamus margaritas ante porcos
atq; sanctum exponamus canibus. Quāuis
igitur Christus esset verus propheta immo p-
phetarum omnium dūs et magister, noluit tñ
irrisoribus suis prophetisare, relinquendo pre-
dicatoribus et doctoribus suo exēplo doctrinā
ut pro loco et tpe, sciant indignis auditoribus
subtrahere verbum dei. Sequitur contextus
apud Lucam et alia multa blasphemantes
dicebant in eum hoc est, tempus me desiceret
si singulas blasphemias sceleratorū recensere
vellem. Blasphemabant aut̄ reuera non ver-
bis tantum, sed etiam factis. Credibile nanq;
est dñm in domo Layphe indignis tractatum
et exceptum modis. Quid em̄ licentia scelera-
torum seruorum aggredi non est ausa, ad pbāte
impio ipsorum h̄ero, et vidente ac permittente
singula fieri de quib; dictum est. Et ex his
multo plura suisse dño illata absente Laypha
non dubitamus, quando omnis reverentia et
metus, quem serui presentibus dñis obserua-
re soliti sunt, ablatus fuerat. Unde corpus ei⁹
sacratis in terram projectum suisse verisi-
mile est, pedibus insolentiū ministrorū calcatū
tractum, laceratū, Capillos venerandi capitis
barbamq; illam decoram alij trahabant atq;
euellebant, alij scedissimis vnguibus sacras
lacerabant genas, qum em̄ crudelissimi essent,
et sine misericordia, omnia que vel excogitare
vel facere possent mala inferebāt ei, iam ex in-
la voluntate, iam placendi studio sceleratis ip-

Mat. 7.

Luce 22.

sorum dñis. Passus est dñs in nocte illa
tanta ac talia mala, quæ nō nisi in die illa ex-
trema iudicij generalis, narrantibns sanctis
hominibus, reuelanda credunt, vbi palā om-
nibus futurum est, quo amore talia tamq; ne-
phanda sustinere p nobis non est dignatus.
C Non aduerterunt immanissimi illi doctri-
nam Salomonis, Non est bonum dñm
puer. 17. inferre iusto, nec percutere principem qui recte
indicat.

Medita-
tio.

Videamus hęc ipsa meditantes, quantū il-
lius erga nos amorē debemus, qui totam
noctem insomnem duxit, vigiluit eī orando:
sed nec apud Annam, nec apud Caypham qui
etum locum inuenit. **O** inessibilis dñi nostri
humiliatio. **Q**uam admirabilis pacientia
veri agni, qui se obtulit voluntarie ad tā mul-
ta obprobria, nec aperuit os suum, dum alapis
et colaphis cedcretur. **H**ęc mētibus nostris in-
scribamus atq; infigamus, loquamur de illis
scđulo, et in ipsis gloriemur. Gloriantur qui
de scelerati illi, quo peiora domino inferrent,
Nos gloriemur q Christus Jesus creator et do-
minus ac redemptor noster, p nobis tanta pati-
dignatus est, Lui gratias sup his agentes di-
camus humili mente pater noster.

CIn hoc examine apud Caypham: ma-
gno et notabili, probatus est et ostensus agnus
noster, dignus esse immolatione, pro mundi salu-
te. Nam deum ipsum esse et hominem innocen-
tem audiuerunt cum dixerat secesserū se ad dex-
teram dei, utpote quē nec falsa testimonia po-

terant conuincere de aliquo criminie.
Sed nec huusmodi examen et probatio vici
me nostrę semel facta est, ut pote in nocte tantum
verum et iustum illucescente die. In quo deno-
tatur vehementia dei siderij et machinationis
eorum in mortem Christi. Nam quemadmodum
aut GREGO. Sicut vis amoris interio- Odis 25.
nem multiplicat inquisitionis, propter quod
amanti semel aspexisse, semel quesisse non suffi-
cit. Ita odi⁹ liuor, vindictam quam una via
inserre non preualeret, alia attentat, nec satis ē
odienti semel attentasse, sed attentare nō cessat.
donec concepra si potest odia ducat in opa vin-
dicādi. Dicit ergo Matheus. Mane autem Mat. 27
facto concilium inierunt omnes principes
sacerdotum et seniores populi aduersus
Iesum/ ut cum morti fraderent. Quomodo
aut consulebant, interrogabant, condemnabāt
narrat Lucas. Ut factus est dies sc̄ post no-
ctem qua affixerunt cum verberibus, et spuris
et illusionibus, conuenerunt seniores plebis
i. prefecti tribuum, et principes sacerdotum
et duxerunt illum in concilium suum. Mo-
tanter dicit suum, quia ibi deus nullas habe-
bat partes, sed omnia occuparat tyrannis et in-
justicia. Dicentes si tu es Christus dic no-
bis et et ait illis si dixero vobis non crede-
sis mihi/ si autem interrogaueris non res-
pondebitis mihi nec dimittetis. Tanc⁹ obsti-
nati ad necem inferendam mihi. Sensus ergo
verborum dñi ita habet, frustra interrogat, nō

crediturus vere responsioni, quales vos eris,
si enim dixeris vobis quis sum, non credetis mihi, quia inimici estis veritatis. Nam plures
Joan. 10. dixeram hoc ipsum, dum dixi, Ego et pater vnum
Joan. 5. sumus. Et iterum, opera que ego facio in nomine patris mei, ipsa perhibent testimonium de me et similia id genus. Propterea cum prius audiuitis, et oportebat vidistis, nec tamen credidistis, quomodo ergo nunc verbis meis credetis? Et si interrogaueris testimonia ex scripturis, qualis sit promissus Iesus Christus, et an ea signa competant mibi non respondebitis mihi, Nam ante plures interrogati tacueritis, potissimum dum de **Joan.**
Luce 20. nis baptismate, an de celo sit vel ex hominibus? verteretur inter vos negotium.

Mat. 22. Item dum quererem ex vobis, quomodo dicerebant Christum filium David, quem ipse David in spiritu vocauerit eum dominum suum. Nec dimittetis si meam declarauero innocentiam. Non enim hoc agitis interrogando, et in legitimo iudicio fieri consuevit, ut cognita veritate vel absoluatis innocuum, vel puniatis nocentem sed quod facere maliciose decreueritis, iusticie titulo facere videamini, ne agnoscatur vestra malitia. Ideo illud vobis non dicam, dicam
Luce 22. autem istud, ex hoc scilicet tempore erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei, in maiestate diuinae. q. d. secundum **TEOPHILA.** Ex hoc tempore non est tempus sermonum et doctrinæ de hoc quis sum: si enim volueris iam fuisse cogitus ex signis et miraculis, Iudicij autem tempus est ex hoc tempore. Videbitis igit̄ filium hominis sedentem a dextris tecum. Hec dixit

Jesus cōminando, sed ipsi tanque cœci nō aduer-
terunt cōminationem futuri iudicii, tantū ad
hoc quod mente conceperant explicandū, tota
serebantur intentione mentis. Ideo putantes
quia vox illa suisset idonea ad calūrias dum si mō
profiteretur aperte se esse filium dei Dixerunt
autem omnes irrisive et versute Tu es ergo
filius dei naturalis ver et equalis in maiestatis
cum deo patre. Christus quidem non dixerat
in sua responsum se esse filium dei, sed filium
hominis, tñ ipsi acceperunt hoc ab eo dictum
esse: in eo quia dixit sedēs a dextris virtutis dei
Cum em̄ non sit dextrum aut sinistrum in di-
nina natura, nec sit ibi tribunal positum cui
deus innitatur, per huiusmodi sessionē et thro-
num intellexerunt eum significare regiam po-
testatem et dignitatem omnibus principantem
parisque honoris cum deo patre: ideo dixerunt
Tu ergo es tc. Christus autem attemperando seu
moderando sermonē ut et verum dicat et sermo-
eius calūmie non pateat, dixit vos dicitis quia
ego sum A M B R O S I V S. Adaluit Li. p. sag
Christus se filium dei probare, quam dicere. Lucam
Et ex hac voce putates se habere occasionē pro capi. 23.
demandi eū de blasphemia, quo crīmine ni-
hil atrocius est apud Judeos. Dixerunt ergo
Quid adhuc desideramus testimonium
ut per illud reus mortis cōvincatur. Ipsi em̄
audiimus de ore eius Ex quo manifestum
est ut dicit T E O P H I L A C T V S.
quia inobedientes, nullam utilitatē recipiunt cū

eis reuelant mysteria sed maiorem condēnatōnem, ideo eis occultanda sūt, nā hoc est maioris misericordię. Et tādē surgens omnis mP
titudo eorum Imperū concitati spiritus ferre
nō valentes durerunt illum ad Pilatum
LEO PAPA. tāq̄ legibus Romanis
deuoti, omne iudiciū potestati Cesaris reseruant
res. Sed experierūt executorem seuicię magis
q̄ arbitrū causę. Offerebant eñm Iesum duris
nexibus vinctum, collaphis & alapis frequē-
tibus cæsum, sputis oblitum, clamorib⁹ dam-
natum, vt inter tot prejudicia quē offres vellēt
perire, nō auderet Pilatus absoluere, & ita p̄l⁹

Luce 18. voluerunt habere tortorem q̄ indicem. Implet
itaq̄ verbū Christi p̄dicētis quia debuit tra-
di gentibus. Mirorq̄ modo egit saluator,
q̄ crucifigi voluit ab omnibus generibus ho-
minum vel statibus, vc̄z a iudeis & gērilib⁹, sub
quibus continetur omne gen⁹ hominū, ad de-
signandū q̄ ipse crucifigendus erat pro salute
omnium hominum cuiuscunq̄ status fuissent.

C Et ex hac traditiōe Christi Pilato, etiam
ostēsum est Christū fuisse hostiam dignā ad im-
molandū, ex parte tēporis, quia sc̄z aduenerat
tēpus quo immolari debuit, cū vc̄z Judei am-
Bene. 49. misissent iurisdictionē & regimē populi. nā scri-
piū est in Genesi, Non auferetur sc̄prium de
Iuda nec dux de fēmore eius donec veniat qui
mittendus est. Sic & Daniel vaticinatus est,
Danie 9. Post hebdomas sexaginta duas, occidetur
Christus, & non erit eius populus qui eū ne-
gaturus est.

Et hoc iam tunc factum fuisse constat ex eo
q̄ gentiles dñabantur Iudeis non habentib⁹
regem p̄prium nisi Lēsarem, ad cui⁹ p̄sidentem
dixerunt Iesum.

Circa eductionem Christi ad Pilatum
referunt Euangeli⁹ exitum miserabile Iude⁹
vnde dicit Matheus Tunc videns Judas Mat.27.
qui eum tradidit q̄ damnatus esset scz in
concilio sacerdotum ⁊ seniorum morti adiudi-
catus, cuius tñ innocentiam ⁊ sanctitatē probe
nouerat ⁊ expertus fuit, poenitentia ductus
sed infructuosa, quia sine spe venie, ⁊ nō ppter
amorem dei, sed ppter enormitatē ⁊ grauitatē
facti, ita q̄ illa angustia animi exortum habuit
processitq; ex humana verecundia ac timore
peccati, quare fuit infructuosa, refutat id est re-
portavit Triginta argenteos principibus
sacerdotum et senioribus dicens, peccauis
tradens sanguinem iustum.

Tradiderunt ⁊ alij Chriſtū sicut de⁹ pater
⁊ Chriſtus seipsum, sed non peccauerūt. Nam
diuerso fine ac intentiōe hoc faciebat, nō tali si-
ent Judas, illi em⁹ ex amore, iste ex auaricia ⁊
perfidia. Nec excusat eum a peccato hoc quod
pr̄ordinatū fuit a deo. Sed neq; hoc q̄a Chriſtus
voluit offerri, tanq; volenti non sit iniuria
Vide sancrum Thomam in 3. parte q. 4. 7. ar-
ti. 3. ad 3. ⁊ arti. 6. ad 4.

Qui quidem Judas dum suum publice co-
scinetur peccatum illi irridentes dixerūt Quid
ad nos/ tu videris id est, Quid ad nos de tuo

facto, si nocentem vel innocentem tradidisti, et
bi videre pertinet factum tuum et curare de te
ipso H I L A R I V S. Hec professio eorum
audax et ceca fuit, hoc est processit ex audacia et
ceccitate: emisse se iusti sanguinem audiunt et in
extra reatum se esse credunt, et in videntे scelos
constituunt, scz dicentes, tu videris, nec intel-
ligere voluerunt, q̄ si ille peccauit tradens iu-
stum sanguinem, multo amplius peccauerunt
qui emerunt, et precium offerendo, discipulum
ad proditionem puocabant. Et ideo Judas vi-
dens se derisum lapsus est in desperationem.

Omelia
25. super
Math.
Et projectis argenteis in templo recessit
et abiens laqueo se suspendit O R I G E.
Forsitan inquit Sarbanas qui post panem in-
tinctum fuerat ingressus in Iudam, presto fuit
ei, donec Jesus traderetur Pilato, et postq̄ se-
cit quod voluit recessit ab eo. Recedente autē
Dyabolo intellexit et vidiit, quoniam tradet san-
guinem iustum peccauit, et condemnatus esset
a deo, nō habens Dyabolum in se operantem
Potuit enim id sensus eius intelligere, et potuit
recedere dyabolo capere paenitentiam, et refer-
re triginta argenteos bis qui dederunt: et po-
tuit dicere peccavi recedere dyabolo, quod pri-
usq̄ recederet dicere nō potuit, nec enim adhuc
implente dyabolo cor eius potuit dicere pecca-
ui tradens sanguinem. Sed non hoc dicimus
quando dyabolus recedens ab aliquo tali, ne-
quaq̄ ei insidiatur, sed obseruat iterum temp⁹
si potuerit iterum se opponere ei, et postq̄ cog-
noverit quis, secundum peccatum suū, obseruat

etiam tertie deceptiōis locum in eo Dyabolus.
Exēplum de Lorinthio ibidem in Origene ap-
plicatur ad Iudam.

CPorro quid utilitatis vel doctrinę nobis
hystorica narratio exitus Iude adferat videa-
mus. Proculdubio narrant hoc Euangeliste,
ut cognoscamus Christum dignam esse hostiā
ex testimonio Iude, quia clamabat eum esse iu-
stum, et quānis (ut dicit L E O P A P A)
in impietatis sue persistit perfidia, qui Christū
non dei filium, sed nostrę conditiōis hominem
tantummodo, etiā inter extrema mortis sue pe-
ricula credidit, tñ nibilominus illū esse iustum
et se peruerse egisse professi est C H R I S O .
Uide veritatē vndicis fulgentē. Proditor de
scipso dat testimonium, et eorum qui cōdemnāt
opilat ora. Cognoscimus similiter in hoc hostię
huius idoneitatē, quia in facto Iude completa
est prophetia. Appenderunt mercedem meam tri-
ginta argenteos. Et dixit dñs ad me, proīce il-
lud ad statuarū decorum precium quo appre-
ciatussum ab eis, et tuli triginta argēteos et pa-
ieci illos in domo dñi ad statuarium.

Zach. II

C Tertiū examē Christi fuit corā Pilato
Contemplemur redeentes. Christi dñi apō
Presidem Pilatum examen et probationem
quod alijs examinib⁹ non fuit inferius. Ex
multis namq⁹ celebritas eius colligitur.

C Primo ex parte accusantium.

C Secundo ex multiplici et ea quidem diligēt⁹
inquisitione,

C Tertio ex transmissione ad aliū Iudicem
C Quarto ex multiplici disceptatione Pi-
lati cum Judeis.

C Ex parte accusantium. Primo insigne fu-
it examen Christi: non enim viles personae arc-
humilis conditionis fuerunt qui accusabant,
sed principes sacerdotum et seniores plebis hoc
est, presecri tribuum. Eorum tamen accusatio non
caret peruersitatis et malicie nota.

C 1. Supersticiosi religionē simulātes
Fuerūt **C** 2. Maliciosi accusationē supponē-
nānq**C** 3. Peruersi ppositam accusationē
dearticulantes.

Supersticiosi fuerunt, hoc est ficte et simulā-
te religionis, trepidates timore ubi timor
non est, Diaculum namque grande sine peccatum
existimabant domū hominis ethnici ingredi,
in hoc pollutos se credentes, atque ad manducā-
dum agnum Paschalem minus idoneos. Nam
quis nō videt animam rebus exterioribus co-
inquinari non posse, nisi ab his que ei possunt
inesse malis. Qd si cibus hominis subintrans
viscera, non reddit hominem inquinatū, mltro
minus dominus que est res omnino extraria ho-
mini id efficiet.

C Proinde sciendum in iudiciē et puritatē in-
ueniri.

C Exteriorem et
Duplicem **C** Interiorem

Quarum prima in externis purificationibus
et baptismatibus, utpote in lotione manuum,
vel totius corporis. Altera vero in ornatu
virtutum consistit.

C Ita et Immundices duplex est.

C Externa, ut irregularitas quedam
ab actibus certis, ut ad introitum
Quedam templi.

C Interna que in anima est nempe
que contrahitur ex peccato voluntarie patrato
ve etiam tantum modo ex mala et inordinata volu-
tate. Porro interna vere inquinat hominem
adeo, ut qui inuidia: falsitate: homicidij inten-
tione pollutus fuerit, externis purgationibus
nullo pacto internas maculas abolere siue de-
lere poterit. Nam ergo defedarunt omnem solen-
nitatem, seviendo in innocentem dominum, nec tamen se
pollutos arbitrabant tamensi vere polluti es-
sent. Sicut enim nihil prodest morbidum et to-
to lacerum corpore, ut lepra aut alia immundi-
cie maculatum, ab extra eleganti esse vestimentum
amicu, sic pulchritudo et externus nitor, nihil
prodest coram deo, ei qui pollutam gestat ani-
mam peccatisque subditam. Si vero in dubium Mota de
reuvocare quispiam vellet inquirendo, numquid conscientia
si conscientiam habuissent se peccasse, intran-
do domum presidis, et conscientia caruissent oc-
cidendi Libritum. Nunquid illa conscientia
excusaret illos necne: Nunc non est presentis
instituti negotiorum, de erronea illorum disputa
re conscientia, qui excolant culicem, deglucie-
tes camelum. Nobis incumbendum erit atque
Mat.24.

H iij

Toto pectori instandum, potius cordis habere
munditiam, q̄ corporis et eam que externa est.
C Secundo erant maliciosi suppressendo ac-
cusationem. Nam in genere tantum calumnia-
bantur potius quam accusabant. Tidens enim
Pilatus se contemni in eo q̄ non intrarent ad
eum, importunitati tamen eorum cōdescendēs.
Jean. 18. exiuit ad eos foras dicens. Quam accusa-
tionem afferitis aduersus hominem hunc
Solerter satisq̄ prudenter presidis obit Pilat-
tus munia. Spectat namq̄ ad officiū presidis,
ex equitate oblatum reum, et non pro voto offe-
rentium condemnandum, nisi probabilis inf-
veniat occasio, easq; de causa inquirit, quam
accusationem: tc.

Mysteri **C** Mira dei dispensatione factum est, dum Pi-
tum inter latum inquiredo dicit, quam accusatiōm affer-
rogatio-
tis aduersus hominem hunc, non dicens, sim-
nis. pliciter aduersus istum. Neq; dicens aduersus
hunc latronem, vel aduersus vincum hunc:
sed dicit hominem hunc: Tangit nempe hoc
dicto corda accusantium, humanę faciens mē-
tione conditionis, quo sciant eum esse proxi-
mum et proinde non debere illi iniuriari, neq;
esse nōumento in aliquo. At illi tanq; iniuria
essent passi a preside, q̄ illis non satis vel sim-
pliciter crederet, sed accusationem ab illis au-
dere cuperet: in hunc modum loquitur illi.
Si non esset hic malefactor/non sibi tra-
didissemus eum. Simile est huic quasi dice-
rent. Nos non mouemur inuidia, non agita-
mur odio, nec sumus in facto precipites, matu-

Fa deliberatione omnia et consilio sano agim⁹
Perspectra est et explorata ad vngue nobis ma-
licia eius, igitur aperte cognosce. Quod si hic non
esset malefactor, nesci⁹ tibi tradidissemus eum.
En aduerte quomodo celant et suppressunt ac-
cusationem tumultuant⁹ sermone.

Damnata Iudeorum procacitas que in-
nocentem persequi non desinis, nec obprobrijs
exsaciari vis tuis: que veritate carens, et iusta
causa querelę, ad cōmenta te conuertis fallacie
Dic in quo malefactor est: an in eo quod decalogi
diuinorum p̄ceptorum obseruator fuerit san-
ctissimus. Nunquid in hoc quod venerit legē im-
plere non soluere? Vel quod vobis sedentibus sup
zā doysi cathedram debitum honorem a plebe
p̄ceperit persoluere: ne propter malefacta
vestra, obedientię relaxaretur disciplina. In quod
rogo malefactor: vestrorum infirmorum cura-
tor, sanitatum donator, qui vestros mortuos de
mortis eruens imperio, ad fidem vos cordaq⁹
vestra pro eterna resurrectione optinenda con-
vocabat. Age, dicite adhuc in quo malefactor
ubi sunt homicidia eius: ubi seditiones: ubi
furta: ubi rapine: ubi adulteria: ubi scelus
in deum vel in hominem patratū: In quo ma-
lefactor: aduersus quem paulo ante coram Cay-
pha tuis falsis testibus defecisti. Cur igitur non
reformidasti malefactore eum dicere coram Pilato
p̄side, cuius vita omnino labē ignorat. Quod
ergo nunc dicitis, si non esset hic malefactor,
quem Deus perdendum p̄cipit, non tibi tra-
didissemus eum. Nos qui sumus legis diuinę
obseruatorē, sanctissimi, maximi et diligētis.

imi cultores. Unde et Pilatus considerans illos maliciose et illegitime procedere, respondit Accipite eum vos qui de talibus curatis accusatiōibus legis vestre et secundum legem vestram iudicat eum per hoc intendens quod ultra legis prescriptum nihil infligerent ei. Dixerunt Iudei nobis non licet interficere quemquam Audientes Pilati vocem ut secundum legem suam iudicarent eum, ideo non in legem deliquisse peccasseque ipsum offendere nituntur, quod uero peccatum eius non sit iudaicū. Et propterea dixerunt: nobis non licet interficere quemque. Non enim contra legem nostram peccauit istius, ut per legem et secundum legem condemnetur, sed eius crimen publicum est, quod se dixerit regem, quare tanquam publico criminis obnoxium ipsum accusant. Quāuis enim pro certo delicto licebat eis occidere delinquentē in legē, quod patet in Stephano, quem lapidauerunt:

Actuū. 7. rebelles autē Læsari, nequaquam integrum licet quod erat eis cruci affigere. Iudei igitur ex ipsis prava voluntate, non lapidare Christum destinauerunt aut contenti erant, sed morte turpis sima infamatum condemnare peroptabant, dicentes. Nobis non licet et c.

C Tertio fuerūt et permisi in dearticulatione accusationis. Pilatus namque audiens quod dicebant, nobis non licet occidere quemque, intellexit eos optare penam publicam secundum leges Romanas, ideo dixit. Quid enim mali fecistis nos accusatis eum et morte dignum censetis, quam nō ad vos, sed ad me, pro officio meo imp

ferre pertinet, dicite ergo quid mali fecit: ut et
ipse audit a accusatione respondeat, et sic dis-
cernere possim an dignus sit morte necne,
Propterea Iudei hoc audientes, posuerunt in
speciali, accusantes eum in magnis tribus ar-
ticulis hunc inuenimus per facti evidentiā Luce.23.
et veritatis examinationē subuentensem gen-
tem nostram nouas leges docendo, quib⁹ po-
pulus rebellare incipiat et prohibentem tri-
buta dari Cesari contra ius nature, quo gu-
bernatores reipub. habent ius percipiendi tri-
buta pro necessariis virę et status sui decentia.
et dicentem se Christum regem esse In tri- tertiū.
bus his accusationibus talem habebant cōsi-
derationem, q̄ ex prima quies regni turbareb⁹,
quēqđmodum et Naaman accusabat gentem
Iudeorum coram rege Asuero dicens. Est po-
pulus, per omnes provincias regni tui disper-
sus, nouis legibus vrens et ceremonijs, et insu-
per regis scita contemnens, et optime nosti, q̄
hoc non expediatur regno tuo, neforte insolecat
per licentiam. Ex secunda, q̄ Cesar utilitate
regni priuaretur. Ex tertia, q̄ Cesar a tota
potestate regni exueretur. Conflauerunt igit̄
maliciose mendacia, quorum quodlibet maxi-
me iudicem mouere posset ad perdendum eum.
CImpletum est illud prophetę: fraudulēti va-
sa pessima sunt, ipse em̄ cogitationes concinna-
uit, ad perdendos mittes in sermone mendacijs
Tico q̄ mendacia concinnauerunt subuersi a
dyabolo, non em̄ fecit Christus nisi regni dyab-
oli subversionē, que conuersio verius dici q̄

subuersio debet. Nam subuersio non est ubi ad
deum ordinatur conuersio hominibus: Ille enim
est verus ordo hominis cum ad deum ordinaretur.
Tenerat autem ipse omnino conuertere ad deum
vita, moribus, factis, dictis in veritate, inces-
santer clamando quo conuerterentur ad domi-
num legemque eius. Non subuertebat gentem,
cui nouam scalam parabat ascensionis in cœ-
lum: cui si innixi fuissent, subuersi non fuissent
a regibus gentilibus, qui eos multociens cap-
tuabant propter legis transgressionem.

Luce. 20. Nec tributa prohibuit dari, qui non solum vero
bo docuit reddenda quae sunt Cesaris Cesari,
verum et ipsem et cum esset liber, ad vitandum

Mat. 17. tamen scandalum, dedit dydrachma. Etiam post
quam in caelo triupharet dixit per suum apo-

Roma 13. stolum, reddite omnibus debita, cui tributum
tributum, cui honorem, honorem.

apoca. 19. Nec (licet hic esset rex regum et dominum dominantium)
aliquando se regem asseruit, sed potius fugit, cum
prænouisset turbas magno miraculo motas, ut
Joan. 6. cum sibi regem constituerent. Hinc videre est,
quam notabile examen fuerit Christi ex parte
accusantium.

C Secundo hoc examen apud Pilatum
fuit magnum & notabile ex multiplice &
diligenti inquisitione facta per Pilatum.

C Siquidem Pilatus audiens eorum impor-
tunitatem, ad Christi examinationem ordinario
Mat. 27. iure se contulit, unde dicit Iesu Non audis
quanta isti aduersum te dicunt testimonia
i. sceleris & peccata. Jesus autem non respo-

dit ad ullum verbum nec ad sui excusationem
nec ad dictorum confutationem, nec ad dicentium
improperationem ita ut miraretur preses ve-
hementer. Mirabat namque secundum ORIGE,
quod constitutus in tanta necessitate non respon-
deret, cum alioqui eloquens existens, faciliter
refellere potuisset. Mirabatur adhuc, cum vi-
deret, quod in causa capitum non turbaretur, sed fir-
mus permanens, non mutato vultu, non trepi-
dando nec titubando coram iudice staret.

Introivit ergo Pilatus in pretorium, rece-
dendo a Iudeis et vocauit Jesum iudicia-
liter, vel tanquam index, ut sic exquisitus rimaret
iuxta illud. Lansam quam nesciebam, diligen-
tissime inuestigabam. Et ut Jesus quietus re-
sponderet amoto strepitu Iudeorum, unde di-
xit Tu es rex ille Iudeorum scilicet quem dicunt
Iudei se expectare. Non fecit mentionem du-
arum primarum accusationum, eo quod depeuderet
ab ista. Si enim rex esset, pro certo commoueret po-
pulum ad se, et sibi tributum vendicaret. De
rege autem quererebat, quia iam vulgatum erat, quod
regem natum magi adorauerunt, et quod Herodes
hac de causa pueros occideret. Timebat enim ali-
quem de semine David, terrenum regnum occu-
paturum, et licet sciuerat Herodem occidisse pue-
ros, ubi credebatur et ille occisus, potuit tamen
estimare aliquem occultatum, sicut de aliis hy-
storiis narrant ut de Lyro, prout ex Justino et
Sabellico historicis videre est.

TIdem narrat sacra historia de Athalia que 4. reg. 11
omne semen regium delegerat, occultato Joas

regis Ochosie puer.

Ioan. 18. Respondeit Jesus/ a temetipso hoc dicis an
alij tibi dixerunt de me. Ordo rationis expo-
scit, et iusticia vera requirit, ut omnis interro-
gatus, causam et rationem interrogatiois ag-
noscat: aliter enim apte non responderet, nam iuxta
aliam et aliam interrogatiois rationem, aliter et
aliter aptanda est responsiois moderatio. Alio-
nangmodo est respondendum insidiose inter-
rogantibus, alio veraciter et non ficte: et honor
est interrogati, si de his qui non nouit, ipsum
interrogantem interroget: Et quia ex du-
plici causa aliquis interroget. Quandoque ut
sciat quod prius ignorabat: sicut quando dis-
cipulus magistrum interroget ut addiscat.
Quandoque interroget aliquis de re scita, ut
sciat responsionem eius quem interroget, sicut
magister interroget discipulum.

Hebre. 4. Quia vero Christus dominus sciebat, et id quod
Pilatus interroget, siue rem interrogatam:
et id similiter sciebat quod Pilatus responsur
erat. Nonne interrogabat igitur aliquo predicor-
um modorum, quasi ignarus, quia omnia
nuda et aperta sunt ei. Sed ut ex responsione
Pilati nos cognoscamus, quam opinionem ha-
bebat de regno eius, et Iudei et gentiles, et ut
Joan. 18, per Pilatum Iudei accusarentur. Respon-
dit Pilatus nunquid ego Iudeus sum.

Quia Christus quesivit ab eo, an a temetipso
hoc dixisset, ideo Pilatus ostendit, quod non pro-
nebat ad eum querere an esset rex Iudeorum,
sed potius ad Iudeos, quorum se regem dice-

bat: dans q̄ hoc intelligere, q̄ ab alijs sibi dī-
cebarur. Ideo subdit gens tua quę te ab alie-
nis defendere deberet. et pontifices tui tra-
diderunt te mihi p̄ malefactore. Tu ergo dic
quid fecisti: q̄ scz tot z tanti tuam mortem si-
ciunt. Deinde Christus non respondit ad illud
quid fecisti? quia sic dixisset omnia benefeci,
creando, gubernando omnem creaturā: z spe-
cialiter Iudeis benefeci in multis, ex patre meo
Qd si dixisset, dedisset Pilato occasione libera^{sliz}
di se, istud nō facere noluit. Oblatus em est ga
voluit, Respondit th ad aliam questionē prin-
cipalem de Regia dignitate Qd si Pil-
atus credebat Iudeos accusare Christum, af-
fectati regni temporalis dñio, quo regnaret mo-
re carnalium principum in hoc mundo. Ideo
Respondit Jesus Regnum meum nō est
de hoc mundo hoc est, fideles mei in quibus
ego regno, non sunt de hoc mundo p̄ affectū z
imitationem: sed sunt tñmodo illi; qui terre-
na omnia z mundana cœlestium desiderio con-
temnunt. Nec est præterea regnum meū de hoc
mundo, secundum Origenem, quia potestas z
auctoritas qua sum rex, non habet originem ex
causis mundanis z electiōe hominum, sed ali-
unde ab ipso vc̄ eterno patre, nam Si reg-
num meum esset ex hoc mundo / ministri
mei utiqz decertarent/ vt non traderer Ju-
deis. Nam quia talibus non sum cinctus mi-
nistris, ideo palam z ingenuo fatior dicens.
nunc autem regnum meum non est hinc

non est ab insimis, sed cœlitus et ante secula rex
sum, multo clarior et maior quam tu suspicaris, ob-
hoc nihil est quod tu et qui quis alter vereatur do-
minium meum. Dixit ei Pilatus / ergo rex
es tu? Respondit Jesus / tu dicas quia rex
sum ego. Rex quidem ego sum, verum non ra-
lis qualem colligis ex verbis et responsione mea
carnalem vocem: sed sum rex singulari et alio modo.
Quia ego in hoc natus sum, natura rex sum
et generatione, non populi adplausu et acclama-
tione in regem electus. Ex eo namque non natum sum
ex patre qui est rex, regem me esse testatur na-
tivitas. Sicut enim ex deo genitissimum dominus, pa-
tri consensu et ratione ex rege rex prodigio. Est stat
itaque non esse regnum meum temporale et adq-
suum, quasi scilicet prius non fuisse rex, et postea
sub tempore adquisitum optimissimum regnum
a populorum suffragiis, sed naturale scilicet re-
gnum meum quod habeo ex nativitate eterna.
et ad hoc veni in mundum per carnis assum-
ptionem per testimonium perhibeā veritatis/
hoc est quamvis rex sub ab eterno genitus, ex
ripe tamen nasci volui, quo persuadere salubri do-
ctrina hominibus possim me dñm et regē esse
vniuersorum: et ut ex hoc tandem doceam ve-
ritatem, ut euangelium anniciem id est, letat
legationem, peccatorum scilicet remissionē, regni
ccelestis ad proximationem, necnō eiusdem aper-
tionem. Ne suspiceris igitur me ideo venisse
ut imperium, secundum splendorem et pompam
regum et principum mundi huius, qui se ter-
ribiles et formidabiles (collectis copijs) varijs

Nationibus reddere soliti sunt, quā ego vēni docere veritatem, atq; eo pacto doctrina mediāte adducere ad regnum meum, omnes illos qui veritati per fidem synceram suscep̄t, locum & nomen dederunt. Omnis qui ex veritate est audit vocem meam sensus est, neq; em omnes audiunt vocem meam, aurę interiori credendo, & opere implendo. Illi tantum hoc faciunt, qui sunt ex veritate, id est ex deo, non per creationem solum, sed specialem quoq; gratiam, ac per affectum & imitationem. Et h̄i sunt omes quos deus illuminat, eisq; donat cōtempnere res mūdi huius vanas & caducas, illaq; toto pectori vera bona & eterna sitire: h̄i soli sunt qui audiunt vocem meam tanq; mibi subiecti. Reconosco omnes tales de regno meo spirituali fore, & in talibus ego, sine pr̄iudicio regni L̄sarī, regno iugiter Dicit ei Pilatus quid est veritas? Hoc est que est illa veritas, per quam quis regnicola regni tui reddit. Procul dubio intellexit Pilatus Christum dicere esse regem in doctrina veritatis, atq; ideo perquirit de illa veritate, ut possit effici de regno eius. At tñ respōso nō expectato p̄gredit foras

C H R I S O S T O M . V S vidit Pilatus, quid sit veritas difficultē esse questionem & longo tempore indigentem esse rationem, ideo timens dispendium temporis, an auditū responsum festinavit ad Iudeos exire.

Hanc traditionem Christi Pilato factam, traditio-
per pontifices, & ea que facta fuerūt in hoc nis Christi in mis-
primo examinē Christi coram preside, sacer-
st. in mis-
sa.

dos designat, quando prima viuorum absolu-
ta memoria, stans erexit prosequitur canonem,
legens. Et omnium circumstantium re.

Contem
platio. **H**oc loco meditandum venit, quomodo Christus obprobriose et contumeliose ducitur est,
Mat. 27. nam ut Mathewus dicit, vincutum adduxerunt
eum et tradiderunt Pontio Pilato presidi.

Licebit contemplari magnam domini confusione et
ignominiam, quod publice vincutus, ductus et omni-
bus conspicuus fuerit: que etesim prius acta fue-
runt, acta sunt et nocte, et intra pontificum do-
mos, Vinctus namque ductus est ad civitatem ex-
horto: vincutus ab Anna ad Eaypham, nocte
tamen. Nunc autem eductio in die facta vinculati do-
mini, maiorem ingerebat publicam confusio-
nem. Adiutori namque perfundi rubore noscimus
viros graues et prudentes, dum patiuntur aliquos
indignitatem, quod eos qui et generis et reputa-
tionis sunt infime et incognite. Repentina etem
mutatione, ex honore in ignominiam, hominis no-
bilis et ingenui, multum affligit atque ulcerat a-
nimam.

Sic ante dies aliquot, magnus honor Christo exhibitus est, dum exceptus cum gaudio pue-
ris clamitantibus, Benedictus qui venit in no-
mine domini, a turbis precedentibus et sequentibus
fuerat. Nunc vero quod repentina mutatione
post diem sextum, dicitur vinctus latronis mo-
re, non ut rex, sed tanquam iudicandus malefactor
peccatum: qui non ut pridein Saluator per Osana-
na in excelsis fuit salutatus, verum ut homi-
cida et malefactor occidens presidi presentatur.
Meditandum est, quam humilitate habet

Dñs, ante pr̄fide m̄ dixi: capite in terrā, paſſis distorti ſue crinibus, facie fedatus, ſputus velut leproſus, ſeuientium tñ contra ſe voces, ceu agnus māſuetiſſim⁹ tollerauit paciētiſſime

Cum itaq; ignomiňe & doloris dñō noſtro irrogare, humilitatq; cū aſtaret iudici memo-
res, agamus ſue bonitati gratias roga-
ntes, vt cum noſ ſuo tribunali terrifīco aſtare volueri-
ne eternis addic-
tos p̄nunciet ſupplicijs, ſed
cum electis ſuis iu cœleſtibus, noſ efficiat con-
ſortes. Premys proin. Pater noſter.

C Tertio illud examen fuit inſigne dñi noſtri, propter illius miſſionem ad He-
rode regem a Pilato præſide.

C 1. Inductionem transmiſſiōis ſeu
Ubi vide= delegacionis.
bim⁹ qua z. Christi ab Herode ſuceptiōm,
tuor. 3. Accuſationem eius.
C 4. Irriſionem.

C Circa prium, dicit textus Joannis, Ioan 18:1
Cum hoc dixiſſet Pilatus quid eſt veritas?
Iterum exiuit ad Judeos ut pro innocētia
Christi loqueretur. et dixit eis / ego nullam
inuenio in eo cauſam. Nec mirum, quia nec
princeps huius mundi quicq; in eo habuit.
C En Pilati teſtimoniū innocentię Christi, q
quod probatus extitit agnus noſter, immola-
tione eſſe dignus, pro humani generis libera-
tione. Magnū reuera teſtimoniū, q̄ bō gētilis,

tutor recipub. procurator Iudee, legatus Celsa-
ris, totiusq; senatus Romani, cultori dolorum,
ignarus diuinæ legis, prophetiæ, scripture nul-
lam habens peritiam, fert testimonium domia
no nullam in eo inuenire se sceleris notam.

Luce. 23. At illi iniurialescabant dicentes.

Commouit populum docens per vniuer-
sam Iudeam / incipiens a Galilea usq;.
huc. Perinde atq; dicerent accusatores , miru-
est quod innocentem pronūcias cum, q publice
seditionis est. Turbavit siquidem pacem popu-
li, excitauitq; seditionem , & si non armis aut
verbis, sed verbis, docens per vniuersam
Iudeam, conturbante & seditionis doctrina sua
tranquilitatem reip. non in una parte tantum
sed per totam Iudeam. In hoc autem aperte meno-
datum dixerunt , nam neq; doctrina eius, nec
apostolorum illius seditionem, sed pacem ubi-
q; tenendam & seruandam docet, adeo ut si ho-
mines iuxta Euangeliū p̄scriptum viuere vel-
lent, bella & seditiones nunq; essent, quia sic vi-
vens mallet quilibet cedere aduersario , prout

Matth. 5. id ipsum Euangelica docet institutio. Esto con-
sciens aduersario tuo cito dum es in via.

Et ibidem. Si quis voluerit tecum conteni-
dere in iudicio, & tunicam tuam tollere, dimit-
te ei & pallium. Hoc si a nobis obseruaretur
nullus impeteret alii iniuste nec inferret bellum

Unde & de Apostolis, missisq; a Christo p̄di-

Esaie. 52. catribus sui verbi scribitur, q speciosi pedes
& ad Ro. euangelisantium pacem, euangelisantiū bona
so.

C. Petri. 2. Item Petrus princeps apostolorū inquit,

Serui subditi estote dñis in omni timore, non
rancum bonis et modestis, sed etiam discolis.

Paulus item. Obedite prepositis vestris. Hebr. 13.

Falso igitur notam seditiosi hominis, et docri-
ne illi imponebant. Nam quanvis novo crimi-
ne accusarent Iudei dñm, Pilatus tamē noluit
examinare eū de illo: eo q̄ perspectam et Lbri-
sti innocentiam et illorum maliciam probe ha-
beret, gaudens igitur se occasionem nactum li-
berandi ab iniquo et importuno iudicio, remita-
tit illum ad Herodem. Hinc pater, domi-
num ad alium Iudicem esse remissum occa-
sionaliter tantum, et euasorio modo, ut sc̄z de-
clinaret preses iniustum iudicium, ad quod agen-
dum compellebatur a Iudeis, et nullā dignam
et veram remittendi rationem inveniret. Non
essi sufficiens causa fuit tumultus populi qui
inualescens clamoribus dicebat commouit po-
pulum et. Reuera Pilatus cognita Christi
innocentia ex iusto et equo nullatenus debuit
curare clamorem illorum, ut sic innocentē vi-
ctum mitteret ad alium iudicem.

C Secūdo videamus susceptionē Chri- sti ab Herode.

Xvii
C Susceptio Christi ab Herode in sui princi-
pio grata exxit, Gaudebat enim Herodes viso
Iesu. Magnum est reuera videre Jesum, eo mo-
quo amatores eius ipsum videre volunt, que-
admodum dixit ipse. Iterū video vos et gau. Joan. 16.
debit cor vestrum. Tales namq; amatores que-
runt videre eum sine bono, ceu fontem omniū
bonorum, sed longe dispari gaudio Herodes

quebat videre ipsum, nimisrum ex sola curiositate, quia multa de eo audierat ex celebri fama: sicut curiosi homines audientes ex celebri fama de homine vel loco aliquo excellenti, cupiunt videre et hominem et locum, non utilitatis gratia alicuius capiende, sed pascendorum ocularum tantummodo ratione, prout narratur de Tito Livio, ad quem videndum quidam de ultimis finibus Hispaniarum et Galliarum venisse dicitur. Ita Herodes spectabat se visurum aliquod signum a Christo. Superuacaneę tamen quebat Herodes signum, cum ante se signatum haberet, ipsum scilicet Christum dominum, cuius multa iam signa precesserant in veteri testamento: in quem si vera luce fidei aspexisset, omnino vero fuisset perfusus gaudio: nec quesuisset aliquid videre signum, contentus existens signato, sicut iustus fecisse legitur Simeon, dicens,

Luce. 2. Nunc dimittis seruum tuum domine, secundum verbum, in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum, Lumen regnum. Non enim sunt necessaria vestigia, querentibus eum cuius sunt ipsa vestigia, cum iam illum ob oculos habet. Sed quia quem signabant ipsa signa Herodes non nouerat mente, obiectum oculis corporeis, propterea signa querebat: ad quae facienda ut facilius Christum adduceret Interrogabat eum multis sermonibus scilicet de variis rebus. Voleuit namque exploraram habere famam eius, an scilicet vera sint quae de ipso audinerat. Christus autem sciens illud sapientis. Non credas multo verbis illius, ex multa enim loquella tetabit te, et subridens interrogabit te de absconditis tuis

Eccle. 13

Ideo nihil respondit.

Tertio ponitur accusatio Christi a
Principibus.

Dicit Lucas. Stabant autem principes Luce.23.
sacerdotum et scribe constanter accusan-
tum. Proculdubio isti instigati ab accusatore apoca. 12
fratrum nostrorum, accusabant eum.

Sic quondam Babilonij stabat coram rege figura.
constanter accusantes Danieliem qui typum
Christi gessit. Hic fructus est inuidie malos
incitare extimulareq; contra bonos. Sicue
aut nihil respondit ad interrogata Herodis,
ita nec calumniose accusatioi illoꝝ, ppter quod
Herodes spreuit illum quia nihil diceret ei,
qui poterat illum liberare: et signa ideo non fa-
ceret, ne sc̄z videretur facere more prestigiatorū
qui ludos citius coram nobilibus quam plebe-
is faciunt, quorum dñs noluit esse particeps,
Unde Herodes spernens eum tanq; stultū re-
putauit, et hoc fecit cum exercitu suo,

Quartum irrisio vcz. Tandem puniſ-
cum subdit Lucas et illufit indutum veste Luce. 23.
alba; quia sicut illusor fuit Herodes, ita illu-
sum dñm a se remisit ad Pilatum nihil homi-
nem reputans eum. Verificatumq; est illud, Job. 12.
Lampas contempta apud cogitationes diuitiū
ipſe em ut inquit GREGO, Saluator lam- li. x. mor-
pas vere extitit, qui pro nostra redēptione in ca. 30.
cruce moriens, tenebris nostris mentibes lu-
cem per lignum fudit. De quo et Joannes
Erat inquit lux vera, que illuminat omnem Joan. 3.

H ij

hominem venientem in hunc mundum? quæ cō-
ceptum vidit ibidem Joannes, ideo subdit, in
prævia venit et sui cum non repperūt. Huius lā-
padis flamas, Herodes explorare voluit, cū
eius miracula videre concipiuit. Lampas tñ
hęc, ante oculos eius nullo lucis radio emicuit
quia quem curiose et non pie quesierat, nūnil
de se tunc mirabile ostendit, magis eligens a
superbientibus aperte despici, quam a non crea-
dientibus vacua voce laudari. Sed hęc contē-
pta lampas, quę in terra irrisiones tollerat, de
cœlo lucidius per iudicium corruscat. Unde et
ibidem addit Job, parata ad tempus statutum

Ela. 53.

quod est dies iudicij. Impleta est scriptura
super quem lūsistis, super quem dilatastis os
et eicistis linguam. Nunquid nō vos filii sce-
lesti et semen mendax. Et vere semen mendax,

**Math. 2.
figura.
2. reg. 10.**

Fuit enim iste filius Herodis illius qui dolos co-
ram magis promittebat se adoraturum Chri-
stum regem. Item impleta est figura quo
modo Rex Manon filius regis Ammon nūcijus
David regis illuserit radendo medias barbas
et vestes præcidendo. Ita et hic Herodes opera-
tus est, in ueste irrisoria remittendo Pilata, Chri-
stum.

**Contatio
horum in
Missia,**

Hanc missionem ad Herodem illusionemq;
sacerdos extendēs palmas ver-
sus oblata, præmissa profunda et humili incli-
natione representat dicens. Hanc igitur obla-
tionem seruitutis et.

CQuisq; igitur vere fidelis meditetur.
Primo quanto cum impetu, post Pilati decre-
tum, vñs ad Herodem raptus traberet, q; nō

pro voluntate Iudeorum mox morti esset adiuta-
dicatus. Expendat ignominiam magnā,
et inhonorationem dño irrogatam, cum ma-
gnis clamoribus, obprobrijs et blasphemis, ir-
risionibus et conuictis sed etiam factis, verbe-
ribus scz, colaphis, lapidumqz luti ac rerum
turpium fetidarum profectionibus, ductus et
reductus est dñs et saluator noster.

R. 22

Verisimile est pueros, sicut in die Palmarum
motos a deo, occurrisse dño cum laudibus, ita
e diuerso deo permittente, instigatos a parentia
b⁹ vla Sathana, occurrisse illusissqz ei, inter-
qz ducendum luto prōficientes acclamasse, fal-
se propheta, prophetisa vates zc. Verisimile
est propter vestimenti longitudinem ipsum ce-
cidisse, pedes offendisse. Nam et hanc vestem
signat vestimentum sacerdotis in Missa quod
alba dicitur, ceteris vestimentis longius. Quis
quidem et si non scribunt Euangeliste, collige
enī possunt rationabiliter, ex hqz que scripta
sunt. Qui essi nocte illa, dum custodiendum
recepérant, in nullo ei pepererunt, sed eunt
incessanter infatigabiliterqz afflixerunt: qui de
nigz coram indice mendaciter ipsum infamare
non erabuerunt, nunquid retraxerunt se ab il-
lis in iudicis absentia, potissimum incrudescē-
re illorum magis ac magis furore, propter Di-
lati cunctationem, et eius ad Herodē remissio-
nem. Dum etiam fatuitatis signum quasi re-
simonium ab Herode alba ueste eum illudente
acceperunt, per illud omnino magis animati
tuerunt ad illudendum ei.

C Aduertat pia mens fatigationem, quā per
D iiiij

tulit dominus dum sic duceretur immo traheretur et impelleretur, ab uno iudice ad alium. Legitur olim dñs ex itinere lassus fuisse et sedis se supra fontem, multo validius hodie fatigatum fuisse, quis dubitauit, dum non liber incederet, sed ligatus traheret, ex horto ad Annam, hinc ad Laypham, deinde ad Nilatum, ab illo rursus ad Herodem, a quo iterum ad Nilatum cum festinatione et precipitatioē magna, unde nudis incedens pedibus crebris impingebat. Nec aut passus est omnia quia ipse voluit.

P. 80. **O** mira & supradicata humilitas tantę celsitudinis, nam ipse dominus, existens sapientia per quam facta sunt omnia, et verbum in excelsis, atque sons omnis sapientie, qui dedit sapientiam Salomoni, qui dilatanti aperientique os suum implet illud, hodie stulti hominis et morios more tractari volevit. O humilitatem inauditam: quis namque nostrum vellet tantam ignominiam perpeti, ubi possit resistere? et tamen dñs noster omnia illarum humiliter, quia voluit.

Conformatio. **H**ec inquit mens pia meditetur dicens Laus tibi Christe, studeatque se conformare Christo, in vera humilitate, ut scilicet seruet veram humilitatem: dico veram, nam quidam fatentur se peccatores dum a nullo arguuntur, non tamē sunt vere humiles, quia dum de culpa sua fuerint correpti, defensionis patrocinium queruntur peccatores esse videantur, qui si tunc cum id sponte dicunt peccatores se esse veraci humiliitate cognoscerent, cum arguuntur ab alijs, esse

se id quod confessi fuerant non negarent, nam
quia scriptum est, *Iustus in principio accusa-*
tor est sui, non magis peccator sed iustus vide-
ri appetit, cum peccatorem se quisq; nullo ar-
guente confitetur, sed confessionis veritatem
probat, cum alter malum quod fecimus incre-
pat: quod si superbe defendimus, liquet, quis
peccatores nos ex nobis fieri dicebamus, un-
de summopere curandum est ut mala que feci-
mus et sponte fateamur, et hec alijs arguen-
tibus non negemus: Superbię quippe vitium
est, ut quod de se fateri quisq; quasi sua sponte
dignatur hoc sibi dici ab alijs dedignetur.

C *Hec Grego. li. zz, mora capi. 14.*

C *Discamus insup nō turbari si irideamur doctrinā*
a malis, propter honestam vitam. Cidemus
enī q̄ homines huius mundi concupiscentias
insectantes, derident religiosos continentēs,
et secundum spiritum timoris dñi viuentes, qn
immo etiam pro fatuis eos reputant, quoniam
sapientia huius mundi stulticia est apud deum
Et ediu erlo, pterea viri spūales talia nō curāt
considerantes q̄ sicut Christus indutus est al-
ba ueste que fuit tunc ignominie uestis, et tamē
nunc facta est glorię et honoris indumentum.
Ita et quilibet ex veteri et ignominioso homine
per baptismum renouatus, induitur ueste al-
ba, in signum innocentie et puritatis totalis.
Nec minus etiam uestis alba in honore cessit,
cum in resurrectione et Ascensione Christi
Angeli in albis apparuerunt.

I. cor. 3.

C *Et sicut crux an̄ passionem Saluatoris fu-*
it execrabilis, postea vero honorabilis, int̄m

D v

ut etiam in frontibus R̄egum gesetur. Ita sp̄
rituales scire debent, q̄ qui nunc cōtemptib⁹
les sunt post hoc erunt honorabiles. Unde cum
irridentur pro candore vītē suę gaudeant poti-
us q̄ tristentur, prospicientes quia ⁊ Christus
pro nobis alba veste illusus est.

Et in hac tertia parte examinis tertij ostēsum
est, q̄ agnus iste dignus fuit qui pro salute om-
nium offerri debuit. Nihil em̄ dignum morte
actum est ei apud Herodē. Si em̄ peccator suis-
set obnoxiusq; illis vicijs quibus accusabatur.
vtiq; exercuisset in eum Herodes potentia suā
tanq; in suum aduersariū : nam Christus ante-
vocauit eum vulpem, cum dictum fuisset ei, va-
de hinc, Herodes querit te interficere, ipse autē

Luce. 13. dixit, Dicite vulpi illi, ecce chio demonia, ⁊
sanitates perficio hodie ⁊ cras, ⁊ tertia die cō-
sumor.

CItem verisimile est, q̄ cum He-
rodes non potuit ex eo habere quod voluit pro
sua curiositate, facile vltus fuisset in eo verba
illa tum, cum illum sibi oblatum cerheret.

CAdhuc ⁊ claret agni nostri idonea oblatio,
eius nanq; innocentia per albam signifi catur
vestem, quamvis pr̄ter Herodis id fieret mēte.
Sicut em̄ Layphas pr̄ter intentum prophetas
uit, ne totus periret populus satius esse perde-
dum vnum hominem. Lōsimiliter dum agrū
figuli cōpararunt de mercede venditi dñi, p-
phetiam ignorantes complent. Ita etiam cū
induit eum alba veste Herodes, innocentiam
eius declarauit ignorans ⁊ pr̄ter intentionē.

CQuarto examen Christi fuit clarū &

Insigne ex multiplici disceptatione Pilati
cum Iudeis post redditum eius ab Herode
¶ Ostenditur nangs per remissionē dñi, inno-
cētia eius, sicqz idoneitas ipsius offerendi pro
humanī generis salute.

¶ Prima disceptatio fuit cū Pilatus allega-
set dñi innocentiam in dupli agnitam iudicio
Nam videns Iesum adductum. Conuocatis Luce. 23.
principib⁹ sacerdotum et magistratibus/
i. seniorib⁹ communis populi et plebe/dixit/oh
fulistis mihi hunc hominem quasi auerſe-
tem populum scz ab obedientia Cesaris ⁊ le-
gum restrarum, atqz ita tumultum excitantem
Et ecce ego coram vobis eum interrogās
vbi vos habetis locum accusandi, ⁊ ille locum
defendendi nullam causam inuenio in ho-
mine isto / ex his in quibus cum accusatis
q d. ⁊ si forte in alijs videri possit reus secundū
iudicium vestrum, de illis ego diuinare non te-
neor, sed tantum ad ea que contra eum propo-
suissis respicio, in quibus ipsum insontem in-
uenio. Morro ne videar vobis esse in iudican-
do deceptus, aut delusus vel negliēs in inqui-
rendo, ex amore, munere vel prece remisi vos
ad Herodem Qui cū sit rex Galileę magis
ad illum spectat cognoscere vitā ⁊ mores sub-
ditorum suorum, qz ad me: ⁊ pr̄serrim istius q
plus conuersatus est in Galilea quam Iudea.
Ille aut̄ pro sua prudentia examinans eū, nul-
lam damnationis inuenit in eo causam. Nam
propter hoc remiseram vos ad cum.

Et ecce nihil dignum morte accum est ei
quia illusit ei tantum, non autem damnauit eum.
Iudei autem hec verba audientes disceptabant
cum eo, vario murmure misitantes, tanquam con-
tra fauentem parti alteri, et recusantem pro eorum
iudicare voluntate. Quod aduertens Pilatus
dixit. Emendatum ergo illum dimittam.
Excidit Pilatus a iusticie rectitudine destinans
punire innocentem. Unde dicit emendatum i. fla-
gellis coesum dimittam: perinde atque apertius
diceret, Nullam inuenio causam dignam pu-
nitione, nisi inuidiam vestram, quem exsaciare
poteris eius desiderat: concedam et hoc vobis
quod emendabo eum, sicut emendatum dimittam.
Quoniam autem correctio Iudei placuisse, dimissio
non displicuit, unde rursum contra dicebat presidi

Calia disceptatio in propositione Bar-
abbæ latronis.

Aduertens Pilatus Iudeos non placatos,
immo animosiores redditos, in eo quod agnosce-
ret Pilatum aliquid velle, incipereque agere in
fauorem illorum: pro morte eius ex approbata
consuetudine olim inducta, alium liberationis
modum apponit. Consuetudo autem vetus ita ha-
bebat quod pro solennitate Pasche ex vincis et son-
tribus liber unus dimittebat in memoriam il-
lius beneficij quod Angelus domini in nocte illa per-
cussierat primogenita Egiptiorum saluatris et li-
beratis Hebreis. Itaque consuetudinem hanc ser-
vans eis Pilatus, proponit eam in mediū, in-
tendens sub hac occasione Christum liberare,

Quo vero voti compos facilius existeret, assos-
ciat Iesu insignē et magnum latronem, Bar-
abbam, de quo testatur Euangeliste, q̄ ppter
seditionem et homicidium recenter factum in-
trusus fuerat in carcerem.

Congregatis ergo illis dixit Pilatus/est cō Mat.27.
suetudo vobis/ut unum dimittam in Pas-
scha/ quem ergo vultis dimittam vobis
Barabbam an Iesum qui dicitur Chrūs
Habebat quidē Pilatus plures latrones vin-
ctos, quorum duo cum Iesu crucifixi sunt, sed
quia Iudei plus oderant Barabbam, qui et pu-
blicus grassator fuit, et seditionis, et ob id hunc
cum Iesu pariter proposuit: q.d. videte q̄ non
habebitis nisi unum ex istis duobus, delibera-
te ergo cito quem vultis dimitti: putabat aut
eos nullo pacto Barabbam petituros, ut v̄ sic
dñs liberaretur, manifestum homicidam in cō
patione iusti adduxit. Et ut dicit CHRISO.
satis sapienter processit Pilatus. Non enim di-
xit quia peccauit et dignus est morte, donare eū
festo, sed primum eum excusans et eruens a cau-
sa omni, tandem rogat ex superabundanti, ut
si nollent ut innoxium dimittere, saltē ut no-
xiū donarent festo vel tempori: si enī oportea-
bat in peccatis manifestis existentem dimitte-
re, multo magis in dubijs, s̄ alii euenit qm̄ Pi-
lat⁹ credidit, quia Principes sacerdotum et Mat.27.
seniores persuaserunt populo ut peterent
Barabbam/ Iesum vero perderent.

Homelia
z8. super
z8. Ioan-
nis.

Ubi impletum est illud. Ḡ ex perditus factus Jere. 50.

et populus mens, pastores eorum seduxerunt
Puer. 17. eos. Cum itaq; deliberassent. **Dixerunt**

non hunc sed Barabham non aduertentes
illud. Qui iustificat impium et qui condemnat
iustum, vterq; abominabilis est apud deum.

Dicit eis Pilatus, quid igitur faciam de
Iesu qui dicitur Christus? Non dixit qui
est Christus, sed qui dicitur Christus, ne vide-
retur derogare Læsati, nam Reges Iudeorum
Christi vocabantur. **Dicunt omnes crucifigant**
Manifeste hoc loco mortis genus declarant et
exprimunt, si quidem ante optabant occasionem,
sed genus mortis suppresserant. At nunc non
contenti peccatis, mortem crudelissimam et abies-
cissimam ei peroptabant infligendam.

Peruenerant namq; in tantam odii acerbitate,
q; peccatum mortis voluerunt accumulari horo-
re confusione crucis. Et quia affixio crucis,
acerba et diuturna est vexatio mortis, volebat-
**itraq; ut diu morte tortus multas mortes pate-
retur. Crucifixio namq; tanta tunc temporis co-
fusio fuit et tam execrabilis, q; nullus de cruci-
fixo memoria nisi in maledicto haberet, et ideo**
banc sibi peccatum inferri petebant, q; de cetero
nominis eius nemo nisi in maledicto recordaret.
Pro blasphemia quam sibi imponebant, si ve-
ra fuisset, lapidandus erat non crucifigendus,

Leui. 24. sicut ex Leuitico probatum est. Edue blasphe-
mum extra castra et lapidet eum omnis populus
Ipsi autem cum peccata et exprobatione, volebant
memoriam eius sub maledicto ponere, sicut scri-
Deut. 20. primum est. Maledictus omnis qui pender in li-

gno. Quāuis ait hoc ipsi intendebant, Christus tñ quia voluit, elegit hoc genus mortis, ut nos a maledicto legis absoluere, iuxta Pauli sententiam. Ait illis Pilatus / quid em̄ mas Bala. 3.
li fecit & scz ut sic maledicto exponatur, & vt morte turpissima condemnetur, q d. nibil: porro indignum est innocentem condemnare.

Ait illi magis clamabant Crucifigatur. En aduerte, quomodo sittentes cumulum pœnarum sibi infligi, quasi mente capti seu a ratione alieni, nihil rationabiliter respondent, nisi crucifigatur, & acclamant validis clamoribus mortem innocentis, vnde Euangelista id expressit, in verbo inualescebant. Ait Jesus patientiam & tollerantiam opponit, contra Iudaeam tyrranidē: Contra confusione, gaudium de nostra liberatione: Contra clamorem, taciturnitatem opponit mitissimam.

Tertia disceptatio Pilati cum Iudeis. Luce. 23.
Quia ut dicit Lucas Iterum Pilatus locutus est ad eos/ volens dimittere Jesum, persuadendo sc̄z eis ne innocentem occidant. At illi succlamabant dicentes/ Crucifige crucifige eum. Ille autem tertio dixit.
qdbuc non cedes clamoribus eorum importunis
Quid em̄ mali fecit & nullam inuenio in eo causam/corripiam ergo cum ei dimittā q d. quamvis nibu demeruerit, in hoc tamē vobis cōdescendam, q̄ eum corripiam, tam acrit ut bene cōtenti sitis, atq̄ tūc ego vestro favore salvo, potero absoluere & dimittere eum.

XVII

Tunc apprehendit Pilatus Iesum et flagellauit hoc est militibus ut eum flagellarent commisit: qui accipientes Iesum, depositis p violentiam vestimentis eius, ligatis etiam ad columnam manibus eius tenerimis, ut linorem et palorem ex prefocato sanguine contraheret, corpus illius totum, de spu sancto conceptum, crudeliter flagris cedebant. Nec contenterunt in plagiis milites, sed insuper illuserunt ei tanquam regnare volenti, dicentes, voluit regnare, vestramus eum et coronemus more regio. Et tunc consentiente Pilato, vel saltete non contradicente, ad confusionem eius Milites duxerunt eum in atrium pretorij et conuocant totam cohortem ut sic eum omnes viderent, et tandem illuserunt ei grauissima illusione, facris sciz, signis et verbis multo acrioribus quam precedentes.

Mar. 15

Eccle. 45. tia fuerant. **P R I M O** in corona: Nam quia solent reges auro coronari prout scribitur. Corona aurea super caput eius, Ideo milites plectentes coronam non de auro, nec de annulis nec de sericeo panno damasci, aut de quapiam re molli, sed de spinis, imposuerunt super caput eius, qua caput venerandum ipsius accerrime vulnerarunt ac lacerarunt. Constat namque spinosum illud sertum, non solum capitum extrematum ambiuisse, sed totum caput ad insulam pilei ue formam obtexisse, atque ita grauitate undique concordisse ut sanguis ex omni parte extractus, capitis genas et collum perfunderet. Placuit autem altissime sapientie, huiusmodi spinea corona redimiri, quo spinas peccatorum conscientiam gra-

uiter pūgentes, cum aliis pœnaltatibus a nobis remoueret. **SECVNDO.** Illudebant ei quo ad vestimentum, quia chlamidem coccineam i. pallium militare, non consutum sed fibulatum, rubei coloris in obprobrium regij nominis, iuxta eorum sententiam a Christo usurpati circumdederunt ei tanquam Regi et Principi. Nam Romanis hoc genus vestimenti, cum suo colore, regie dignitatis insigne fuit. Et propterea per illusionem induunt cum purpura ut affectanti regnum, scommata et iocos in eum iacentes. **TERTIO** addunt et regie celsitudinis insigne aliud, virgam seu sceptrum arundineum, ponentes illud in manum eius dexteram: facto hoc evidenter insultantes, regnum a se usurpatum, vacuum et fragile fore, instar arundinis vacue et fragilis. **QUARTO**

tangunt regi nouiter inaugurate, sautem preceatur, non milites tantum, sed cohors et Iudei dicentes, Ave rex Iudeorum, quacientes dignissimum caput eius arudine, partim propter doloris augmentum, et quo spinarum aculei profundi insigerentur capiti eius, partim contemptus ratione. Solent namque tantum seruiles sustibus cedi, et non ingenuae sortis homines, et in hoc ignobilitatem et miseriā eius facto ipso expresse denotabant. Ob id etiam spūit, et dāt alapas (non dubium quām grauiissimas) in faciem eius.

Perpendat pīa mens iniurias in domo **Plani** meditato dño illatas. Impletur hoc loco vanitatem illud Christi dñi. Ecce Ascendimus **Ic-** **Mat. 20.**

rosolumam, et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis, et condemnabunt eum morte, et tradent eum gentibus ad illudē dum et flagellandum.

R̄ntatio **in missa.** **E**t horum representationē refert in missa sacerdos, stans erectus, post profundam inclinatiō nem, et quinqꝫ crucis signa effigians dicensq; A scriptā ✕ Ratā ✕ Rationabile ✕ acceptabilemꝫ facere digneris, ut nobis Corpus ✕ et sanguis ✕ fiat. ✕ Prima crux denotat Barabbē p̄eselectionem, et crucifigēndi dñi acclamatiōnem, dum frequentatis vocibus vociferarent Crucifige eum.

Meditatio **I**gitur meditanda venit insignis illa iniuria dñi, qua latro et homo nepharius illi pelleatus est. Dns aut̄ ultra hoc cruci adigēdus, toto conatu ab omnibus expetitur. Quid putamus nunquid non insigniter indoluit tunc dominus, quando eo dementiō populi maliciam deuenisse cerneret, ut homicida iustificaretur, et viuificator morti addiceretur.

Cautela.
Esaie. 5. **E**laueat ppter ea quisq; Iudeis in hoc facto assimilari, ne dicat bonum malum, et malū bonum, idq; auaricia execante propter amorem, peccunias, et vinculum sanguinis atq; inuidiā. Lompertum est reuera, non nullos odio cōcepto contra proximum, illum cuehi ad altiore statū, conditionemꝫ idoneam non paciunt, sed magis quosq; indignos, sibi p̄ferre cupiunt, veluti Barabbam Christo contemptio Iudei pretulerunt. **E** Altera crux designat flagellationem cruentam, Meminerit ergo tunc, qſq; fidelis ob oculos ponere suos, innocentiam

domini Iesu. Perpendat ineffabilem illam charitatem, quę eum ad columnam ligatum astare fecit. Fortior erat ille (dubio quouscunq; semo-
to) Sampsone, qui funes rupisse legitur quibꝫ *Judi. 13.*
ligatus erat, sed charitas ne ruperet et ut tor-
torum perferret ictus effecit. Nec alia causa est
cur manus cedentium illico vltione diuina non
sunt punite, quemadmodum temeraria regis
Hieroboam manus in virū dei extesa ad ictū
vnum instigendum, arefacta esse in veteri testa-
mento scribitur: Quod eriam de multis alijs *3. reg. 13.*
noui testamenti sanctis legimus in vitis eorum.
Mon⁹ illi pro quibus hec et huiusmodi gerere-
tur, deo patri magis dilecti, maiorisq; precij et
reputationis fuissent, qđ Christus filius eius,
de quo dixit, Hic est filius meus dilectus in qđ
mibi complacui, sed omnium istorū causa, cha-
ritas et invincibilis amor extitit erga nos: que
tunc nobis versentur in animo meditāda.

C Crux tercia coronam illam immisericordi-
ter sacratissimo capiti impressam designat.

C Crux quarta rotius corporis incredibilem
designat dolorem, quem dñs ex superimposi-
tione ad fluentia vulnera coccineę chlamidis p-
sensit, dum in ipsa vulnerum loca imbibetur
imprimereturq; atq; illud signat dum venien-
tes flexis gemibus irridebant cum dicentes.
Ave rex Iudeorum.

C Crux quinta illusionem denotat illam, qua
caput sacratum artūdine percussum est, quo spi-
nea corona profundius ageret in capitinis cōpa-
gines aculeos et stimulos suos. Atq; ut summa-
tim dicatur, meditando nobis tunc proponitur meditatio-

vñica supra modum deiectio, sanguinisq; sacri
largissima effusio. Profecto spinę illę ex-
crandę et maledicę peccatorum nostrorum, nō
aliter sanari poterant nisi per spinarū impres-
sionē, capiti illius qui noster dñs et creator est.

Contemplemur Iesum flagellatum, coronas-
tum, purpura induitum, illudendum populo ex-
positum: nam et scriptura sacra hoc faciendum
Lanti. 3. proponit atq; admonet dicens. Egredimini fi-
lię syon et videre regem Solomonem in dyade-
mate quo coronauit illū mater sua. Nō Beth-
sabee (etiam Iudeis interpretantibus) nam
nusq; hoc scriptura cōmemorat sed synagoga
cruelis mater, ad litteram Christo hęc opata
est. Nec sine speciali causa hanc facit admoni-
tionem, Equum namq; est tantam nos Christi
charitatē debere cōtemplari, qui se permisit
ideo ligari ut nos solueremur, ob eam rem fla-
gellari, quo eternas euaderemus plagas: vul-
nerari et lacerari ut integri conseruaremur.

CQuarta concertatio Pilati cum Iude-
is post dictas Christi illusiones.

Cvidens ergo Pilatus tā impię et ultra hu-
manā sortem Iesum flagellatū, ratus efferos
Iudeorū et plusq; beluales animos, plagi re-
centibus frangi posse, et ad misericordiam desle-
cti, ipsum secum ad populū foris stantem educit

Joan. 19. dicens. Ecce adduco eum vobis foras.
ut ciui spectaculo satietas vos accipiat, et vs-

cognoscatis quia nullam inuenio i eo cau-
sam Concessi tñ in vestri gratiam (ut palam
cernitis) tractari eum satis duriter. Ex his
proprijs sermonis dictis Pilatus crimen suū
non veretur palam confiteri, dicens. Nullā in
eo inuenio causam quo et illi agnoscant ei? pla-
gas innocent illi inficias ad mandatū Pilati.
Exiuit ergo Iesus in habitu sicut erat orna-
tus, celsus et consputus portans spineam co-
ronam et purpureum vestimentum in suo
corpo. Statuto igitur illo in specula vel fene-
stra, quo ad misericordiam promoueret impla-
cables animos, sciens quia omne animal sibi
simile diligit, communis naturę idemperitatis
mentionem faciens, dixit **E**cce homo hunc
quem cernitis, aduertite hominem esse non be-
atum, nature consortem eiusdem, nō libeat vo-
bis tantopere in eum seuire: satis poenarū ha-
bet, ultraqz hominem deceat castigatus est, in
hac eius summa miseria misericordiam mere-
atur a vobis. Hoc namqz spectaculo moliebat
Pilatus, ut visibili castigatione, et patentibus
plagis, animi eorum ad cōmiserationē adduci
et perfringi possent. Sed horrendum dictu, non
solum non mitigari queuerūt (id quod in me-
dia barbarię cicius sperandū foret) quin immo-
magis accensi et inflammati sunt, ut prompti
perficerent que conceperant.

Cum ergo vidissent eum pontifices et mi- Joan. 19.
nistri scz pontificum familia clamabant dicens
/ Crucifige/crucifige eum. Hoc est non

Sunt uiri hac pena exsaciati animi, donec cruci-
ci ipse fuerit affixus. Ingeminant autem crucis
Figura, peccatum propter desiderij ardorem et siccum cruci-
Iere, scilicet figurandi eum. Impleta est hoc loco scriptura:
Stulte egerunt pastores et dominum non quiesce-
runt, propterea non intellexerunt et omnis grecorum
dispersus est. Quid enim stultus, quem eni-
qui missus est eis, non agnoscere, quem genti-
les lege carentes agnoverunt.

Monstratio in missa. **E**xprimit ista sacerdos in missae sacrificio dominum
eleuatis ante consecrationem corporis domini, memori-
bus, et post tersionem digitorum ad corporale super
consecrando pane crucis facit signum.
Extersio namque digitorum preparationem domini
designat ad execundum foras cum Pilato ad po-
pulum. Erux autem super pane mox consecrando
facta, peccatum illam adumbrat, quam tunc dominus
habuit stans purpura indutus, et spinis coro-
natus, totus sanguine manans, facie verecunda
vultu demissso, sanguine copioso, per oculos, ge-
nas, nares etiam desfluente, dum ille diceret
Ecce homo.

Meditatio. **E**xpendat pia mens seu meditetur, peccata
domini et verecundie tristitia Christi rationem et
modum quem tunc perpeti voluit in publica ro-
tius populi presentia. Naturale namque est infor-
tunia occultare coram inimicis, rursum fortunas
predicare: grauis etenim pena ingenuae conditio-
nis homini, illusiones perpeti, atque gaudia vi-
ti. **I**. reg. VI. **d**ere de suo aduerso casu. Saul nobis super-
hac re fidem facere potest: hic enim ne in manus
Philistiorum viuus veniret, armigerum in eum

dem sui, dum elabendi non esset facultas, incitat: et dum ille cunctaretur obsequi regi solus ipse mortem sibi consciuit.

Ceditemur doloris horrendi passionē quē Christus pertulit dum vulnera siccarent mādida. Moscunt eam rem: qui hoc experti sunt ita habere, acerbiorē vēz sensisse dolorem extenuatione vulnerum, quā in prima ipsorū inflictione. Maiori ppterēa cōmiseratione meditandus est dolor ille Christi: ex flagellatione, coronatione, ob impressionem purpure vulnerib⁹ atqz rursum ob elusdem vestis de ipsis detractionem susceptus. Proinde Ecclesia ritte ordinavit & post crucem illam super consecrandū panem designatam, eleuat consecratam iā verbis Christi hostiam, vt sic illam ostensionem exterius reprezentet fidelib⁹ devote & humiliter diuino cultu adorandam, ac ppterēa per contrarium permittat blasphemias & horridi clamoris voces, in laudis & glorie vocem, dicens Benedictus qui venit in nomine dñi. Contemnebant illi sicut maledictum, nos vero dicamus, aue salus mundi, salvator mundi salua nos omnes Osanna in excelsis. Vident autem Pilatus omnia fieri in cassum dixit.

Accipite eum vos et crucifigite!

CIRIL LVS. Stupet Pilatus quomodo Judeorum populus, & maxime princeps, ita truculenti sunt, ut cum nulla in Christo inueniatur causa, tñ turpi morte occidere ipsum studebant: ideo quasi contemptus indignatur ac dicit: Ministrum me impie cedis solum inuenisti: Ego pr̄ter romanorum legem innocens

3 iiij

rem occidam? Ego clamoribus vestrīs territus
ad hoc facinus me detrudam? Nam si vos hoc
non esse peccatum putatis, si lex est apud vos
vni sonores suppicio cruciet, vos temerari id
facite, ego ad id non consentiam.

Ex quibus constat, q̄ illa flagellatio, coronatio
q̄ Christi innocentiam & ad immolandū abi-
litatem commonstrant: quia eī dicimus & di-
cere tenemur innocenter passum, possint genti-
les & Iudei dicere, quare ergo flagellat? & ce-
ronatus est: non est verisimile q̄ iudex Romā-
nus innocentē id fecisset.

Decendum autē cōsidera illa fieri non debuisse
exigente iusticia & equitate, facta autē sunt ad

Omelia importunum clamorem populi. **C H R ISO**
83. super Ipsi adduxerunt eum ad Pilatum ut presidis
Joannē, iudicio damnaretur, contra autē contigit ut per
sententiam eius absolveretur: nam dixit, nul-
lam inuenio in eo causam. Veriti ergo Iudei
ne id fieret quod Pilatus predixerat, emēdatū
eum dimittam. Detuebant eī pontifices, ne
si passus tam atrocia dimitteretur, postea volū-
tate mutata populi in Jesum tunc cōcitati, hęc
crudelitas in ipsum facta, recederet in ipsorum
capita. Omnibus propterea modis eum nite-
bantur occidere, unde crimen & zelum sui fu-
ris conati sunt inflectere in zelum legis con-

Ioan. 19 tra Christum, dicentes Nos legem habem⁹
et secundum legem debet mori/quia filium
Dei se fecit. Quamuis inquiunt, tu qui es no-
bis a Romanis preses datus, nullas dicas te
causas mortis in eo inuenire posse. At nos ipm

deliquisse contra legem a deo nobis datam, p̄dicamus. Diuinitatem nanc̄ sibi blasphemādo arrogare non dubitauit, t̄ ita secundum legem nostram morti est obnoxius, quam t̄ L̄sar nobis non sustulit nec abrogavit.

Insignis malignitas istorū hinc deprehenditur, accusant eum diuinitatis usurpatę, sup̄p̄munt aut̄ opera plane diuina, quib⁹ deum se t̄ non purum hominem liquido commonstravit, dū olim Lazarum quadriduanum, Adole- Joan. II.
scentem in porta, Puellam in domo suscita- Luce. 7.
ret a mortuis, Ecum a nativitate oculis do- Mat. 9.
naret. Atq; sic imponunt homini gentili, scri- Joan. 9.
pturę diuinę ignaro, q̄ Jesū hominē quendā vi
debat ediuersoq; cauillationes allegatione scri-
pturarū audiebat: t̄ clamañ, filiū dei se fecit.

Pilatus autem cum audisset hunc sermo-
nem magis timuit. Ereditidit Pilatus Jesum
posse esse filium dei, licet homo videretur. Non
t̄n̄ vere id credidit, fide vera, neq; ex scriptura,
sed errore inductus gentili: semideos em̄ esse t̄
deorum filios, fabule gentilium multos cōfin-
gunt. Romani etiam, suis imperatoribus dei
nomen donabant, aras eis erigentes: t̄ forte fi-
lios talium Romani liberos fecerant, ne quis-
q; eos p̄ter senatum iudicaret puniretue.

Unde Pilatus audiens hęc timuit ne rem in-
dignam egisset flagellando, non t̄n̄ eum qui in-
nocens est, sed etiam qui esset filius dei, idco re-
grediens in pretorium magis anxie inquisiuit
ex Jesu dicens. Unde es tu? Mirandum est
Pilatum trepidare ad hunc sermonem Iudeo-
rum, filiū dei eum accusantiū, qui nullum vñq;

divinitatis signum consperit in Christo , cum
enī Inde multa vidissent, nec tacere ea, quāvis
inuidi potuissent , cum dicērent in concilio, qd
facimus quia hic homo multa signa facit.

Iesus autem responsum non dedit ei
Quia non erat capax illius. Si em̄ ad nature
diuinę ei⁹ generationē referas, qua a patre p
ecdit: non estabilis est: si ad corp⁹ dicere debuiſ
set ope spiritus sancti ⁊ nō ex traduce esse, illud
aut̄ captum ⁊ intellectum eius superabat: si q
ad animam, dicendum erat creatam a deo, sed
neq; hoc ethnicus accepisset, qui creationē ali-
cuius ex nūbilo non admittit. Si de patria ⁊
loco interrogeretur, satis ante clare audiuerat
Cum ergo humano more Christus Pilato saq
facere non potuit, nisi mentem eius ad fidem
conuerteret, quam tūmens humana potentia,
⁊ Romanorum scientia imperita non mērebat
ideo nūbil respondit. Nūbil insuper respon-
dit quo se voluntarie pati ostenderet atq; eo nos
in sui amorē conuerteret alliceretq;. Respon-
debat autē aliquando, aliquid respondere recusa-
uit, partim vt dictum est, quo ostenderet volū-
tatem esse causam passionis suę, nō necessitatem
partim vt se minus iuste ⁊ innocenter condem-
natū designaret, dum responsione innocētiā
tutetur suam:

CAdmiratur Pilatus hominis silentium in
periculo capitidis, pr̄sertim dum tam fauentem
iudicem experiretur. Contemniq; se ab illo pu-
Ioan. 19 rans dicit ei. Mūhi non loqueris/nescis q
potestatem habeo crucifigere te/ et potesta-
tem habeo dimittere te **A**de ne contemnis q

Et necis et vite tua habeo potestatem.

Respondit Jesus non ad id quod querebat, sed quod querendo et insinuando pretendere videbatur, quasi nolens pataretur. Corrigens ergo dominus hunc errorem, et Pilati de potestate comprimens timorem, dixit Non haberes aduersum me potestatem ullam / nisi tibi datum esset desuper. Secundum quidem humanas sanctiones potestatem habes, verum nec ullam haberes si non mea et patris mei auctoritas interuenisset, et concessio libera ac spontanea adfuerisset. Porro audiens aliquis, super ne Pilato concessam esse puniendi dominum facultatem, ne immunitam a culpa pronunciare audeat, mox subinfert. Propterea qui me tradidit tibi / maius peccatum habet.

Ostendit verbis istis, Pilatum non esse a peccato liberum et excusabilem, minori tamen delicto obnoxium. Quia vero dominus perterrituit Pilatum et manifestam excusationem attulit. Exinde i. ex eo tempore querebat Pilatus dimittere eum. Quod considerantes Iudei clamabant dissententes, si hunc dimittis non es amicus Caesaris. Esto sane inquietum nihil ad te pertinere videatur, quia peccauit in religionem nostram et deum, Ast pertinet ad te punire eum, qui in Cesarem deliquit: nam regem se fecit, magistratem Cesaris violando, quam defendere te decet.

C Sed quam sepius solet usum venire, homines illa de alijs existimare, que paciuntur ipsis inter, iuxta illud. Dilexerunt magis gloriam homini. Ioah. 19.

num quam dei ita Iudei huic calpe obnoxij,
arbitrati sunt itidem de Pilato , amiciciam
Cesaris cum preponere iusticie et equitati, quod
ut saceret combinatioibus in eum usi sunt, sub-
dentes rationem. Omnis enim qui se regem
facit contradicit Cesari Hec namque est terre-
ne potestatis natura , non ferre consortem impe-
rii. Regnum inquit S E N E C A duos non
in trag- fert, et ideo Caesar non pariebatur alterum dominum
duis. sicut nec rex in suo regno. Pilatus autem
cum audisset hos sermones / adduxit Iesum
foras / et seddit pro tribunali in loco qui di-
citur Lithostratos, hebraice autem Gabbata
Volens autem inuenire innocentiam Christi et eorum
falsam accusationem dixit Ecce rex vester /
Contemplamini nunc ait et videte eum, quem
vos affectati regni crimine accusatis. Cernite
num ita sit, intuemini habitum regium, Aut
imperiale sceptrum, quod est in manu eius, nu-
quid huiusmodi sceptris vos rexerunt olim re-
ges vestri. En calamus vanus arundineus
in manu eius est: magis per hoc infelicitatem
et miseriorem humananam insinuans, quam rerum pa-
speritatem. Aspice etiam dyadema, nunquam
tali reges coronantur. Ecce rex vester: quem
timetis: quid periculi potest vobis hic moliri
qui se ipsum vivare non potest. Interrogatus
tacuit et ad exprobrationes ac maledicta penitus
obmutuit. Ecce rex vester, talis nempe qualiter
pueri per ludum et iocum sibi deligunt. Et tan-
to hic hac parte deterior, quanto penas et ob-

probris maiora patitur. Ille saltem typus regis atque coniunctus exultat ad tempus, hic ludibrius et preenis faciatus est. Iste quidem verbis falsam eorum accusationem Pilatus ostendere conabatur. Judei autem tanquam excecati malicia, pertinacissime clamabant dicentes tolle/tolle/crucifige eum. Dicit eis Pilatus regem vestrum crucifigam et quod dicit in consuptionem vestram verget crucifixio huius, virtus perium namque regis redundat in populum.

Responderunt pontifices: regem non habemus nisi Cesarem. id renunciamus regno, seruos nos. Cesaris profitemur et Romani subditos imperij, adigit tantum hunc cruci. Ut de quid rerum agas, promouendo nobis temere alium regem,

Commouerunt hec, ambitiosum et auarum Pilatum cum audiret Judeos sponte se Romano subiungere imperio, timebat itaque ne corum audenter accusatione, Cesaris incurrit et indignationem, exautorareturque secluderetur ne ab officio. Unde dicit Matheus videns Pilatus quod Mat. 27 nihil proficeret ad liberationem Jesu saluatore populi sed magis tumultus fieret.

clamor importunus varia clamantium. Aliquoniamque clamabant, Crucifige. Dumque inquireret causam, quid enim mali fecit? nihilominus sineulla responsione replicantes clamabant Crucifige. Non unquam minitabantur Pilato dicentes, si hunc dimittas non es amicus Cesaris. Aliquando subiungendo se seruituti Im-

peratoris , aliquando precibus presidebit opus
Luce 23. gnando ut dicit Lucas Instabant vocibus
magnis postulantes ut crucifigeretur
Uidens itaque nibil se promouere sedit pro tri-
bunali i. iudicaria sede et accepta aqua la-
uit manus coram populo dicens / Inno-
cens ego sum i. nolo esse nocens a sanguine
i. cede et nece iusti huius vos videritis
quid scis facitis. Ego minister sum legis, vox
vestra fundit sanguinem, mihi necessitas succum-
bit sententiam promulgare secundum vestra al-
legata: non euadetis omnino peccatum propter
tantum facinus , neque mihi id, sed vobis impu-
tabitur. Dixit hec Pilatus, rememorans ver-
bum Jesu quod dixerat ei. Propterea qui me
tradidit tibi maius peccatum habet, ideo dixit
lotis manibus vos videritis.

Mat.27. Et respondens uniuersus populus dixit /
sanguis eius sup nos et sup filios nostros
Hoc est, tu pres es ne trepidaueris, hec plaga et
vltio nobis debeatur.

Uide magnam Iudeorum impietatem, et non
modo in se , verum et in posteros crudelitatem
multo maximam. Peccatum Iudicis libenter
in se suscipiunt ut Christus innocens perdere-
tur. Atque ita dyabolice potestati se sponte subi-
ciunt. Seruituti quoque Romanorum liberrime
se se tradiderunt.

sup Ma ORIGENE S Propt hoc facti sunt rei
theum. non solum in sanguine prophetarum, sed imple-
tes mensuram patrum suorum , facti sunt rei in

sanguine Christi, ut audiant deum sibi dicentem. Cum extenderitis manus vestras ad me auertam oculos meos a vobis, manus enim vestre plene sunt sanguine. Et factus est sanguis Christi super omnes generationes eorum usque ad consumationem.

Ecce quantum malum facit inuidia et odium

Pilatus tandem oblitus verborum suorum quibus incepérat defendere Iesum, nolens insuperaduertere, quod sedente eo pro tribunali misericordie ad eum viror eius dicens nihil tibi et iusto illi multa enim passa sum hodie per vim sum propter eum. Nihilominus ambitione et avaritia preualente timore ductus ne officium perderet Ut dicit Lucas adiudicauit fieri

Luce. 3.

petitionem eorum dimittens Barabbam sedicium et homicidam Iesum vero tradidit voluntati eorum ut crucifigeretur/

Malam liquet ex his disceptationibus, multi expliciter esse ostensam innocentiam Christi, cum non solum Judas, non solum viror Pilati, sed ipse Pilatus pluries, etiam tunc quando sententiā ferebat, iustum eum esse clamitabat.

Ostensum itaque est agnum nostrum satiignum fuisse qui immolaretur deo pro populo ne peat.

Impleta est scriptura, quo ad sententiam seu **Figura.** decretum Pilati. Dixerunt principes regi, Ro **Jere. 38.** gamus ut occidatur homo iste siquidem homo iste (Jeremias) non querit pacem populo huic sed malum (prophetando excidium ciuitati Jerusalem). Et dixit rex Sedechias. Ecce ipse in

magibus vestris est, nec enim phas est regem vobis quicquam negare. Tulerunt ergo Jeremiam et proiecerunt eum in lacum.

Gene. 22 **I** Figura iterum alia (quo ad educationem) in Isaac adumbrata, qui obediens patri pro sui immolatione ligna in montem deportauit.

Ecce hostia sufficienter probata, tradita est per sententiam Pilati in manus sacerdotum, et per eos ac milites ducta ad locum immolationis super altare crucis.

**Ritatio
in missa.** **R**epresentat hanc sententiam et reductionem Christi doloribus plenam in missa sacerdos, crucem signans super calice consecrando in verbo Benedixit.

meditatio **A**d dum fidelis et deuotus missae auditor, vel sacerdos ipse sacrificans fieri videt in missa. Reuocet in memoriam verba sententie prolatae super Christi mortem. **M**editetur accusationes pontificum, et seniorum populi, affectati regni et seditionum in populo vitios ipsum insimulantes. **C**ontempletur dolorem quem paullus habuit dominus in sententiis ini-

Joan. 5. que contra se prolatione, cum ille cui patet omne
Dat. 24. dedit iudicium, et ad cuius finale iudicium virtutes celorum mouebuntur, infernus reddet mortuos suos, yniuersaque creatura contremiscit hodie vilissimi hominis instar morti adiudicatur: Et quasi oblitus illius quod erat, permisit sibi illud fieri quod non erat.

Plena hec dolorum erant, sed longe amarulenterius et grauius illud, dum presidis decreto cruci assigendus decerneretur, purpura que vulneribus illius adheserat, et adglutinata fue-

Trat, violenter detrahitur, atq; ita vulnera re-
fricant, Induunt nanq; illum vestimentis p-
rijs, vt ab omnibus tanto melius dignoscere
Imponunt sibi lignum crucis & paribuli pode-
rosissimum, & compellitur ipse ferre illud.

Quid putas quā amara fuerit & laboriosa illa
educio, ibat nanq; noster sacerdos, non vt me-
diator aliorum, sed vt preuaricator. Habuit vt
cem pontificalis infuse coronam spineam, pro-
fola cathenam & funem grossissimum. Inceda-
bat non erectus, sed incurvatus, mole cruci p-
sus. Quantis doloribus innocens dñs labora-
bat, dum sacratas scapulas illius, pondus li-
gni contactu aggrauaret. Non temere, verum
pie credit aliquis, si ex pressura grauis ligni
totam illic scapularum cutem ad nudam vscg
carnem detritam & euulsam intelligat. Ma-
ppter ligni longitudinem, & vię lapidoꝝ asperi-
tatem & inequalitatem, dum traheretur, saltu-
suo crux dolorē & vulnera Christi scapul adau-
gebat.

Nec solum ex naturali pondere dñm graua-
bat illud supplicij lignum, verum inerat huic
maiis quoddam pondus vcꝝ peccatorū totius
mundi onus, quod nec cœlū ipsum ferre potu-
it, humeris tantummodo innocentis agni super-
impositum, prout Petrus testatur. Peccata s. petr. 2.
nostra ipse pertulit in corpore suo super lignū.
Ad uertamus præterea, pontificem nostrum
ad immolandum pergentem, nū illi honor exhibi-
betur: num e via honoris gratia populus ce-
dit gradienti? certe assurgit nemo: salutat ne-
mo: aperit caput nemo: nemo inclinat illude-

subsannant autem omnes, confusus undique clamor personar. Alij seductorem, magum alij, alij latronem blasphemumque appellat. Longe alie-
nūc a turba quā die ante hac quinta excepitur. Summo enim ibi cum desiderio immolandi adin-
star agni suscipitur, mactatur autem hodie. Tunc
azina vehebatur, hodie crucis pondere mirum
in modum deprimitur. Commitabantur eum
sub illud tempus discipuli, hodie cum latroni-
bus educitur. Tunc ramis et floribus viarum
compita et expansis adornabant vestimentis,
hodie per lutulenta loca lapidosaque et aspera,
festinare compellitur. Tunc etiam pueri ora in
laudes eius resolutebant, Gloria laus et honor,
Benedictus qui venit in nomine domini clamantes,
quibus felicem et auspiciatum eius aduentum ex-
cepiebant. At hodie omnia commutantur in
p.68. maledicta et execratione, Psallebant namque in
eum qui bibebant vinum.

Non mediocriter et illud dolorem adaugebat,
et festinanter et sine mora (timore seditionis po-
puli) duceretur ad patibulum. Accedebat his
et aliud, ne sciz Pilatus dictam retractaret sen-
tentiam, atque ita Christus manus eorum effuge-
ret. Dominus autem ob multum implicem fatigacionem quā
nocte precedenti ex labore et eruciatibus innu-
meris incurrerat, lento procedebat incessu.

Medita- Contempletur ergo pia mens violentiam, quā
tio illi adhibebat milites, dum trahentes ipsum
vigerent sub pondere ligni velociter procedere
Uerum dum deficere illum videret, nec oneri
imposito parem esse conspicerent:

Mat. 27 Inuenerunt hominem Eryenneum nomi-

ne Simonem hunc angariauerunt ut tol-
leret crucem eius. Quod quidem non fecerunt
ex pietate, vel ex compassione doloris Christi,
sed ut diutius viuum viderent, ostenderentque
palam omnibus ipsum non esse filium dei, propter
lassitudinis effectum in eo apparentem.

Insuper contemplandū nobis venit circa con- Contem-
platio.
secrationem crucis qd per crucis symbolum,
figuret. Signat namque crux illa, ultra hęc que
dicta sunt etiam mulierum planctum et commis-
erationem, super innocentis morte et plagiis in-
flictis domino, que quam ex pietate lauientabant do-
minus, consolationē inuenire meruerunt quod al-
locutione sua illas dignas magis quam Herodē
reputaret. Nam ut Lucas dicit. Luce. 23.

Conuersus ad illas Jesus dixit filie Ieru-
salem nolite flere super me sed super vos
ipsas flete et super filios vestros quoniam
ecce venient dies in quibus dicent beate ste-
riles et ventres que non genuerunt et vbe-
ra que non lactauerunt. Tunc incipient di-
cere montibus cadite super nos et collibus
operite nos quia si in viridi ligno hec faciūt
hoc est in me qui sum oīum virtutum genere florens
in arido quid fiet. Grauius namque puniet
lignum aridum et infructuosa arbor, nam tem-
poraliter excidetur per mortem atque eterno de-
putabitur incendio quod omnem temporalem
superat peccatum.

Cigitur hec ipsa meditanda sunt circa edu-
cationem istam: studēdumque etiam nobis est, ut
Christo conformemur. Ms. q

Diceres autem utinam praesens hunc adfuisse
tulisse reuera crucem, iuuissimq; dñm meum.
Me dixeris ista, incertum namq; est quid fecis-
ses si tunc praesens adfuisse. Nunc satius
est, sub hoc scz tempore, ad penitentiā et exar-
men probationis tibi diuinitus concessō, gesta-
re crucem eius, non ligni illius molem in qua
suffixus pependit, non em̄ indiget iam huius-
modi bauulione: Verū hoc tibi faciendum est
per deuotam meditationem, et gratiarumactio-
nem, q; innocens dñs tantum dolorem et labore
tui gratia subire voluit. Atq; hec de prima
parte de his scz que immolationē precedebant.

Secunda pars de ipsa immola-
tione actuali.

Veteris instrumenti sacerdos, victimā immo-
landam altari superimponebat. Proinde
videndum est de altari quid sit in hac immola-
tione: posteaq; predictum iam est, quid sacerdos
quid victima, puta idem Christus.

Hom. 32. nouum est, ut autor est C H R I S O S T O.
in homelia de cruce et latrone. Nouum inquit
altare constitutum est, quia sacrificium nouum
atq; omnibus inopinatum, nam ipse et sacri-
cium fuerat et sacerdos: sacrificium secundum
carnem, sacerdos secundum spūm sanctitatis
Nec mediocre discrimē inter altare nouum et
veteris legis extitit, sicut em̄ veteris testamēti
sacerdotium erat corporale, et corporali vtēs or-
namento, domo et sacrificiis, nec adferebat mū-

diciem nisi externam , et ut summatim dicatur
omnia carnalia ibi erant, ita etiam et altare.
Nouum autem sacerdotium quam internum et spiritu-
ale est, etiam sibi respondentem spualem habuit
ornatum, domum, sacrificia, et remissionem. Non
enim clericis et geminis auroue, summus pontifex
noster Christus, dum sacerdotio suo fungens se
ipsum offerebat in cruce, ornabatur, sed amore
incomparabili erga patrem et homines estua-
bat. Ornabatur ille sapientia, tolleratia, obe-
dientia, omniumque aliarum virtutum yniuersi-
tate: que quidem ornamenta, quia carnalia et
crassa non erant, oculis carneis ab animalibus
homimib[us] non videbantur, sed ab his tantum
modo qui paterni spiritus arrabone insigniti
fuerunt. Offerebat etiam non byrcos aut vi-
tulos, aniculas vel panem, more Aaron: Nobis
autem utique aliquid obtulit, corpus scilicet et sanguinem
proprium, eaque spiritualiter seu per ipsum
sanctum, ut dicit Paulus. Qui per spiritum Hebrei. 9
sanctum ipsum obtulit. Quanquam enim Christi
caro et sanguis videbantur sicut et alię res cor-
porales, non videbantur tamen esse sacrificium, ne
que cernebatur illa Christus offerre, sicut vide-
batur Aaron, quando sacrificium faciebat: cu-
ius victimae non solum res corporales erant, ve
vituli, byrci, verum etiam videbatur id quod
ille offerebat per quod dominus victimae erant, Cor-
poraliter enim et visibiliter ea sacrificabantur p[ro]p[ter]ignem.
At Christus semetipsum obtulit patri
ipso cordis affectu, quam rem nemo videbat ho-
minum, tametsi multi morientem viderent.
Quamuis igitur res quedam externe et visibili-

les existerent corpus & sanguis dñi, sacrificia
tñ spūale fuerūt, eo q̄ spū dñi cōsecreta essent.

Consimiliter templum tabernaculumq; pō-
tificis nostri spūale erat, nimirum ccelum vel
aspectus dei: in eo q̄ tota mente in ccelum ad
deum prospiceret. In cruce em̄ pendens ac se se-
offerens in nullo templo erat, sed in conspectu
patris tantum eterni in templo cernebatur.

CIn hunc quoq; modum & crux eius se habu-
it, altaris em̄ spiritualis habuit rationem: pa-
tientem quidem multi videbant in cruce, pa-
tri aut̄ soli cognitum altare fuisse crucem illam
in qua suffixus pendebat filius eius.

CSed & fructus utilitasq; sacrificij illi⁹ spi-
ritualis erat, peccatorum sc̄z cōdemnatō & no-
stra iustificatio.

CHuius ergo hostię spiritualem prosequens
immolationem atq; in crucis ara super impos-
itionem ita narrat Euangelista.

Luce.23. Et postquam venerunt in locum qui vo-
catur Caluarie ibi cruciferunt eum.

Figura **C**Typice id, umbrasq; veteri p̄figuratum est
implet, serpente olim eneo, in altum suspenso, sine ve-
neni mortiferi contagione, infectos vēneno ser-
pentium insipientes se sanante.

**R̄ntatio
in missa.** **C**Hanc confitio[n]ē Christi in cruce, designat
sacerdos in sacrificio missę elenando calicē, addo-
randum populo pro sui contento.

meditatio **N**ostrum erit contemplādo diligēter medi-
tari, hostię nostrę immolatę superimpos-
tiōem altari crucis. Nam utiq; reuera admirā

bile est (inter cetera que narrant esse facta euā-
gelistę) q̄ tanti hominis crucifixio solum nar-
ratur facta, modus autē et series illius ab omnib⁹
preremittitur Euāgelistis: quouis secluso du-
bio, spūl sancto ita ordinatē atq; volente, vt scz
meditandi, altiusq; hęc ipsa peruestigandi, am-
plior ad deuotionis cumulum relinquaſ mate-
ria. Proinde perquiramus cōtemplādo cru-
cifixionis illius horrendę modum: Aduertam⁹
q̄ quomō dño iam existētē in crucifixiōis area
monte scz Caluarie, dum crux illi pararetur,
nouę interim illusiones ingererentur, quid ad
hęc responderet, Euāgliste subtilet̄: narrant
mibilominus prophetę in persona ipsius, que etiā
Ecclesia die hodierna cōmemorat cantando la-
mentabili voce. Popule meus quid feci tibi, Michēe
aut in quo molestus fui tibi responde mibi: q̄a
eduixi te de terra Egypci, et de domo seruitutis
liberaui te. Addit rāndem istis Ecclesia: para-
sti crucem saluatori tuo. Parauit autē crucem
infelix Judeus, vt nudum dñm in area cum li-
gno a terra eleuaret. Huius itaq; expolia-
tionis memores esse tenemur, quā propter nos,
virtutibus (que rationem vestium animę ha-
bent) spoliatos, id factū est. Unde narrat Ioā.
6.

Milites cum crucifixissent eum acceperūt Joan. 19.
vestimenta eius / et fecerunt quatuor par-
tes vnicuiq; partem et tunicam.

Hanc vestimenti expoliationem ingentem
efecisse dolorem dño, quis dubitauit. Adhēse-
rat nanq; vestis illa carni sacratissimę, et flagel-
lorum vulneribus, vnde dum violenter detra-

H̄eretur rēnouantur vulnēra manabant vndiq̄
q̄ ex toto corpore riui sanguinis. M̄itissimus
insuper d̄ns astabat iam iā crucifigendus ex-
coriato similis, dolorem prioris vulnerationis
maiorem persentiens. Auxit p̄t̄rēa h̄ec
repentina detractio dolorem, p̄pter spinec coro-
ne pariter cum vestimento depositionē per ca-
put nanc̄ vestis haud quac̄ exui poterat sine
spinec coronē depositione.

Medita. C̄ uenit idēo nobis meditādum, quō spinarū
aculei, forti impetu sacro infixi capiti extrahē-
bantur, imponebanturq̄ rursum non sine gra-
uissima doloris acerbitate.

C̄ dentis nostrę oculis inspiciamus violen-
tam & impetuosam dñici dorsi cruci impositio-
nem, adeo ut capit̄ sacri spinea corona exin-
de fortius profundiusq; in caput sacrum aculeos
ageret suos.

C̄ Contemplēmur item totius corporec cōpa-
ginis ad ligni mensuram extensionem. Dein-
de seorsum manum & pedum clavis perfoſſio-
nem, & quidē talibus, qui propter sui grossi-
tēm & hebetudinem ad vñū mallei impulsū
penetrare non valebant.

C̄ Uideamus totius corporis extensionē m̄ltio
violentissimam, vt omnes nerui & ossa dinume-
rari possint. Quisq; apud se reputet inter-
na pietate, tenerrimi innocētissimiq; ac immo-
culati corporis illius confessionem, laceratiōm
& extensionem. Attendet in illo illud completū
D̄ vos omnes qui transitis per viam, attenda-
te & videte si est dolor sicut dolor meus. Qui
quidem sic extensus in ligno iacuit in terra.

Et quamvis nemo nostrum ignoret, quid utilitatis et fructus toti terrarum orbi illa contulerit passio, simul tamen etiam noscitur propter nos cum talia pati. Proinde dignum est hec ipsa nos meditari, ut que propter nos facta esse non ignoramus. Dicamusque cum virgine, verba Ecclesie sancte, ad crucem. Flecte ramos arbor alta tensa laxa viscera, (hoc est extento super te corpori saueas) Et rigor lentescat ille i. naturalis tua durities mitescat, quem dedit naturitas: ut superni membra regis, mitti tendas stipite, i. non tam crudeli sed fauorabili stipite extendas, qui eum in te suffixus pendet rex regum est. **Dic er. 2. reg. 24.**
go cum Davide. In me conuertatur manus tua
Ego sum qui peccavi, iste quid fecit.

Ita quidem tunc dicere potuimus, verum tamen cum ille pati sic voluit, non licet nobis id nolle, sed summa cum gratitudine extensio hec penalis nobis excipienda est, gratias suae agendo manifestati, qui ultra precedentia mala, crudeliter etiam hanc extensionem perferre voluit. Crudelem itaque hanc extensionem in cruce iacentem domini super terram, Ecclesia fidelibus hodie representando ob oculos ponit crucifixi symbolum osculandum et venerandum exhibens. Et ob id osculaturus quisque fidelis, mediteret dolorosam ignominiosamque domini in cruce iacentis huiusmodi extensionem, antequam in aera cum ligno elevatus esset.

Cum tandem mediteatur mes deuota, a terra salutiferi illius vexilli in altum erectionem. Perpendat violentam ipsius in terram vel per tre cavernam demissionem, adeo ut totius cor-

Potis vulnera, ex violēta ponderis illius in pē-
ram deiectione verius q̄d demissione, dilatari
ampliariq̄z ac rumpi inciperent, vberimumq̄z
reddere sanguinem. Non dubium est, ingentē
z consulum quendam clamorem ibi excitatum
fuisse, dum p̄ gaudio alij riderent, alij flerent
p̄ dolore. Nam astabant huic spectaculo z a-
mici qui dolebant, z inimici qui gaudebant.

Conspiciat iam nunc mens fidelis, pontifi-
cem altario assistentem, Contempletur agnum
altari superimpositum, vt m̄di deleat peccata.

Responsio. **C**Hanc extensionem crudelissimam, triumq̄
in missa. horarum passionē Christi in cruce, refert atq̄
signat sacerdos, per extensionem manū in for-
mam crucis post consecrati calicis eleuationē.

Tlati nunc in tertia principali parte, cō-
comitantia immolationē seu coniuncta immo-
lationi agni nostri videre libet. Hęc aut
ipa sunt verba Christi pēdenī in cruce.

Octia sacerdos officiū est non tantum sacri-
ficare, seu pro populo sacrificium facere vel
offerre deo, sed etiam quę dei sunt populo tra-
dere. Fecit z hoc ipsum sacerdos noster Christus
Jesus, disputando in synagogis Iudeorum, die
bus sacris docens in templo populum, nec in
templo solum, sed etiam in locis alijs, sequente
eum tanq̄z verum doctorem turba frequentissi-
ma, siue ad loca inulta se reciperet, siue in lo-
cis cultis ageret ybi docebat z crudiebat popu-

lum. Nec desit docere usq; ad horam etiā mortis suę. En positus ianu in extremis vitę volēs relinquere mundum asperrima mortis via, vo-
lit pariter positus in altari crucis sermonem facere salutarem & cōpendiosum, quo arctius memorię mēris nostrę imprimi possit. Et ob id nostrū est summa attentione ea aduertere quę
Ehristus Iesus, iamiam hinc migraturus nos edocuit, ut pote saluti nostrę pñcessaria.

CAssistere curemus cruci ipsius cum Maria matre eius & Joanne ad hūc sermonem audiēdum. Ue eū nobis si relicto eo solo in cruce, eū Petro fugiemus. Aut si pñsentes fuerimus, si illudere ei cum Iudeis non cessauerimus, aut crucifigere ipsum cum milibus non terrea-
mur.

P R I M V M itaq; verbum sacerdotis no-
seri in cruce fuit, perfectę & summę charitatis.
Postq; eū crucifixissent dñm, illudebant ei va-
ria hominum genera, Illudebant nempe ipsi
milites, cum diuiserunt vestimenta eius. Et Joan. 19
quia ut dicit Joannes Erat tunica inconsu-
tilis desuper contexta per totum. Dixerūt
ergo ad iuicem/ non scindamus eam sed
sortiamur de illa cuius sit.

Facta fuit hęc sors atq; diuisio ad illusionem
Ehrsti atq; contemptū vestimentorum eius.
Tancq; dicerēt, arrogabas tibi regiam digni-
tatem, en tua nuncomnia partimur bona, & tā-
quam alicuius magnę forent importantię mit-
timus pro eis sortem. Pretereuntes etiam
qui forte ad diem solennem cōueniebant, proue-
dicit Matheus,

Mat.27. **P**riereuntes blasphemabant eum mo-
uentes capita sua et dicebant vach qui de-
struis templū dei/et in triduo reedificas il-
lud/salua temetipsum/si filius dei es descē-
de de cruce perinde arq dicerent , melius est
dolorem si potes propulsare, quam eum siffer-
re. **C**onsimiliter et principes sacerdotū il-
ludētes cum scribis et senioribus dicebant
Alios saluos fecit/seipsum non potest salo-
uum facere hoc est, haud verum esse probatur
quod fama vulgi adferebat de eo , alios ipsum
saluti restituere, cum nunc sibi ipsi salutē neqe
conferre. **S**i rex Israel est/ descendat nūe
de cruce et credemus ei / **C**onfidit in Deo
liberet eum nūne si vult/dixit em̄ quia fili-
us dei sum hoc est prompte ⁊ faciliter sui libe-
rationem a patre cuius se iactitat filium impe-
trabit, non em̄ solet iusta denegare filio pat̄ que-
amat. At p̄fissimus dñs tantis expositus irri-
sionibus, afflictiq ⁊ supra modum atritus pe-
nis,nō irritatus dixit Pater dimitte illis nō
em̄ sciunt quid faciunt **M**ale quidem agūt
extra omnem cōtrouersiam , iusteq ob hoc pu-
niendi venirent. **V**erumt̄ ego propter pecca-
tores saluandos nō perdendos veni, maiestati
tuę pro eis satisfacio. **D**imitte ergo illis, nam
te inuoco vt patrem pium nō vt iustū iudicem

Co verbum miserationis admirande,inex-
plicabilis ineffabilisq erga nos Christi chari-

tatis, tum quia pro suis tortoribus ipsum cruci
figentibus orauerit, tum quia hoc ipsum cum heb. 3.
lachrimis et valido clamore gerit.

Qualis est hic attende o Christiane homo, qui
in omnibus suis pressuris, ne semel quidem os
aperuit, ut aut querele, aut excusationis, aut
cominationis, aut maledictionis verbum pro-
ferret aduersus inimicos, sed nouę bñdictionis
verbum, quale a seculo non est auditum, super
inimicos effudit. Non attendebat iniuriam su-
am, non peccatum, compatitur potius ipsis a q-
bus patitur, et magna clamat pietate dicens.
Pater dimitte illis.

Cocuit nos hoc verbo erga hostes doctrina
nostros perfectam habere charitatē, ut nostray
iniuriarum simus immemores: non expectan-
dam vindictam, sed pro eis orandum et interce-
dendum. Debet profecto ad hoc verbū cor
emolliri nostrum, ut debita debitoribus ex
corde dimittamus, quo tandem secure dicere po-
terimus. O Christe, En ego tuę maiestatis
adorator, non interfector corporis tui, non irri-
sor sed venerator mortis tuę. Interpellet p me-
tus humanissima benignitas, commendet me
patri indicibilis tua erga me pietas. Dic p q̄s
sime dñe. Pater ignosce illi.

S E C V N D V M verbum fuit liberalis
promissionis. Cum em latro crucis socius ad
dextram illius pendens correpto et reprehenso
de stulta blasphemia socio sceleris, cōuersus ad
dominum ait. Dñe memento mei cum ve Luce 23.
nbris in regnum suum Et mox p h̄c verba

**Dixit illi Jesus / Amen dico tibi / hodie
me cum eris in paradiſo.** Habemus hoc lo-
Chriſo. co admirationis, immo maximi stuporis copio
hōme. 33 ſam materiam, iam ex parte latronis quam ex
de cruce parte Chriſti. Ex parte quidem latronis, mi-
rabilis fidei magnitudo.

Gene. 15 Credidit Abraam deo, s3 de cœlo loquenti.

Eſiae. 6. Credidit Eſaias, ſed ſedenti ſuper ſolium exel-

Ezecl. 10 ſum et eleuatum. Credidit Ezechiel, ſed ei-

Ezod. 3. quem ſuper Cherubin in gloria contemplatus
ſuerat. Credidit Moſes, ſed vidit rubrum ar-

dētem ſine combustionē. Iste autē credidit mo-
rientem videns in ligno crucis. Magna ita
qz fidē habuit, dum hunc quem damnationis
ſocium vidit, et ab etinibus irriſum, regna-
turū tñ ſuper mortuos poſt hāc vitam nō dubi-
tauit.

In ſuper habuit et ſpem, adiutum in
regnum Chriſti expoſtendo. Habuit et cha-
ritatem veram, ex qua ſocium pœnæ proximū-
qz, ſub tempore pœnitentię redarguebat dices.

Neqz tu times deum tanqz dicat, homines
non timuisti latrocinia exercēdo, ppter que nūc
affixus es cruci. Sed et nunc nec deum reuereret
quem vel hoc tpe maxime timere te decet.

et in eadem damnatione es ſez mortis. Et
nos quidem iuste nam digna factis recipi-
mus. hic vero nihil mali gessit. Coſidera la-
tronis diuius magnam fidei constantiam et ani-
mositatem, et confessionis innocentię Chriſti ſe-
curitatem, diſcipulorum confessionem ſuperātē
yt que illi palam de Chriſto ob incertum proſi-
teri non auderent, hic pfeſſus eſt ob oculos om-
nium eius innocentiam.

Ex parte Christi insuper est quod miremur
quia scz non contempsit eius confessionem et te-
stimoniū, item excusationem et postulationē,
Atqz insuper plura illi promisit q̄ ille petijt: fa-
cit aut hoc dñs interposito iuramenti sui soli-
to verbo dicens. Amen dico tibi, hodie meū
eris in paradiſo.

Docemur ex hoc verbo, maxime consolatio doctrina-
nis, perfectam habere fiduciā in Christo pr̄sus
omni desperatione relegata, dum latroni qui
nihil vñqz boni in vita gessit, sub tam breui tē-
poris penitentię periculo, paradiſum promisit
Et reuera hoc ipsum et hodie quotidieqz Chri-
stus exhibet: qui em̄ errata sua deuote et fideli-
ter confessus fuerit dño, mox cum eodem para-
diſum ingreditur, nunc pñti sub tempore per-
aram gratię, taudem post mortem per coronam
glorię. Esse aut̄ homo mortalis in paradiſo di-
citur, hoc est in quadam voluptate et requie, pa-
securitatem conientię: ait nanqz sapiens, se-
cura mēs quasi iuge conuiuum.

T E R T I U M Verbum erat maternę cō-
mendationis quo matrem discipulo Ioāni tūc
astanti comendauit, scribit nanqz Joannes.

Stabat autem iuxta crucem mater eius **Joan. 19**
et soror matris eius **Maria Cleophe** / et
Maria Magdalene videns aut̄ dñs mce-
stissimam matrem assistentem sibi, vehementi
dolore affictam, ut pote cuius animam gladius
doloris tunc pertransiit, iuxta Simeonis va-
ticinum. Nempe ea quę Christus sustinuit in **Lucez.**
corpoſe ipsa pacienter in animo perpells est, nā

Luce. 2. si dolens querebat hunc filium perditum, multo sane nunc validius dolore sauciata constat dum cerneret illum in tormentis et maximis constitutum peccatis ac ludibriis. Huius ergo rei non ignarus pessimus dominus, plurimum ei constolando, tutorem illi, et consolatorem prouidere dignatur, inspiciendo eam oculis iam moribundis et sanguine consperso humefactis, dicens
Mulier ecce filius tuus Q d. ego tibi semper subditus eram, seruiebam tibi, consolationem prestatbam. Nunc autem te deserco, carebis iam meo ministerio et defensione. Igitur hunc quem precepiteris diligere, tibi trado pro me in custode, et filium et famulum, per cuius presentiam in mea consolaberis absentia: accede secure ad eum.
Dilige eum pari affectu, atque si esset unicus filius tuus Deinde dicit discipulo Ecce mater tua Reverentiam et obsequium prestatabis illi, sicut assolet bonus filius exhibere matri.

doctrina **C**In hoc facto suo docet et erudit nos dominus, parentes nostros debere prosequi digno honore eorumque vitę et promissionis curam habere, nec eos quoquo pacto negligendos esse, etiam si magne nobis et intollerabiles immincent erunt nam optimus ille est, qui non in tranquilitate solum et copia rerum, sed qui vel in tempestate et egestate constitutus, mandatorum dei haud obliuiscitur.

**Alia do-
ctrina.** **C**Insuper in his Christi factis, aduertendum Christum morientem sic suum disposuisse testamentum, quod de omnibus quem habuit, nihil sibi dereliquit. Distribuit enim cuique pro statu et con-

ditione sua quęque per eum habita: Quando-
quidem ea quę habuit temporalia, tatiqz vilio-
ra abiectionaꝝ iāpridē cōmiserat Iude. Suoꝝ
zelatori Perro ecclesiam. Patri discipu-
los. Crucifixoribus corpus. Militibus
vestes. Parroni p̄c̄nitenti paradisum. In-
fernū vero blasphemō imp̄c̄nitenti.

Reliquum habens matrem ⁊ spiritum suum,
illam Joanni, hunc vero patri cōmendauit.

Cōscriptis per hęc normam recte migrādi
ex hoc mundo ēhristiano homini, Quatinus
ēhristo imitatus, testamentaliter omnibus or-
dinatis atqz distributis, locum rixis, ⁊ occasio-
nem rapinis p̄cipiat, sicqz nudus, singulis re-
nuncians, nudū ex hoc mūndo ēhruim sequatur.

Q V A R T V M Verbum fuit magnę a-
cerbitatis quo se supra modum ⁊ vehementē af-
lictum ēhristus declarauit, dicens.

Heli heli lama sabatani / hoc est / Deus
meus / Deus meus / vt quid dereliquisti me
Id est, cur tam acerbis me exposuisti cruciatibꝝ
Hoc tñ verbum, nemo putet ēhristum in per-
sona diuinitatis, sed in forma humanitatis p-
tulisse. Diuinitas em̄ exp̄s omnis p̄enalita. Simili-
tis existit. Cidemus namqz in rebus creatis tudo pul-
ita euenire, vt alterum sine altero patiatur vt chra.
Sole, radijs ⁊ splendorc suis lignum illustrāte
lignum tale sectioni ⁊ destructioni subiciū esse
si securis admoueat, atqui constat Solem ⁊
suos radios esse illesos ⁊ impassibiles: multo id
validius in verbo existere diuino credendū est.
secundum ypostasim vnitam carni. Sola igitur
pertulit passionem caro seu humanitas, ex cuiꝝ

L

conditione loquitur dñs p̄cēne exprimēns grā
uitatem.

doctrina ¶ Instruimur hoc verbo dñico, ad dominum
in nostris recurrere necessitatib⁹, nostram illi
desolationem exponendo, suęq; maiestati sup-
plicando, vt tribulationem nostrā respicere di-
gnetur, ⁊ secundum voluntatem suam exhibi-
to nobis superandi ac pacienter ferēdi auxilio
in bonum salutis finē dirigere, vt sorti ⁊ equo
dicamus animo, fiat voluntas tua.

Joan. 19. QUINTVM verbum erat desiderij cordia-
lis, cū dixit Satio In quo expressit ingens no-
stre salutis desiderium. De hoc Joannes nar-
rat dicens. Postea sciens Jesus quia omnia
consumata sunt/ ut consumaretur scriptu-
ra dicit/ Sicio Nam quę lex ⁊ ppbhetę de eo
dixerunt consumata erant, ita vt ⁊ illud con-
sumaretur quod complendum adhuc restabat,
nempe quod David olim predixerat dicens.

p. 68. Et dederunt in escam meam fel, ⁊ in siti mea
potauerunt me acero. Dicens igitur sitio, hoc
innuit, q d. hoc solum ex scripturis perficiend⁹
restat, perficite Davidis varicinium de pota-
tione ⁊ siti. Expressit quidem hoc dicto dñs
⁊ sitim naturalem corporis, quam tunc patie-
batur, sed multo magis sitim ⁊ desiderium no-
stre salutis quam ipse parabat.

doctrina ¶ Erudit nos hoc verbo, quanto desiderio sa-
lutem nostram sitire nos attrineat. Nam ultra
cetera quęcunq; bona tempalia, nihil eque no-
bis expectendum venit, quam salus animarum
nostrarum; sed neq; solum nostrarum verum

eniam salus proximorū nostrorū, hāc vltra quę
uis temporalia lucra et commoda maiorī curę
nobis esse habendam.

Vas autem erat positum acetō plenum. Joan. 19.
Illi autem spongiam plenam acetō Iso-
po circumponentes obtulerunt ori eius.

Aduertamus qualem refectionē, post rot exan-
tlatos labores Christus habuit. Perpendam⁹
quale poculum valedictionis iam iam ex hoc
mūndo migraturo regi celorum scelerati exhibe-
bent. Laborauit strenue et fortiter adeo ut in-
star teste areceret virtus eius. Attamen dum
sitibundus refectionis peteret poculum, filii Isa-
chane aceti et sellis illi obtulerūt amaritudinē
S E X T V M Verbum fuerat scripturarū
consumationis, ait Joannes.

Cum ergo accepisset Jesus acetum dixit. Joan. 19.
Consumatum est hoc est, ad calcem et finem
suum perductum est, quicquid uspiam scriptū
fuit de me. Consumatum finitumque est paternū
imperium. Consumatum est filiale obsequiū
seu mea obedientia, qua patri extiti obediens
usq; ad mortem. Consumatum est humanę re-
demptionis mysterium. Consumatum deniq;
que est et patrum desiderium.

Docuit hoc verbo dñs inchoatam p̄cēnitēti doctrinā
tiam perficere: omnia opera ad perfectionem
debitam perducere: vitam debito fine termi-
nare. Nemo enim ignorat, mercedem non ad in-
choationem, sed ad consumatiōem usq; operis
conferri solere, nec denarius incipientibus sed
enientibus numeratur. Sic nec corona iniciā. Mat. 20.

tibus cursum tantummodo, sed illis qui ad metā
J. Lc. 9. perueniunt, brauij conceditur experiti gloria.
S E P T I M V M Verbum & finale fuit sū
mē deuotionis, in quo etiam includebatur eius
Luce 23. oblatio cum dixit clamaus voce magna
pater/ in manus tuas commendō spiritū
meum. Ultimum hoc verbum protulit domi-
nus, ex magno deuotiois feruore, simile est atqz
diceret. Pater omnipotens, tua voluntate de-
scendi in mundum, ut offerrem sacrificiū ad pla-
candum iram tuam aduersus homines, opus
ad quod me misisti impleui, Ecce offero tuę ma-
iestati non hyrcos, non vitulos, sed meipsum.
Suscipe igitur sancte pater, me dilectum filium
tuum, tibi in sacrificium immolatum, pro sa-
lute humani generis & remissione peccatorum.
Esto amore mei de cetero placabilis generi hu-
mano, pro quo meam tibi vitam pono & offero
Ideo iam nunc functus officio meo, Angelus
tui alti consilij, in manus tuas commendo spūm
meum: atqz ita in obedientię signum, ut dicit
Ioannes, inclinavit caput.

Joan. 19 Et inclinato capite fradidit spiritum.

doctrina **C**icut Christus in agone, seu angustia mor-
tis sua constitutus clamauit ad patrem, ita con-
similiter, tanqz bonus magister & pastor, pios
exemplo sui docuit, quid agere debeamus posi-
ti in temptationibus, & spiritualitatem in agone mor-
tis: quia quamuis semper teneamur auxilium
nostrum & spem firmam in deū ponere, eumqz
invocare, quo intēdat in adiutorium nostrum,
maxime tñ in agone. Cum quia tunc suprema

et finalis necessitas est, cum quia hostis nostre
capitalis maior importunitas, virtutem nostram
eo sub tempore debilitatem, varijs fraudibus
suffocare studet, sciensque post victoriam tunc in
eum obtentam, nullumque amplius se ius habet
re posse ad nos decipiendos vel possidendos.

Concilio etiam Christus, quod si ita animas no-
stras in amore et deuotione ad deum sponte exer-
entes, iuxta eius beneplacitum commendauerimus
extincit fiduciam spemque firmam in ipso habere
debemus, quod diuina sua virtute, non modo ab
incursu demonum per ipsum liberabimur, sed
etiam certos nos esse decet, quoniam quidem maius
donare dignatus est nobis (filium scilicet suum unigenitum sibi equalem) in redemptionem no-
stram, donare dignabitur et minus scilicet visionem
suam beatificam: non sic quod nos ipsam me-
ruerimus, sed ipsa passio filii sui, pro nobis ex
infinita charitate traditi et oblati, quia ipse voluit
Conos itaque, pro quibus seipsum agnus no-
ster immaculatus et sacerdos in eternum, offerre
non est designatus redemitque, et ad vitam sua
morte perduxit, per gratiam de tanto ineffabili be-
neficio, ex intimo corde agamus eidem gratias
dicentes in memoriam mortis sue. **P**ro nō

CAnteque autem dicetur de his quae conse-
cuta sunt illam nostram agni oblationem, videbis
mus iam dictorum in missa representationem.
CUnde sciendum quod sacerdos peracta eleua-
tione calicis, et dispositione facta, insuper exten-
sione manuum, prosequendo verba canonis, qui
bus comprehendat sacrificium suum, plura signa

Egestus reddere seū facere solet: non ad conse-
crandum vel benedicendum, quia Christus q-
bebie, 7. est presens in sacramento, est incomparabiliter
maior sacerdote, sine ulla autē contradictione:
quod minus est a meliore bñdicit. Facit tñ ea
omnia ad representandum dñicę passionis hy-
storię, ita vcz, q- sicut signa ante consecratio-
nem referunt ea que Christus ante crucē pertu-
lit, ita que consequuntur consecrationem, rep-
sentant ea que in cruce Christus pati voluit.

Itaqz dum illam partem canonis dicit, Oſce-
rimus preclarę maiestati tuę de tuis donis ac
datis, facit quinqz crucēs, dicens, hostiam pu-
ram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam
panem sanctum vitę eternę & calicem salutis
ppetuę. Deinde iunctis manibus inclinat
se dicens, supra que propicio ac sereno vultu.
Oſculaturqz altare, dicens, Ex hac altaris p-

Quinqz ticipatione. Quinqz crucēs factę continue
vulnera quinqz maiora vulnera representant, que domi-
signant. nus in cruce extensus suscepit, in manibus pe-
dibus & latere.

Inclina- **C** Inclinatio humilis iunctis manibus, re-
tio capi⁹ presentat, q- Jesus pendens in cruce, conclau-
Christi tis manibus, morti apprians, non habens ubi
signatur reclinaret caput, pr̄ spincę coronę grauitate
doloribus grauatū, cœpit illud versus pectus

Divisio inclinare. Post hoc facit tres crucēs, vnam
sanguinis super speciem panis, dices sacrosancti filii tu⁹
a corpore corpus. Aliam super calicem dicēs, & sangu-
cū titulo nem sumpserimus. Tertiām ante se dicēs, omni
signant. benedictione. Primi due signant q- corpore
Christi in maximis doloribus constituto, say-

Quinqueq; extracto & separato, totū corpus aruit
quidem totaliter effuso, finale verbū protulit
clamans, Pater in manus tuas tec. Ubi etiam
sex precedentia Christi verba sunt meditanda
Tertia vero crux ante se facta, signat titulum
cruci suprapositum. Jesus Nazarē rex Iudeorū.

CTandem fit silentium sub mortuorū memo- Mors
Christi
ria, per quam representat̄ Christi mortui corp⁹
in cruce pependisse, animamq; eius in silentio & descen-
ad limbum patrum descendisse. Unde tanc sus ani-
meditandus est dolor ille, quem habuit Christi meus eius
sus, dum ageret animam. Et quamvis sponte ad limbz
& volens illam poneret, utpote quam in sua ha designat̄
bebat potestate, quod cuilibet alteri denegat̄ Docrina
est, ita scz ut pro voluntate sua emitteret ani-
mam, nisi illi qui est autor animarum id cōque-
niebat. nihilominus tñ cum magno dolore
exiuit bñdicta eius anima, optabat em̄ natura
liter incolere corpus seu permanere in eo, non
minus qđ anima cuiuscunq; alterius, & preser-
tim quia in nullo impediebat ab eo, qm̄ perse-
cte fruebatur deo: ppter hoc illius doloris tunc
memoria habēda est. Ordinum insuper est
sub eo tempore, ex toto corde, quatenus dñs re-
cordatione descensus huius ad inferos, dignet
liberare animas de purgatorio, sicut pro illo te-
pore Christi anima diuinitati verbi coniuncta,
liberauit animas de limbo.

CTertia pars principalis de consequen-
tibus oblationem.

CAbsoluto ministerio oblationis, legalis sa-

Ezeb. 44. sacerdos gratias deo fundebat. **Moxq; vestig;**
bus sacris se exuebat iuxta illud, Sacerdotes
cum ingrediuntur portas atrij interioris, ve-
stibus lineis induentur. Cumq; egrediēt atrij
exterius ad populum, exuent se vestimentis su-
is in quibus ministrauerunt, et vestient se vesti-
mentis alijs. Inducbat se sacerdos legalis p-
rijs vescibus. Dabat populo expectantii mun-
benedictionis, tandem in domum remigrabat
suam. Hanc modo in hoc noui testamenti sacri-
ficio, consecutæ sunt gratiarūactiōes, et effect^o
oblationis Christi mox apparuerunt: mortuo

Mat. 27. siquidem dño multa signa ut Matheus nar-
rat facta sunt: nam **Et velum templi scis-**
sum est in duas partes / Terra mota est/
et petre scisse sunt/ et monumenta apta sūt
illorum scz qui ex speciali gratia cum Christo
post hoc surrexerunt. Lenturio ergo viso terre
motu et alijs signis, presertim q; clamans expi-
rasset, percultus timore cum his qui cū eo erant
dixit. Vere filius Dei erat iste Per quod
glorificauit deum, considerans vocē illam ma-
gnam non potuisse reddi ab homine puro mor-
ti vicino. Ideo ex his signis, et spontanea spi-
ritus emissiōe cum clamore valido, conclusit, q;
ille qui sic clamans expirasset, deus esset. Non
solum aut Lenturio, sed ut dicit Lucas.

Luce. 23. **Et omnis turba eorum/ qui simul aderant**
ad spectaculum istud/ et videbant que sic-
bant/ percutientes pectora sua reuerterebāt.
En video effectus Christi passionis illico post
ipsius mortem consecutos.

Deinde et lateris perfoſſio et apertio facta est.
Uidentes enim Iudei varia signa fieri, et quod multi
conuerterentur timentes ſeditionem et tumultu-
rum populi contra ſe fieri, ſicut Athenis acci-
diſſe legimus, Socrate optimo viro intercepto,
cuins mortem, communis virtus fuit populus.

Tum quia etiam in vicino erat sabbatum Pas-
che, ut dicit Joannes.

Erat enim magnus dies ille Sabbati   Joan. 19.
ad quem concurrebat solenitas Pasche, Ideo
rogauerunt Pilatum ut frangerentur eo-
rum crura et tollerentur sciz ex ligno. Et
quamvis preſidi apponcerent reverentiam sole-
nitatemque sabbati, et legem illam. Non per- deut. 21
manebit cadaver in ligno, in corde tamen magna
tenebant maticia. Uidebat enim a dextris Chri-
ſti crucifixum latronem ad Christum conuertum
pariterque multos alios, qui percutientes pecto-
ra reuertebantur dolemes de facto. Insuper
quia forte audiuerunt muſitantem vulgum con-
tra maiores, ut ergo tumultus et ſeditionis om-
nis tolleretur materia, rogaruerunt Pilatum et c.

Venerunt ergo milites et primi quidem
fregerunt crura et alterius qui crucifixus
est cum eo ad Iesum autem cum venissent
ut viderent eum iam mortuum non fre-
gerunt eius crura.

Nam crurium confractio fiebat non ad aliud
nisi ut depositi de cruce vivere non poffent.
Neque etiam sine diuina prouidetia factum est, quod
Christi crura non sunt violata nempe propter

Exod. 12. typum iustagno Paschalt adumbratū, de quo scriptum est. Os non comminuetis ex eo, alio- qui quomodo patentibus percussissent cruribꝫ, qui cordi intra corpus latenti et abscondito, no- pepercerunt, rimantes, ira lancea claustra il- lius, vnde dicit Joannes.

Joan. 12. Sed unus militum lancea latus eius a- peruit, ut de morte eius certior redderetur.
Et continuo exiuit sanguis et aqua.

C Typici agni ossa non cōminuebantur, ad vēnotandum q̄ fortitudo veri agni atq; incon- taminati, nullo modo per passionem erat infir- manda. Moliebantur siquidem istud Judei morte turpissima ipsum condemnantes ne vn- quam memoria eius habeatur. In contrarium tñ reducta est mors ipsius, quia hoc ipso crucis mysterio doctrina eius corroborata est.

C Motanter autem dicit euangelista: Aperuit non dicit vulnerauit aut percussit, ad significā dum, q̄ in latere Christi ostium vitę pandere- tur. vnde omnia Ecclesię sacramenta nobis p- fluxerunt, quo ad virtutem ducendi ad vitā eter- nam, Ideo licet ante eius passionem erant ali- qua instituta, vt baptismus (p)out discipuli Jo- hānis baptiste de Christo dixerunt. Rabi qui erat tecum trans Jordānē baptisat, et omnes veniunt ad eum) non ramen habuit illam vir- tutem, vt eo suscepto ianua cœli suscipienti pa- teret, nisi post passionem Christi, cum premium solutum est: sanguis es̄ ille signabat perfectā redēptionem, et aqua emundationem.

Joan. 3.

Aliud consequens fuit tumulatio
vbi dignum admiratione cernitur, q̄ statim p̄
ignominiosam mortem, habere voluit sepultu-
ram honorabilem & gloriosam, ita q̄ maior fuit
sibi reverentia exhibita mortuo quam viuo.

Hoc quidem ita fieri decebat, quia passibilita-
tem & humilitatem suscepereat propter nostram
redemptionem, ideo ipsa redemptione & morte
eius facta, delquerunt cessare illa, & ea que seq-
uantur quodam modo ad resurrectionem per-
tinere gloriosam. Honor autem sepulture patet

P R I M O Ex parte sepelientium, qui erāt
personae magnae & nobiles. Joseph nobilis de Mar. 15.
curio, i senator qui audacter introiuit ad
Pilatum et petiit corpus Iesu. Nec non
Nicodemus phariseus princeps Iudeorum Joan. 19.
qui venerat ad Iesum nocte primum/ se- Joan. 3.
rens mixturam mirrhe et aloes quasi lis-
bras centum.

S E C V N D O Ex modo sepeliendi, quia
corpus illud aromatibus ipsius Nicodemi co-
ditum fuit, Et sindone munda Joseph inuoluitu Mar. 15.

T E R T I O Ex parte loci, quia ut scribit
Matheus.

Accipio corpore Joseph inuoluit illud in Mat. 27.
sindone munda/ et posuit illud in monu-
mento suo novo quod exciderat in petra.

CRepresentantur consequentia Christi mor- In missa
tem per sacerdotem in officio missæ circa finem rūtatio.

canonis, nā post peractam mortuorum memoriā, eleuata paulo altius voce, dicens sacerdos pectus tundendo (nobis quoq; peccatori- bus) signat confessionem centurionis atq; tū- sionem pectoris turbē abeuntis.

Epilogus precedentium Christi pas-
sionem per subsequentia signa.

notatur.

Iniciens tādem sacerdos dicere. Per quē
ibēc omnia dñe semper bona creas, sanctifi-
cas, viuificas, benedicis, et prestas nobis, per
ipsum et cum ipso et in ipso est tibi deo patri om-
nipotenti omnis honor et gloria.

Sub horum prolatione verborum octo figurat
cruces: primas tres manu sola, deinde acce-
pta hostia tres alias format inter calicis labia
et duas extra calicem: tenensq; paululum circa
calicem hostiam deponit eam dicens, per om-
nia secula seculorum.

In quibus habetur brevis epilogus. Represen-
tantur eis per ista omnes passiones que specia-
lius et clarius fuerunt representantē superius.
Tres namq; crucis sola manu facte, illa signat
cruciamina, que Christus primis tribus tem-
poribus distinctis pertulit. Prima. Terra et
Sexta horis diei.

Item tres alię hostia mediare intra calicem fa-
ctę, signant ea que Christus pertuli et in cruce
pendens ab hora sexta usq; ad nonam, quib; se
prem verba priorulit. Quę ultimę extra cali-
cem, signant effusionem sanguinis et aquę trā-
fixo latere eius.

Sacerdos item dicens, omnis honor, tenensq; paululum hostiam, signatq; corporis Christi de cruce depositi a Josepho & Nicodemo baulationem. **R**epositio hostie in corporali signat inuolutionem corporis Christi in syndoe. **A**men, quod minister responder post verba sacerdotis, per omnia secula seculorum, signat Mariam matrem Christi & aliarum mulierum, videntium Christi corpus inuolui, lamentum & ploratum. **H**inc sacerdos dicens voce clara. **O**remus preceptis salutaribus. Et deinde propter noster iubilum patrum in limbo exultantium signat. **P**arenz reassumptio ac in dextra sacerdotis manu eius locatio, triumphum Christi notat.

Signans autem scipsum sacerdos corpus Christi tenens in manibus supra calicem & dicens, Pax domini, denotat omnia per sanguinem Christi pacificata fuisse, ipsum vero hominem cum deo & Angelis.

C Pro finali sermonis conclusione.

Aduertendum est id, quod magnus ille crucifixi amator docet Paulus, qui nihil aliud indicat se scire nisi Iesum Christum & hunc crucifixum. Id inquit quod dicit ad galatas.

I. Cor. 2.

Alibi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi.

Gala. 6.

Quemquidem gloriatio, quamvis philosophis & sapientibus mundi huius stultitia & ignomina scandalumque esse putatur. Atque apud Paulum & Christianos bonos gloria & virtus dei certissime creditur.

I. Cor. 1.

Et vere nobis gloriandum est in cruce, quoniam

Ex illa omnia habemus, quæ hominem magnū
et gloriosum facere solent.

Rom. 6. Captiui, gloriosos et felices se per omnia puz-
rant, si excusso captiuitatis iugo libertate po-
tiuntur. Per crucem id nobis datum est, q[uod] ve-
rus noster homo simul crucifixus est, sed cum
Christo, hoc est, peccatum ablatum, et somes di-
minutus ut ultra non seruiamus peccato.

Reputat se magnum et beatum homo, si ad col-
legium aliquod insigne adsumatur, per crucem
autem cœlesti collegio ascripti sumus, attestante
Colosæ. 1 Paulo. Pacificans per sanguinem eius, sive
quæ in terris, sive quæ in cœlis sunt.

Magnum insuper et gloriosum se reputat ho-
mo, si amicitia regum et principum dignatus
fuerit. In cruce autem euidentissimum nobis ami-
cicæ signum monstratur, non terreni et morta-
lis, sed cœlestis et æterni omnium principis.

CUtere ergo gloriandum in cruce, ibi namque
securitatem inuenimus: si enim iratum patrem
timemus, ad crucem securi configimur. Mana-
sicut pia mater extendens brachia sub pallium
per ipsam dilatum, filium suscipit quem pat-
flagellare destinauit. Ita Christus in cruce ex-
tendit brachia, latus suum aperiri et dilatari
fecit. Ad quem dum configimur amplexabit
nos et in latere suo abscondet, Requiescat itaque
secure sponsa et fidelis anima in his petre for-
minibus, Nempe in vulneribus Iesu Christi.
Quoniam in his foraminibus inueniemus si
quid nobis desuerit. Quid enim nostra opera?
quid nostra iusticia? q[uod] si satisfactio? Lerte ex sui

ratione nihil sunt. Immo illa fintuendo despasa-
re cogeremur, nisi in spe et merito vulnerum Christi
solidaremur. V N D E B E R N A R D U S . Sermo
Ego fidet quod ex me mihi deest, usurpo mihi ex visceribus domini, quoniam misericordia affluit, Cantica,
nec desunt foramina per quae effluant.

Eum ergo gloria nostra est in cruce domini nostri
Iesu Christi, heret illius memoria semper in
cordibus nostris. Ille namque qui in aliquo glo-
riatur oblectatur, de eo semper et cogitat et
loquitur: in hunc modum etiam nos de cruce
cogitemus semper et loquamur. Illic faciamus
Tria tabernacula.

Mat. 17.

Et si forte incipientibus nobis videbitur res
insipida, tamen si per continuam meditationem con-
seretur, admodum dulcis et sapida inuenietur,
sicut aromatum preciosum.

Reuera si iugi meditatio, dum sunius in hac
vita, in his tribus immorabitur tabernaculis
corpis Christi, scilicet vulneribus pedum, lateris et
manuum, transferret nos ad tabernaculum non manu
factum, ad quod intravit perfecto sacrificio suo, et
in quo nullus astat patri: pro humanitateque sue in
tuitu et compassione, in puniti per signa et enigma
ta fidei, dabit nobis tandem claram suorum divini-
tatis in eternitate contemplationem. Amen.

O crux gloriosa. O crux adoranda. O lignum preiosum et admirabile signum per quod et diabolus est vinctus, et mundus Christi sanguine redemptus.

Versus.

Adoramus te Christe et benedicimus tibi: Quia per crucem tuam redemisti mundum. Oro.

Deus qui in vexillo sancte crucis quinq[ue] vulnera passus nobis dona contulisti perpetue tuę lucis, atque tui preciosi sanguinis effusione genus humanum redimere dignatus es: tribue quæsumus, ut qui in tua cruce gloriamur nunquam iugo peccati subdamur et ab eternis

liberari mereamur supplicijs: Qui cum deo patre viuis ac regnas

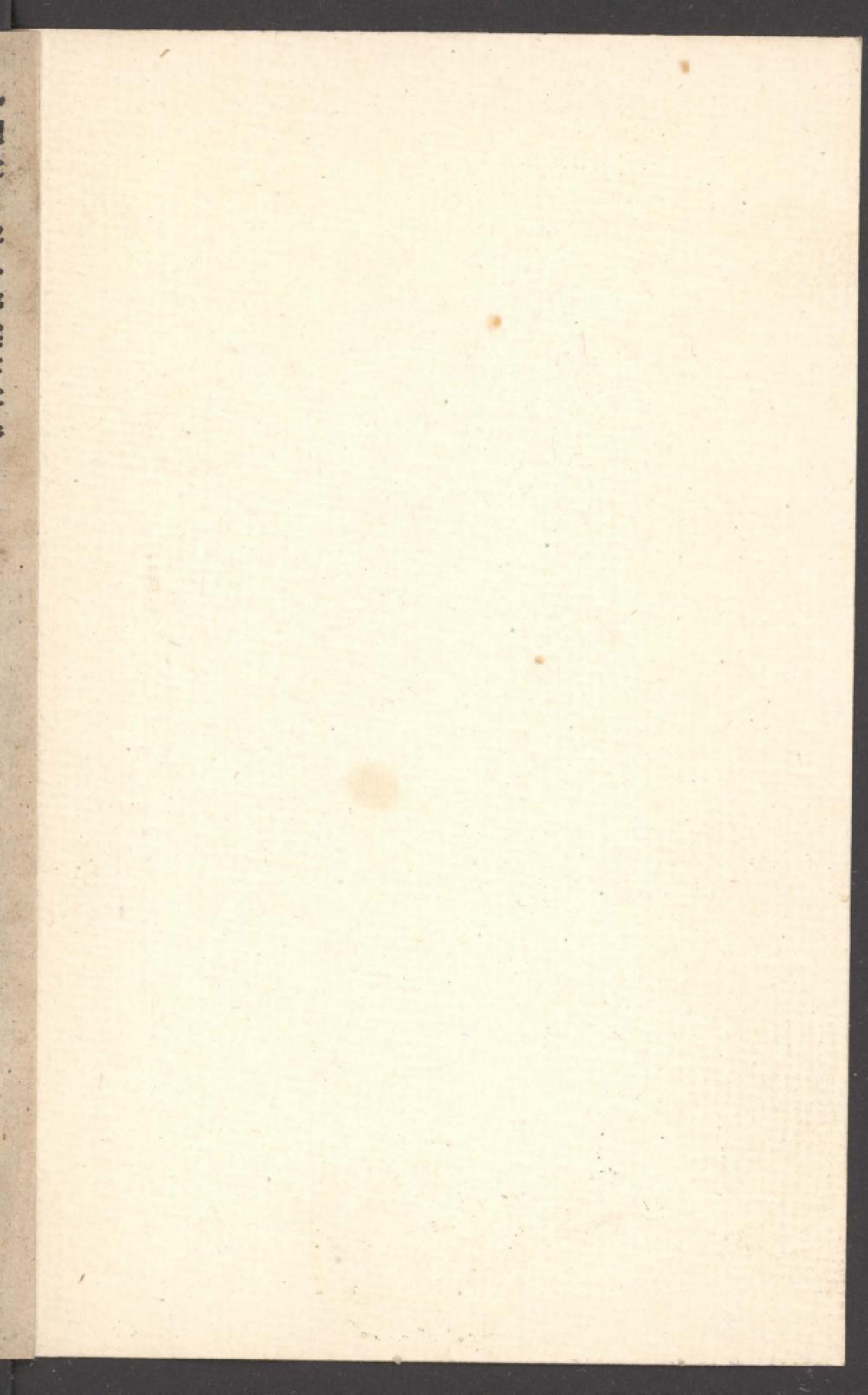
Deus in secula seculorum.

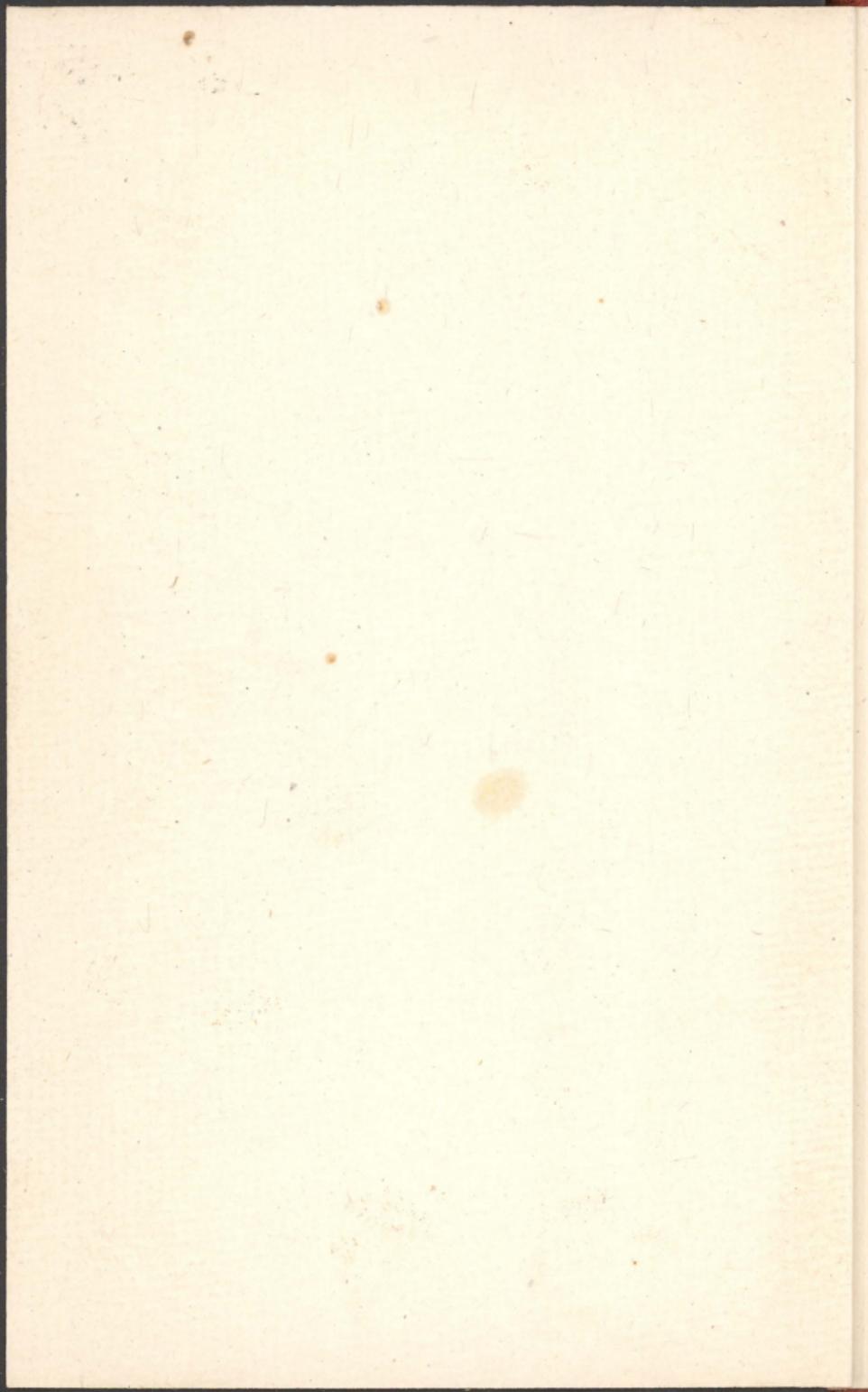
Amen.,

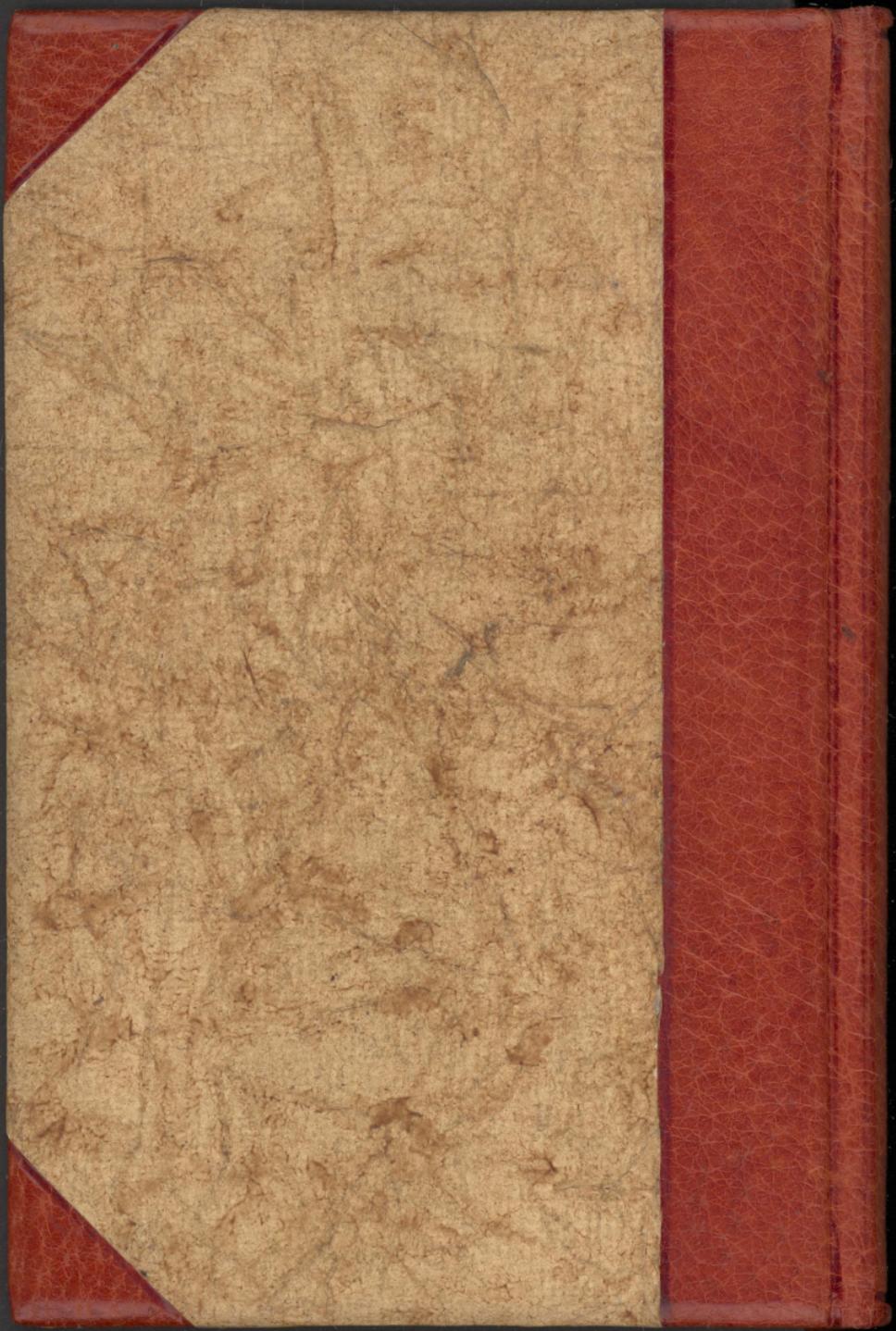
XVI, 55

50.000,-

THE
LITERARY
MAGAZINE
AND
JOURNAL
OF
SCIENCE,
ART,
LITERATURE,
AND
POLITICS.